

Mendelova univerzita v Brně
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Možnosti etablace českých malých a středních podniků na Filipínách

Diplomová práce

Autor: Bc. Jaroslava Skřivánková
Vedoucí práce: Ing. Jaroslava Rajchlová, Ph.D.

Brno, 2016

Zadání

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Kapitoly 5) Zhodnocení Filipín jako vhodné destinace pro české MSP a 6) Studie internacionalizace CREA Hydro&Energy na Filipínách budou na základě právní doložky v utajení po dobu 2 let. Poté souhlasím, že bude práce zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně, dne ..... Podpis .....

Poděkování:

Při vypracování této práce mi ochotně napomáhal pan Ing. Břetislav Skácel, který vedl mé kroky při internacionalizaci českého klastru CREA Hydro&Energy na Filipíny. Za jeho pomoc při vypracování této diplomové práce a možnost spolupráce na NATUREEF mu tímto děkuji.

Chtěla bych také poděkovat vedoucí této diplomové práce, paní Ing. Jaroslavě Rajchlové, Ph.D., za její věcné připomínky, odborné vedení a doporučení při vytváření práce.

Obsah

TEORETICKÁ ČÁST	6
Definování cílů	7
Metodika.....	7
Úvod	8
1. Podnikatel	9
1.1. Přínosy malých a středních podniků.....	10
1.2. MSP v evropském a tuzemském kontextu.....	12
1.3. Podpora evropských MSP	14
1.3.1. Obecná podpora MSP.....	16
1.3.2. Exportní podpora MSP.....	21
1.4. Podpora českých MSP	25
1.4.1. Obecná podpora MSP.....	27
1.4.2. Exportní podpora MSP.....	34
2. Internacionalizace	37
3. SWOT analýza	40
PRAKTICKÁ ČÁST	44
4. Filipíny.....	45
4.1. Historie	45
4.2. Geografie	47
4.3. Podnebí a počasí	48
4.4. Obyvatelstvo	49
4.5. Náboženství	50
4.6. Politika.....	50
4.7. Ekonomika.....	54
4.7.1. Rozbor filipínského exportu a importu	57
4.7.2. Vývoj obchodní výměny ČR- Filipíny.....	58

4.7.3. Přímé zahraniční investice.....	64
5. Zhodnocení Filipín jako vhodné destinace pro české MSP	66
5.1. Perspektivní podnikatelské obory.....	67
5.2. Srovnání světové konkurenceschopnosti Filipín 2015-2016.....	71
5.3. Doing Business Philippines 2015	75
6. Studie internacionalizace CREA Hydro&Energy na Filipínách.....	82
6.1. NATUREEF	89
6.2. SWOT analýza klastru CREA Hydro&Energy na Filipínách	95
Seznam tabulek, obrázků, grafů a příloh.....	102
Zdroje	104

TEORETICKÁ ČÁST

Definování cílů

Tato práce si klade za cíl prozkoumat možnosti podpory a uchycení českých malých a středních podniků na Filipínách a demonstrovat získané poznatky na konkrétním případě klastru CREA Hydro&Energy. Práce odhalí slabiny a přednosti podnikatelského prostředí na Filipínách, se kterými se potenciální podnikatel může setkat. Cílem je zhodnocení vhodnosti země a identifikace oborových příležitostí pro české podnikatele.

Primární cíl:

- o Návrh studie internacionalizace CREA Hydro&Energy na Filipíny

Sekundární cíl:

- o Zhodnocení podnikatelského prostředí Filipín
- o Identifikace oborových příležitostí pro české MSP

Metodika

Teoretická část přináší literární rešerši problematiky českých MSP a možnosti jejich etablace pomocí současně využívaných nástrojů. Klíčovými zdroji jsou publikace Podnikání malé a střední firmy od J. Veber, J. Srpová a kol., Marketingové řízení a plánování pro malé a střední firmy od M. Blažkové a internetové zdroje. Praktická část práce vychází z klíčových zdrojů Mapy oborových příležitostí na BusinessInfo.cz, The Global Competitiveness Forum 2015-2016 od K. Schwab, oficiální publikace Světové banky Doing Business 2016: Measuring Regulatory Quality and Efficiency a publikace Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) Investment Policy Reviews: Philippines 2016.

V rámci praktické části práce je využito metody analýzy prostředí Filipín z hlediska vhodnosti a perspektivních příležitostí země pro české podnikatele. Finální část představuje návrh studie internacionalizace pro český klaster, jejíž součástí je SWOT analýza. Teoreticky získané informace o problematice jsou doplněny o vlastní poznatky získané v rámci pozorování autorky při praktické stáži na Filipínách.

Úvod

Tahounem současného hospodářského systému v evropském i českém kontextu jsou malé a střední podniky, které zaměstnávají kolem 90% všech aktivních podnikatelských jednotek. Jejich nepostradatelné pozice je evidentní, což potvrzuje široká škála stimulů, které jejich činnost podporují. Novodobým trendem při podpoře podnikatelů je vytváření klastrů, které vedou k vzájemné spolupráci oborových podniků, výzkumných ústavů a škol. Proces globalizace má sílící vliv na vývoj malých a středních podniků i klastrů, na který je třeba reagovat pro zachování jejich konkurenceschopnosti. Možným řešením je internacionalizace, jejíž cílem je zapojení do globálního hodnotového řetězce. Pro účely internacionalizace malých a středních podniků si autorka zvolila Filipíny z důvodu vlastních zkušeností získaných během praktické stáže.

Teoretická část práce čtenáře seznámí s významem základních použitých pojmů malý a střední podnikatel, klaster a internacionalizace. Budou nastíněny příklady, jak a kde je možné docílit podpory pro české malé a střední podnikatele a to zejména v jejich snaze při internacionalizaci.

Práce by měla přinést analýzu prostředí Filipín z hlediska historických, diplomatických, ekonomických a obchodních souvislostí s Českou republikou. Poté se zaměří na příznivost podnikatelského prostředí na Filipínách a konkurenceschopnost země.

Cílem práce je identifikace podnikatelský potenciál pro české podnikatele na Filipínách, respektive zjistit podnikatelské příležitosti a možnosti jejich podpory. Získané poznatky z primární analýzy a zhodnocení vhodnosti Filipín pro české MSP budou využity v návrhu pro strategii klasteru CREA Hydro&Energy. Téma a cíl práce byly zvoleny ve spolupráci s českým klastrem, pro který autorka pracovala před i během pracovní stáže na evropském klastrovém projektu Go International asociace NATUREEF.

1. Podnikatel

Podle legislativní opory nového Občanského zákoníku České republiky platného od 1. ledna 2014 je podnikatel definován §420 následovně.

§(1) Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.○

§(2) Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.○

V díle 5 občanského zákoníku definujícím podnikatele je podle §421 se jedná o osobu zapsanou v obchodním rejstříku, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění. §422 stanovuje povinnost podnikatele právně jednat při podnikatelské činnosti pod svým jménem, pokud nemá obchodní firmu. Dodatečné informace charakterizující osobu podnikatele nebo obchodní závod nesmí být klamavé. [XX]

Podnikatel, v anglické mutaci entrepreneur, znamená prostředník či zprostředkovatel. Nejčastěji se aktivity zprostředkování týkaly obchodu nebo zprostředkování dodávek pro vládu. Podstata podnikatele a jeho činnosti spočívá v určitém riziku, které při výkonu své podnikatelské činnosti musí podstupovat. Za vlastní úspěch či neúspěch podnikatelské činnosti je tak přímo odpovědný on sám na základě vnějších podmínek a svých schopností a dovedností. Již odedávna je osoba podnikatele spojena se statutem inovátora.

Podstatou osoby podnikatele je podnikavost a motivace. Podnikavost lze interpretovat jako schopnost nacházet nejefektivnější řešení a dosahovat nejlepších řešení při minimalizaci rizika. Ke klíčovým atributům, které doprovází osobu úspěšného podnikatele lze zařadit cílevědomou činnost, kreativitu, iniciativnost, dobré organizační schopnosti, schopnost transformačních procesů, realizace přidané hodnoty a realizace praktického užitku. Osoba podnikatele je schopna si vytyčovat cíle a vytrvale směřovat k jejich docílení za využití aktiv. Jak už bylo naznačeno, nedílnou součástí podnikání je převzetí zodpovědnosti za vlastní činnost. Podnikání představuje určité přínosy, ale i rizika, který musí každý podnikatel akceptovat.

Pojetí podnikatele lze pojmut z několika úhlů pohledu. Z ekonomického pohledu se jedná o osobu, která se snaží rozmnožit svoje aktiva vlastní činností vedoucí k přidané

hodnotě. Z psychologického hlediska žene podnikatele kupředu vlastní motivace a potřeba seberealizace, kterou mu daná podnikatelská činnost přináší. Z pohledu sociologického se jedná o vytváření blahobytu a nových pracovních míst. [I]

Malý a střední podnik a závod

Osoba podnikatele stojí v čele každého podniku, podle nového Občanského zákoníku definovaného jako obchodní závod a rodinný závod. Obchodní závod je podle § 502 organizovaným souborem jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Závod je tvořen vším, co je používáno k jeho provozu. Novým pojmem je rodinný závod, kde společně pracují manželé nebo minimálně s jedním z manželů pracuje jejich příbuzný až do třetího stupně nebo osoby s manželou sešvagřené až do druhého stupně. Závod je ve vlastnictví některé z těchto osob. Na ty z nich, kteří trvale pracují pro rodinu nebo pro rodinný závod, se hledí jako na členy rodiny zúčastněné na provozu rodinného závodu, jak deklaruje § 700 Občanského zákoníku. V praxi se navzdory novému občanskému zákoníku častěji používá výraz malý a střední podnik vzhledem k jeho ustálenosti, a proto se ani tato práce striktně nedrží pojmu závod. [XX]

Podnik, respektive závod, je subjektem, kde dochází k procesu přeměny vstupů (zdrojů) ve výstupy (statky). Vstupy jsou značně různorodé, podle podnikatelské činnosti. Mezi vstupy můžeme například zařadit lidský kapitál, peněžní aktiva, majetek, materiál, přírodní zdroje a mnoho dalších. Výstupy, či statky jsou taktéž zcela rozmanité podle podnikatelské činnosti a mohou například představovat výrobky či služby. Závod ve své podstatě představuje nástroj podnikatele k dosažení profitu prostřednictvím dané činnosti. Pojem firma (obchodní firma), je název, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku podle pravidel Obchodního zákoníku. [I]

1.1. Přínosy malých a středních podniků

Oproti velkým podnikům mají malé a střední podniky (MSP) zásadní výhodu ve flexibilitě. Velké podniky bývají často zkosnatělé a přizpůsobení se požadavkům zákazníka je díky byrokracii větších firem zdlouhavá. MSP naproti tomu disponují rychlou reakcí na potřeby trhu. Stále častějším jevem se stávají MSP jakožto subdodavatel velkým podnikům. Evidentní je zejména ekonomický přínos podnikatelské činnosti pro podnikatelskou osobu i samotnou ekonomiku. Ve

skutečnosti malé a střední podniky mají více přínosů jak pro osobu podnikatele, tak v rámci národní i globální ekonomiky. [I]

Globální dopady

V globálním měřítku představuje existence MSP zcela zásadní postavení ve stabilitě ekonomiky, která je složena z národních ekonomik. Při existenci četné skupiny MSP v jednotlivých národních ekonomikách dochází ke zdravé kondici prostřednictvím konkurence na trhu, zamezující monopolu na trhu. Existence zdravé ekonomiky je závislá na soutěživosti tržních aktérů, která je dána množstvím podniků v jednotlivých odvětvích, nabízeným množstvím zboží a cenou na trhu. Pokud je dosaženo zdravé konkurence na trhu, prosperující podniky jsou nuceny hospodařit se svými zdroji s maximální efektivitou, aby dosáhly konkurenceschopnosti a mohly setrvat na trhu. V konečném důsledku dochází k efektivnímu využívání lidských, finančních a přírodních zdrojů. Maximální efektivitou využívání zdrojů je dosaženo maximálního profitu úspornou cestou, která by nebyla nezbytná při nedostatečné konkurenci na trhu.

V rámci globálních produkčních trhů hraje stále větší roli mezinárodní obchod, který vede k propojenosti národních ekonomik. Pouze podniky, které hospodaří se svými zdroji s maximální efektivností, mohou konkurovat na globálních trzích. [I]

Regionální rozvoj

MSP hrají důležitou roli zejména v národním a regionálním kontextu, protože nebývají vlastněny zahraničními subjekty. Zároveň většinou kapitál získaný podnikáním v daném regionu zůstává. Existence těchto podniků mimo jádrové oblasti hlavních měst je zcela klíčová ve venkovských, respektive periferních oblastech a hraje důležitou roli v rozvoji venkova. Podnikatel přináší ekonomický profit a vytváří nová pracovní místa v regionu. Venkovské oblasti nepředstavují pro velké podniky dostatečnou klientelu, a proto jsou pro tyto oblasti MSP zcela zásadní pro rozvoj a stabilitu. [I]

Seberealizace

Důležitou složkou motivace k podnikatelské činnosti je potřeba seberealizace a uplatnění ve vlastním oboru zájmu. Podnikatel má možnost svobodně realizovat svůj zájem, který zároveň slouží jako prostředek k jeho obživě. Tato motivace bývá velmi silným motivem pro podnikatele vedle pocitu „být vlastním pánem“. [I] Mým osobním názorem je, že člověk může být nejlepší pouze v činnosti, která ho baví a naplňuje.

Klaster

Vlivem globálního prostředí a ekonomické i lobbistické síly velkých podniků je existence MSP ohrožována. Nástrojem k posílení konkurenceschopnosti je sdružování podniků do klastrů. Klaster představuje vzájemně propojené firmy a instituce působící ve stejném oboru a regionu, které představují důležitou složku hospodářské soutěže. Mimo podniky mohou být součástí klasteru vládní instituce, výzkumné ústavy, normované agentury, obchodní asociace či školy. Díky spolupráci v rámci klasteru je možné získat konkurenční výhodu pro jednotlivé členy, docílit průmyslového rozvoje, inovací a růstu.

Podstatou klasteru je spolupráce s cílem posílení konkurenceschopnosti a větší lobbistická síla v daném oboru v rámci regionu, kterou by jednotlivé členské jednotky klasteru sami nezískaly. Klastery jsou posilovány v rámci národních i evropských politik jako významný nástroj posílení konkurenceschopnosti MSP. [XV]

1.2. MSP v evropském a tuzemském kontextu

V EU představují 90% všech podnikatelských jednotek malé a střední podniky (MSP), které tvoří hospodářskou páteř unie. V tuzemském kontextu se jedná podle Českého statistického úřadu k 31. 12. 2014 konkrétně o 1 124 380 právnických a fyzických osob. Z celkového množství aktivních podnikatelských jednotek v ČR se jednalo o 99,84% podíl MSP. V MSP bylo zaměstnáno na 59,39% ze všech pracujících na území ČR. [1]

Evropská Komise vydala 6. května 2003 doporučení (Official Journal L 124, 20/05/2003 P. 0036 – 0041) - definici mikro podniků, malých a středních podniků (ve smyslu § 420 a § 421 zákona č. 89/2012., občanského zákoníku), podle kterých se členské země Evropské unie řídí při financování podniků. Aktuální programové

období EU pro podporu MSP je 2014-2020, které mohou díky podpoře získat až 100% úhrady způsobilých výdajů. Hrazeny mohou být projekty v oblasti vývoje inovativních produktů, služeb daného podniku, služeb odborného vedení či školení pod vedením celoevropsky známých manažerů úspěšných podniků. Poslední aktualizace jsou platné od 1. června 2014. Zjednodušeně lze konstatovat, že definice MSP jsou založené na počtu zaměstnanců, ročním obratu a na velikosti bilanční sumy roční rozvahy podniku, podle kterých lze jednotlivé kategorie definovat. Bilanční suma představuje součet všech aktiv nebo součet všech pasiv. Roční rozvaha je definována jako výkaz o majetku podniku a jeho finančních zdrojích k danému roce. [2]

Podle doporučení Evropské Komise o definici mikropodniků, malých a středních podniků je mikropodnik podnik charakterizován ročním obratem a bilanční sumou roční rozvahy v hodnotě do 2 milionů eur včetně a méně než 10 zaměstnanci. Z tabulky Prahové hodnoty středních, malých a mikro podniků lze charakterizovat malý podnik s méně než 50 zaměstnanci a ročním obratem nebo bilanční sumou roční rozvahy v hodnotě do 10 milionů eur včetně. Podle platných kritérií Evropské Komise má drobný, malý a střední podnikatel klasifikovaný jako MSP, v anglické mutaci SME (small and medium enterprises), méně než 250 zaměstnanců, roční obrat činí do 50 milionů eur včetně a/ nebo bilanční suma roční rozvahy činí maximálně 43 milionů eur včetně.

Údaje o počtu zaměstnanců, bilanční sumě roční rozvahy a výši obratu musí korespondovat s bezprostředně předcházejícím účetním obdobím, v němž je podána žádost o podporu. Tyto údaje je třeba potvrdit v účetní závěrce sestavené a potvrzené podpisovým záznamem statutárního orgánu účetní jednotky. Informace musí korespondovat s daňovým přiznáním ve stejném období. [2]

Tabulka 1: Prahové hodnoty mikro, malých a středních podniků (zdroj: vlastní návrh podle doporučení Evropské Komise [2])

Kategorie podniku	Počet zaměstnanců: roční pracovní jednotka	Roční obrat v hodnotě	Bilanční suma roční rozvahy v hodnotě

Střední podnik	< 250	≤50 mil. EUR	≤43 mil. EUR
Malý podnik	< 50	≤ 10 milionů eur	≤ 10 milionů eur
Mikro podnik	< 10	≤ 2 milionů eur	≤ 2 milionů eur

Účelem klasifikace MSP je užitek, vyplývající z možnosti čerpání finanční podpory z fondů EU i České republiky, které jsou k tomuto účelu vyčleněny. Pokud MSP splňují požadovaná kritéria, mohou být zvýhodněni v programech výzkumu, inovací a konkurenceschopnosti. Další formou podpory pro MSP představují zvýhodnění v podobě snížených požadavků či nákladů vyplývajících z právních předpisů EU. [2]

1.3. Podpora evropských MSP

Kapitola nastiňuje činnost jednotlivých evropských institucí, asociací, komor, programů a dalších forem podpory MSP, které jsou rozděleny do obecné a exportní podpory.

Evropská unie podporuje konkurenceschopnost MSP (small and medium enterprises) v rámci jedné ze čtyř prioritních oblastí. Pro podporu MSP je pro období 2014-2020 vyčleněno 57 miliard eur, tato částka představuje pětinu prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Dalšími třemi prioritními oblastmi regionální politiky EU jsou výzkum a inovace, informační a komunikační technologie a přechod na nízkouhlíkové hospodářství. Finanční prostředky na plnění prioritních os regionální politiky EU plynou z Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti. Evropská komise přiděluje finance ve spolupráci s regionálními a vnitrostátními institucemi soukromým, veřejným a neziskovým organizacím.

Konkrétní podporou MSP v EU je získání přístupu k investicím prostřednictvím grantů, půjček, záruk na půjčky a rizikový kapitál. Další možnost představuje využití podpory podniků (know-how, poradenství, informací, příležitostí k vytváření sítí a

přeshraničních partnerství), zlepšení přístupu na globální trhy a k mezinárodním hodnotovým řetězcům, využití nových zdrojů růstu (zelená ekonomika, udržitelný cestovní ruch, kulturní a kreativní odvětví, zdravotnické a sociální služby), investování do lidského kapitálu a organizací poskytujících prakticky orientované odborné vzdělávání a vytváření propojení s výzkumnými centry a univerzitami v zájmu podpory inovací. [27]

Tabulka 2: Přehled institucí a asociací podporující evropské MSP (zdroj: vlastní návrh)

Název	Činnost	Web
Evropská agentura pro malé a střední podniky EASME	Podpora evropských MSP	http://ec.europa.eu/easme/
Evropská platforma pro klastrovou spolupráci ECCP	Podpora evropských klastrů	http://www.clustercollaboration.eu/
Evropská investiční banka EIB	Financování, poradenství	http://www.eib.org/
Mezinárodní obchodní komora ICC- hospodářská komora	Podpora mezinárodního obchodu	http://www.iccwbo.org/
EU Gateway/ Business Avenues	Podpora mezinárodního obchodu (EU-Asie)	https://www.eu-gateway.eu/
Evropská obchodní filipínská komora ECCP	Podpora podnikatelů (EU-Filipíny)	http://www.eccp.com/
Evropsko- Filipínská obchodní síť EPBN	Podpora podnikatelů (EU-Filipíny)	http://www.epbn.ph/

1.3.1. Obecná podpora MSP

Klíčoví aktéři sehrávající důležitou roli v podpoře MSP a klastrů jsou Evropská agentura pro malé a střední podniky EASME a Evropská platforma pro klastrovou spolupráci ECCP. Kapitola popisuje dále činnost významné finanční instituce Evropské investiční banky a její prioritní oblasti a podpory financování. Dále jsou popsány Evropské strukturální a investiční fondy taktéž s jednotlivými programy podpory s vyobrazením směřování fondů v aktuálním programovém období 2014-2020. Jsou popsány programy podpory výzkumu a inovace, které jsou taktéž jedním s klíčových strategických bodů podpory MSP v evropském kontextu.

Evropská agentura pro malé a střední podniky EASME

EASME je zkratkou Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises, tedy výkonnou agenturou pro malé a střední podniky. Agentura byla založena Evropskou komisí v prosinci 2013. Cílem EASME, jak napovídá název, je zvyšování konkurenceschopnosti evropských MSP prostřednictvím znalostí a inovací. Jakožto agentura financována EU se EASME řídí pokyny objektivnosti, průhlednosti informací, integritou a respektem k ostatním. Agentura podporuje pomoc MSP prostřednictvím programů COSME, LIFE, Horizont 2020 a EMFF. Aktuální programové období je 2014-2020. Komplexní propojenost s podrobnostmi je v příloze EASME podpora SME v EU a jednotlivé programy.

Program COSME představuje rozpočet 2,3 miliardy eur určený pro zlepšení přístupu k financování, podpoře internacionalizace a přístupu na trhy, zvýšení podnikatelské kultury a podpoře konkurenceschopnosti vytvořením lepších rámcových podmínek. COSME představuje zkratku EU programme for the Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises.

Program LIFE se zaměřuje na oblast klimatu a životního prostředí. K roku 2013 proběhly již čtyři etapy tohoto projektu, jejichž počátek se datuje k roku 1992. Během této etapy bylo v EU spolufinancováno bezmála 4000 projektů přispívajících ke zlepšení životního prostředí a klimatu. Aktuálně je LIFE v další fázi v programovém období 2014-2017.

Horizont 2020 je program se zaměřením na podporu inovací MSP. Tento nástroj je využíván hned ve třech oblastech, kterými jsou podpora MSP s vysokým potenciálem růstu, dále zaměření na oblast energetiky a udržitelného využívání energie a do třetice v oblasti klimatu, životního prostředí, udržitelného využívání zdrojů a přírodních materiálů.

Program EMER podporuje evropské generální ředitelství pro námořní záležitosti a rybolov za cílem vytváření nových pracovních míst a ekonomického rozvoje. [24]

Evropská platforma pro klastrovou spolupráci ECCP

Evropská platforma pro klastrovou spolupráci (ECCP European Cluster Collaboration Platform) propaguje a zviditelňuje evropské klastry s cílem navázání kontaktů a vytváří strategická partnerství v rámci společných projektů. ECCP je platforma, kterou zajišťuje Evropská komise. Tato Evropská partnerství dnes zahrnují okolo sto čtyřiceti

klastrových organizací z dvaceti tří evropských zemí s potenciálem podpořit přes sedmnáct tisíc MSP v přístupu ke globálním hodnotovým řetězcům a zajistit tak stabilní pozici v celosvětové ekonomice. Pokud má klastr zájem podávat žádost o účast na evropských programech, je nezbytné se zaregistrovat na stránkách ECCP. Koordinátorkou pro oporu českým klastrům je paní PaedDr. P. Břusková, která je na pozici ECCP Support Group.

V březnu 2016 bylo představeno na dvacet čtyři Evropských strategických klastrových partnerství s návazností na evropský program COSME výzvy Cluster Go International. Součástí partnerství jsou také české klastry, které jsou taktéž součástí Národní klastrové asociace. Jedná se o klastry CREA Hydro&Energy, který pracuje na projektu mezinárodního klastrového partnerství NATUREEF a klastry Nanoprogress, CzechBio a Hi-Tech inovační klastr, které spolupracují na projektu AdPack. [4]

Evropská investiční banka EIB

European Investment Bank je instituce úzce spolupracující se členskými státy a ostatními institucemi EU. Banka zajišťuje financování i odborné poradenství v otázkách investičních projektů, které vedou k prosazování politických cílů EU. EIB se skládá z Evropské investiční banky a Evropského investičního fondu. Evropský investiční fond se specializuje na rizikové půjčky malých a středních podniků. Od roku 2014 je součástí plánu EIB Evropský fond pro strategické investice poskytující finanční prostředky na ekonomicky životaschopné projekty, včetně projektů s vyšším rizikovým profilem. Banka má hlavní sídlo v Lucemburku, zároveň fungují regionální pobočky v Evropě i mimo ni.

Vedle prioritních os EIB se rozděluje plnění cílů politik EU do sektorů zemědělství, potravin a rozvoj venkova, digitální ekonomika, vzdělání, energie, zdraví, lesnictví, regionální rozvoj, mezevropské sítě, doprava, voda a vodní hospodářství a městská agenda. Prioritními oblastmi ve financování, podle politiky EU jsou investice do mládeže, regionální rozvoj, klima, infrastruktura, životní prostředí, inovace, MSP a podniky se středně velkým kapitálem. V roce 2015 byly MSP spolufinancovány EIB částkou 28,4 miliard eur. [31]

Webový portál EIB zveřejňuje aktuální finanční možnosti pro MSP přímo ve členských zemích EU, přehled českých institucí je dostupný na adrese http://www.eib.europa.eu/attachments/lending/inter_cz.pdf. V České republice se

jedná o 12 finančních institucí představujících zprostředkovatele EIB. Výčet možných finančních podpor pro MSP je opět rozdělen na tuzemském území na tři oblasti podpory: rozvoj a konkurenceschopnost, energetická účinnost a obnovitelné zdroje energie a infrastruktura. [32]

Financování institucí probíhá prostřednictvím úvěrů, záruk, investic, mikro půjček a pomoci vlastního kapitálu. Cíl EIB je jednoduchý, podpořit růst a zaměstnanost v regionu Evropy. Finanční podpora ve většině případů představuje půjčku v objemu třetiny financí projektu, nicméně maximální podíl může představovat až polovinu. Vzhledem k odpovědnosti instituce vůči daňovým plátcům EU musí projekt spolufinancovaný EIB splňovat technické, ekonomické, environmentální a sociální požadavky.

Filipíny spadají v rámci podpory EIB k regionu ALA, tedy Asie a Latinská Amerika, kde banka působí od roku 1993. Současné funkční období je 2014-2020 s oprávněním poskytnutí půjček ve výši 1,1 miliardy eur pro oblast Asie. [31]

Evropské strukturální a investiční fondy ESIF

Fondy EU jsou realizačním nástrojem evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti HSS. Finance plynoucí z fondů jsou použity na snižování ekonomických a sociálních rozdílů mezi členskými státy a jejich regiony. V rámci České republiky je možné čerpat z Evropských strukturálních a investičních fondů na základě územního rozdělení NUTS II, který tuzemské území rozděluje na 8 regionů. Brno se nachází v Jihovýchodním regionu soudržnosti NUTS II, Jihomoravském kraji podle skladby NUTS III. Webový portál Ministerstva pro místní rozvoj publikuje pravidelně aktualizovanou tabulku aktuálních výzev ESIF. Evropské finance jsou směřovány a řízeny Ministerstvem pro místní rozvoj.

Evropské strukturální a investiční fondy zahrnují několik dalších fondů, do nichž spadají Evropský fond pro regionální rozvoj EFRR se zaměřením na investiční projekty pro modernizaci a posilování hospodářství, Evropský sociální fond ESF představuje neinvestiční projekty podporující zaměstnanost a rozvoj lidských zdrojů, Fond soudržnosti FS je investičního charakteru a podporuje rozvoj chudších států, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova EAFRD zlepšuje konkurenceschopnost v oblasti zemědělství, lesnictví, životního prostředí, krajiny a kvalitu života ve venkovských oblastech. Pátým fondem z ESIF je Evropský námořní a rybářský fond EMFF. K vedlejším fondům patří Fond solidarity využitelný v případě

velké přírodní katastrofy a Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci EGF, který financuje projekty na pomoc pracovníkům propuštěným v důsledku globalizace.

Aktuálně probíhá programové období ESIF 2014-2020, pro které je vyčleněno 23,83 miliard eur. Centrálního koordinátora pro Českou republiku při využívání ESIF sehraává Ministerstvem pro místní rozvoj. Fondy jsou využívány v souladu se synchronizací národních cílů ČR a EU rozdělených do 10 národních operačních programů ČR. Jednotlivé programy mají v gesci ministerstva v ČR, jakožto výkonné státní orgány. [33]

Obrázek 1: Alokace ESI fondů mezi programy v období 2014-2020 (zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj [33])

Národními operačními programy jsou Doprava (pod Ministerstvem dopravy), Integrovaný regionální operační program (pod Ministerstvem pro místní rozvoj), Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (pod Ministerstvem průmyslu a obchodu), Výzkum, vývoj a vzdělávání (pod Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy), Životní prostředí (pod Ministerstvem životního prostředí), Rozvoj venkova (pod Ministerstvem zemědělství), Zaměstnanost (pod Ministerstvem práce a sociálních věcí), Technická pomoc (pod Ministerstvem pro místní rozvoj), Praha - pól růstu ČR (pod Magistrátem hlavního města Prahy) a Rybářství 2014-2020 (pod

Ministerstvem zemědělství). Přehled finančních balíčků pro aktuální období je zobrazen na obrázku Alokace ESI fondů mezi programy v období 2014-2020. [33]

Programy podpory výzkumu a inovace

Jednou z nejvýznamnějších strategických oblastí EU je podpora inovací vedoucí k růstu a vzniku nových pracovních míst. Plán EU je do roku 2020 investovat 3% HPD členských zemí ročně do výzkumu a rozvoje. Unie inovací je iniciativou EU, která se zaměřuje na významné současné problémy v EU i mimo ni. Aktuálně se Unie inovací zabývá otázkami zabezpečení zdrojů energie, potravin, změny klimatu a stárnutí obyvatelstva.

Aktuální programové období pod názvem Horizont 2020 v rámci podpory EU do výzkumu a inovací probíhá od roku 2014, konec se datuje ke 2020. Na Horizont 2020 je z fondů EU vyčleněno 80 miliard eur. Cílem programu je posílení EU v oblasti vědy a výzkumu a posílení průmyslu v oblasti inovací (investicemi do technologií a zefektivněním přístupu k financování MSP). Aktuálně probíhající program usiluje o implementaci technických objevů na reálné produkty s obchodovatelnou přidanou hodnotou, zintenzivnění mezinárodní spolupráce a rozvoj evropského výzkumného prostoru. [28]

1.3.2. Exportní podpora MSP

Je velké množství organizací, institucí a komor, které podporují evropské exportní aktivity. Tato kapitola se snaží nastínit některé z nich, které podporují exportní záměry MPS při směřování na Filipíny. Je popsána činnost Mezinárodní obchodní komory, program EU Gateway, který se zaměřuje na oblast Asie, Evropská obchodní filipínská komora a Evropsko- Filipínská obchodní síť, jejichž podnikatelská podpora směřuje přímo na Filipíny.

Mezinárodní obchodní komora ICC

ICC je zkratkou pro Mezinárodní obchodní komoru, International Chamber of Commerce. Jedná se o světovou obchodní organizaci podporující investice a obchod prostřednictvím podpory podnikatelů. Snahou je podporovat otevřený obchod v rámci světové globální ekonomiky. Komora byla založena roku 1919 a expandovala do

všech sektorů soukromého podnikání. V současné době pojímá ICC na 6 milionů podnikatelských sdružení, firem a komor ve sto třiceti zemích včetně ČR.

Zájmy a postoje podnikatelů jsou komorou tlumočeny na půdě mezinárodních organizací jako je Organizace spojených národů, G20¹ a Světové obchodní banky. Komora poskytuje služby i publikace. Služby jsou tematické semináře, klubová setkání, semináře, kulaté stoly a poradna například v otázkách mezinárodního obchodu a dopravy Incoterms,² zahraničních transakcí, právních a pojistných otázkách.

K pravomocím ICC lze zařadit vytváření pravidel pro mezinárodní obchod. Tato pravidla nemají legislativní povahu, nicméně jsou mezinárodně respektována a prakticky se podle nich řídí mezinárodní obchod. Pravidla a zásady formuje na 3 000 odborníků, kteří jsou členy komory.

Poslední akcí pod záštitou ICC v září 2016 bylo teritoriální setkání Filipíny, kterého se zúčastnil pan Velvyslanec ČR v Manile MGR. Jaroslav Olša jr. a další podnikatelské jednotky zacílené na Filipíny. Cílem setkání bylo přiblížit obchodní a investiční příležitosti, diskutovat o podmínkách podnikání na Filipínách a navázat nové obchodní kontakty. [25]

EU Gateway/ Business Avenues

Program EU Gateway/Business Avenues, financovaný EU, představuje podporu evropským firmám pro vstup a budování dlouhodobých obchodních vztahů na filipínském trhu i v celé Asii. V rámci programu mají vybrané evropské firmy možnost účasti na týdenní obchodní misi v perspektivních oborech pro dané země. Projekt dále nabízí finanční podporu, trénink a další podpůrné služby na míru zájemcovým požadavkům. K roku 2016 se projekt nachází v počáteční fázi, kdy je předpokládáno na 44 misí. Program bude trvat do roku 2019.

Vedle Číny a Jižní Koreji jsou cílovou destinací také země ASEAN, kde jsou Filipíny zastoupeny jako nová partnerská země. Kvůli statusu Filipín, jakožto nováčka v partnerství podporovaném EU Gateway, nelze očekávat velkou evropskou konkurenci na rozdíl od ostatních prioritních asijských zemí. V letech 2014 a 2015 byly úspěšně dokončeny pilotní projekty v rámci EU Gateway v Singapuru, Malajsii a

---

¹G20 je skupina největších ekonomik světa představovaná členy 19 států a EU. Tyto ekonomiky představují 85 %světového HDP, 80 % mezinárodního obchodu a dvě třetiny světové populace. G20 je hlavním koordinátorem světové ekonomiky.

² Incoterms je soubor mezinárodních pravidel pro výklad nejběžněji používaných obchodních doložek v zahraničním obchodě.

Vietnamu. Vedle Filipín jsou pro nové období roku 2016 nováčkem ještě Thajsko a Indonésie.

Jednotlivé týdenní mise do zemí jsou orientovány na sektory výstavby a technologií, moderní evropský design, životní prostředí a vodní technologie, jídlo a nápoje, technologie obnovitelných zdrojů energie, zdravotnictví a informační technologie. Bližší informace nabízí portál www.eu-gateway.eu. [16]

Evropská obchodní filipínská komora ECCP

European Chamber of Commerce of the Philippines (ECCP) je komora podporující evropské zájmy na Filipínách. Komora funguje na bilaterální bázi a podporuje jak evropské, tak filipínské subjekty. Organizace má přes 700 členů a její předností je velká obchodní síť a kontakty na mezinárodní úrovni. Komora nabízí služby a možnost členství v organizaci. Základní činností ECCP je asistence a pomoc k získání nových obchodních, podnikatelských příležitostí a internacionalizaci. Dalšími poskytovanými službami jsou různé marketingové nabídky, identifikace aktuálních oborových příležitostí, informací a celá škála vzdělávacích seminářů. Výsledkem úspěšné činnosti komory je udržitelné navázání kontaktů a zrealizování projektů, které by měly být oboustranně prospěšné.

Pro člena komory je zhotovena studie poskytující legislativní, ekonomické, správní a obchodní analýzu na Filipínách přesně podle oborového zaměření daného stávajícího člena. Novému členovi se tak otevrou dveře k oborové analýze prostředí, ale také k důležitým kontaktům. Členové ECCP také pravidelně dostávají pravidelné publikace a další informační zdroje o aktuálních právních změnách, ekonomické situaci, přehledu veletrhů a nových oborových příležitostech. Další ze služeb je poradenství v exportní činnosti a cenné rady v postupech k úspěšné obchodní výměně. Účinným prostředkem navázání oborových kontaktů a získání partnerů je organizace veletrhů. Pokrokovým nástrojem propagace jsou takzvané virtuální veletrhy, které jsou nepřetržitě online přístupné návštěvníkům. Vystavovatel tak může nabízet své výrobky dvacet čtyři hodin denně, sedm dní v týdnu bez jeho fyzické přítomnosti.

Díky koordinaci politiky komory vystupuje orgán jednotně za evropská tělesa v jednáních s filipínskými vládními orgány. Snahou je zefektivnit a usnadnit politická nařízení vedoucí k obchodním vazbám. Vedle podnikatelského dialogu je řešena také

problematika v tématu změny klimatu. ECCP také identifikuje možné financování činnosti pro podnikatele na evropské, filipínské a asijské úrovni. [45]

Evropsko- Filipínská obchodní síť EPBN

EU- Philippines Business Network je projektem spolupráce evropských obchodních komor, který je spolufinancovaný Evropskou unií pod záštitou Europe aid. EPBN přesněji zahrnuje Belgicko- filipínskou komoru (BFBC), Britsko- filipínskou komoru (BCCP), Francouzsko- filipínskou komoru (FCCP), Německo- filipínskou komoru (GPCCI), Italsko- filipínskou komoru (ICCPI), Španělsko- filipínskou komoru (SCCP) a komoru severských zemí. Cílovou skupinou podpory jsou malé a střední podniky, které EPBN podporuje v investicích a exportu na Filipínách. Politika projektu přistupuje rovně ke všem podnikům a podporuje je v přístupu na filipínský trh. Díky oborovým znalostem a odborníkům, které v teritoriu dlouhodobě působí v podobě komor, EPBN poskytuje cenné rady a asistenci v podpoře evropských MSP. Činnost projektu funguje v souladu s politickou agendou internacionalizace, rozvojové spolupráce, podpory exportu a malých a středních firem EU.

Jednou ze služeb poskytovanou projektem je organizace veletrhů. Posledním příkladem veletrhu je EPBN Summit 2016, který se konal v Manile 4. října 2016 a hostil přes 400 účastníků ze soukromého i státního sektoru. Hlavními diskutovanými pilíři tohoto summitu byly zemědělství, kreativní průmysl, infrastruktura a doprava, potraviny a nápoje, energetika a turismus. Autorka práce se zúčastnila říjnového summintu 2016 a aktuální poznatky využila v praktické části práce.

Na základě oborového zaměření EPBN pořádá pravidelné webináře, tedy skupinové skypové hovory s odborníky v daných odvětvích. Činnost EPBN směřuje také k získávání takzvaných PPP projektů, které propojuje soukromý a veřejný sektor. [44]

1.4. Podpora českých MSP

Je řada institucí podporující české MSP a to jak na tuzemské podnikatelské půdě, tak v zahraničí. Tato kapitola nastiňuje všeobecnou podporu českých MSP pomocí státních i soukromých těles. Kapitola je rozdělena do všeobecné a proexportní podpory a v jednotlivých kapitolách se zaměřuje zejména na oblast zájmu Filipín.

České instituce podporují MSP prostřednictvím těles, jako jsou například Asociace malých a středních podnikatelů a živnostníků, Národní klastrová asociace, Svaz průmyslu a dopravy, Agentura pro podnikání a inovace či Platforma podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci. Státní instituce podporující internacionalizační aktivity MSP jsou například Ministerstvo průmyslu a obchodu a Ministerstvo zahraničních věcí. Proexportní podpora v této kapitole nastiňuje dále činnost České exportní banky a agentur CzechInvest a CzechTrade pod záštitou jmenovaných ministerstev.

Pro fungující vzájemné vazby mezi Českou republikou a Filipínami je nezbytné české zastoupení na Filipínách a filipínské zastoupení v České republice. Na základě podpory ať už v obchodní, diplomatické či kulturní sféře existují na Filipínách české konzuláty, ambasáda a obchodní komory. Filipínské diplomatické zastoupení funguje v podobě Filipínské ambasády a Honorárního generálního konzulátu v České republice. Obchodní vazby podporuje také Filipínská smíšená obchodní komora pro Českou republiku a Slovensko.

Tabulka 3: Přehled institucí a asociací podporující české MSP (zdroj: vlastní návrh)

Název	Činnost	Webové stránky
Asociace malých a středních podnikatelů a živnostníků AMSP ČR	Podpora českých MSP	http://www.ampsp.cz/
Národní klastrová asociace NCA	Podpora českých klastrů	http://www.nca.cz/cs
Hospodářská komora České republiky HK ČR	Podpora českých podnikatelů	http://www.komora.cz/
Svaz průmyslu a dopravy SPD ČR	Podpora českých podnikatelů	http://www.spcr.cz/
Ministerstvo průmyslu a obchodu MPO ČR	Diplomacie, Podpora českého obchodu	http://www.mpo.cz/
Ministerstvo zahraničních věcí MZV ČR	Diplomacie, podpora českého obchodu	http://www.mzv.cz/jnp/
Agentura pro podnikání a inovace API	Zprostředkování dotačních programů	http://www.agentura-api.org/
Platforma podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci PPZRS	Koordinace české rozvojové pomoci	https://www.ppzrs.org/
Velvyslanectví České republiky na Filipínách	Diplomacie	www.mzv.cz/manila
Česká exportní banka ČEB	Finanční podpora exportu	https://www.ceb.cz/
CzechInvest	Podpora podnikání a investic	http://www.czechinvest.org/
CzechTrade	Podpora exportu	https://www.czechtrade.cz/
Filipínská smíšená obchodní komora pro Českou republiku a Slovensko	Podpora podnikání a exportu	http://philcham.eu/o-nas/

1.4.1. Obecná podpora MSP

V kapitole obecné podpory českých MSP je zaměřeno zejména na možnosti státní a soukromé podpory pomocí jednotlivých komor, ministerstev, organizací, asociací, platforem a dalších aktérů podporující aktivity českých MSP v aktivitách na Filipínách. Zmíněny jsou dosavadní i plánované odborné semináře, informační podpory, možnosti zastoupení, programy finanční podpory a další možnosti informačních zdrojů.

Asociace malých a středních podnikatelů a živnostníků ČR AMSP

Tato platforma zastupuje zájmy před 260 000 českých podnikatelů. Jejich činnost představují zejména obory: dopravní telematiky, lodní průmysl, metalurgický a strojírenský průmysl, výroba plastů a gumy, elektrotechnický průmysl, textilní průmysl, stavební průmysl, řemesla a služby. Působnost Asociace malých a středních podnikatelů a živnostníků má neméně důležitou pozici také v evropských institucích podporujících MSP. K roku 2016 napomáhá asociace MSP již patnáctým rokem. Své regionální zastoupení má asociace ve všech krajích České republiky. V Jihomoravském kraji je kontaktní osobou Ing. Pavla Břečková, Ph.D., breckova@audacio.cz, která je zároveň místopředsedkyně představenstva AMPS.

Pro poskytování služeb asociací je třeba se stát členem. Členové získávají různé informační a propagační materiály v oblasti podpory exportu, právních předpisů, oborových a teritoriálních zaměření, možných dotačních programech, průzkumech atp. Mimoto AMSP na svých stránkách publikuje různé informace relevantní k podpoře MSP a živnostníků v ČR.

Současné hlavní projektové zaměření je Rok řemesel 2016, který se snaží posílit roli cechů a atraktivit řemesla. Dalším projektem je Rodinná firma s ambicemi zachování a předávání rodinných firem. Projekt s názvem Svou cestou se zaměřuje na pracovní mobilitu mladých a schopných lidí. Dalším projektem je Podnikavá žena, jež se snaží pomáhat ženám podnikatelkám a posledním současně fungujícím projektem je Malý obchod s ambicí udržet infrastrukturu regionů a obcí prostřednictvím malých podniků. [39]

Národní klastrová asociace NCA

NCA, neboli Národní klastrová asociace si od roku 2008 klade za cíl dosáhnout udržitelného rozvoje klastrů v České republice prostřednictvím výměny zkušeností a expertíz pro posílení konkurenceschopnosti. NCA dlouhodobě vytváří strategickou platformu pro posilování klastrů a jejich internacionalizaci. Strategií rozvoje klastrů je podpora inovací, institucionální podpora, kvalita řízení klastů, vyšší využitelnost sociálního kapitálu díky sdílení zkušeností klastrů a efektivní sdílení osvědčených metod. K první čtvrtině roku 2016 je součástí NCA 43 českých klastrů a základna je stále rozšiřována. [26]

Hospodářská komora České republiky

Hospodářská komora zastupuje zájmy podnikatelů podle zákona 301/1992 Sb. o HK ČR a AK ČR. Úkolem komory je podpora podnikatelských zájmů mimo odvětví lesnictví, potravinářství a zemědělství, které zaštiťuje Agrární komora ČR. Aktivita komory směřují k ekonomickému rozvoji země prostřednictvím podpory a vytváření nových podnikatelských činností. Podporou je myšleno vytváření jednodušších přístupových podmínek k novému podnikání.

Jednotlivé služby komory představují aktuální zpravodajství v oblasti hospodářských a ekonomických podmínek a právních ustanovení. Komora zajišťuje aktivity mezinárodního obchodu a kontakty se zahraničím, organizuje různé semináře, konference (v roce 2016 organizovala 14 krajských exportních konferencí) a odborné platformy. Pro zajímavost v Jihomoravském kraji se konala krajská exportní konference 17. května 2016.

K vyšší zaměstnanosti napomáhá Hospodářská komora prostřednictvím podpory škol, odborných příprav, rekvalifikací, konzultací a poradenských služeb. Aktivita komora vykonává v koordinaci s orgány státní správy a místních samospráv. V případě členství komora propaguje podnikatelskou činnost dané firmy.

Pro zastoupení českých podnikatelských zájmů v Bruselu byla vytvořena Hospodářskou komorou ČR, Svazem průmyslu a dopravy ČR a Konfederací zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR Česká podnikatelská reprezentace při EU, CEBRE. Díky zastoupení CEBRE je pro české podnikatele snazší získat informace, které směřují přímo z Bruselu, stejně jako plánované politické kroky a směřování evropské dotační strategie. CEBRE nabízí informace, zastoupení a asistenci na půdě EU. [37]

Agentura pro Podnikání a Inovace API

Jedná se o státní příspěvkovou organizaci, kterou má v gesci Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR. Hlavní činnost agentury představuje zprostředkování dotačních programů Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK). Pomocí financí, získaných z programu OP PIK, lze realizovat projekty v oboru služeb a zpracovatelského průmyslu. Agentura pro Podnikání a Inovace: API řídí operační programy také pro podpory klastrové organizace a má dohled nad hodnocením oprávněnosti žadatelů o finanční dotace. Portál API zveřejňuje oznámení o veřejných výzvách. [40]

V dubnu 2016 byla uzavřena II. výzva k podání žádostí programu Spolupráce-Klastry, na které bylo vyčleněno 500 milionů korun. Tento program podporuje realizaci projektů a spolupráci prostřednictvím mezinárodní sítě CORNET. V rámci výzvy OP PIK- Spolupráce- Klastry proběhla efektivní obousměrná komunikace mezi manažery českých klastrů a ředitelem odboru výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva průmyslu a obchodu Ing. M. Štýchou. K efektivnímu využívání financí a zároveň k poučení pro příští výzvy je tato zpětná vazba a vzájemná komunikace naprosto klíčová. [5]

Svaz průmyslu a dopravy SP ČR

Svaz průmyslu funguje jako lobbistická organizace na domácí, evropské i mezinárodní scéně. Činnost Svazu průmyslu a dopravy podporuje konkurenceschopnost a růst zdravé ekonomiky státu. Průmyslová výroba je historicky tahounem české ekonomiky. Aktuální agendou Svazu je program se zaměřením na třináct bodů zájmů, mezi které patří například energetická politika, vývoj, výzkum a inovace, podpora exportu nebo životní prostředí.

Na české půdě svaz hájí zájmy podnikatelů v Parlamentu, ostatních státních orgánech a v Radě hospodářské a sociální dohody. Na mezinárodní scéně SP ČR působí v Konfederaci evropského podnikání BusinessEurope, Poradním výboru pro průmysl a obchod (BIAC), Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Evropském hospodářském a sociálním výboru (EHSV), který funguje jako poradní orgán Evropské komise. Svaz aktivně spolupracuje na poradní a informační bázi s Evropskou komisí a CEBRE. SP ČR má aktuálně na 90 bilaterálních dohod s partnerskými průmyslovými svazy, obchodními komorami a dalšími zahraničními hospodářskými institucemi. [38]

Platforma podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci

Platforma byla založena jako soukromá organizace v gesci největších českých asociací zaměstnavatelů, a to Svazem průmyslu a dopravy ČR, Svazem strojírenské technologie a Asociací podniků českého železničního průmyslu – ACRI. Ke členům patří mimo jiné také český klastr CREA Hydro&Energy.

Platforma, která představuje zájmy českého soukromého sektoru, byla pověřena pro výměnu informací s Ministerstvem zahraničních věcí ČR. Prostřednictvím této komunikace zástupce deleguje zájmy podnikatelů a vyhledává pro ně příležitosti v rámci Zahraniční rozvojové spolupráce ČR. Toto sdružení soukromých jednotek se zájmem o aktivity v zahraničí sdílí v rámci platformy své zkušenosti v jednotlivých teritoriích. [12]

Zahraniční rozvojová spolupráci ZRS ČR

Nedílnou součástí působení České republiky v zahraničí je Zahraniční rozvojová spolupráce. Prioritním cílem je omezování chudoby v rozvojových zemích, nicméně je prostřednictvím tohoto nástroje dosahováno i budování dobrých vztahů s rozvojovými zeměmi, ekonomická, bezpečnostní a environmentální propagace českých zájmů. Směřování financí a spolupráce určuje Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2010-2017, což je dokument, který byl schválený usnesením vlády. Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce ČR je vyhotovována v souladu s politikou evropského společenství.

Mimo klasifikaci zemí podle prioritních a neprioritních se podpora zahraniční rozvojové spolupráce člení do sektorových priorit, kterými jsou životní prostředí, zemědělství, sociální rozvoj (včetně vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb), ekonomický rozvoj (včetně energetiky) a podpora demokracie, lidských práv a společenské transformace. Samotnými aktéry zahraniční rozvojové spolupráce jsou vláda ČR v režii Ministerstva zahraničních věcí, jakožto ústředím pro rozvojovou spolupráci, sektorová ministerstva, Česká rozvojová agentura, nevládní organizace, soukromé firmy, akademický sektor a státní příspěvkové organizace. [42]

Prioritními zeměmi pro zahraniční rozvojovou spolupráci České republiky jsou Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko a Mongolsko. V roce 2016 byly realizovány malé lokální projekty v jedenácti zemích Asie. Filipíny jsou zařazeny

mezi neprioritní země, přesto v rámci malých lokálních projektů směřuje prostřednictvím nástroje dvoustranné zahraniční rozvojové spolupráce ČR část rozpočtu. Stanovená dotace malých lokálních projektů na Filipíny obvykle činí ročně 300 000 Kč. Dotace se může lišit s ohledem na kvalitu předkládaných projektů, který reflektuje dlouhodobý dopad zahraniční rozvojové spolupráce ČR. Vlivem upřednostnění teritoriálního odboru a zrušením, respektive odstoupením některých plánovaných projektů v zemích Asie, byla k roku 2016 udělena mimořádně vysoká dotace v hodnotě 700 000 Kč. Konkrétní projekty jsou vyobrazeny v tabulce Malé lokální projekty ČR v roce 2016 na Filipínách. [15]

Tabulka 4: Malé lokální projekty ČR v roce 2016 na Filipínách (zdroj: MESSIAS, Linda 2016, [15])

Název malého lokálního projektu	Realizátor	Popis projektu	Schválený rozpočet (v Kč)
Projekt nártoun: Výzkum a záchrana vzácného primáta nártouna filipínského - rozvoj záchranné stanice	Wings of Serenity INC.	Vybudování chovatelského centra pro nártouny, včetně zázemí, výzkum, vzdělávací a osvětová činnost (ekoturismus, biodiverzita)	200 000
Ženské centrum na zpracování mléka v Cogunu (CWMPC)	Social Action Center of Calbayog (SAC)	Vybudování centra na zpracování mléka - sýra z vodních buvolů, včetně školení pro zapojené místní ženy	200 000
Talarak - Zalesňovací projekt a školka endemických stromů	Talarac Foundation Inc.	Záchrana endemických dřevin a rostlin, vybudování lesní školky a zázemí pro pracovníky	300 000
Celkem schválená dotace pro MLP 2016			700 000

Ministerstvo průmyslu a obchodu MPO

Klíčovou podpůrnou činností vykonávají agentury CzechInvest a CzechTrade pod záštitou ministerstva průmyslu a obchodu. MPO podporu vykonává prostřednictvím podpory výzkumu a vývoje. Ministerstvo vydává živnostenské registry s pravidly podnikání, technickou harmonizaci pro splnění norem a spravuje elektronický informační portál BusinessInfo.cz obsahující klíčové informace pro podnikatele. Aktuálně je v platnosti dokument ministerstva Exportní strategie, jež představuje taktiku českého exportu pro období 2012- 2020. Exportní strategie byla vyhotovena za účelem docílení maximální konkurenceschopnosti České republiky na světové obchodní scéně.

V gesci Ministerstva průmyslu a obchodu ČR proběhly v minulosti rozvojové projekty, přičemž ČR poskytla Filipínám rozsáhlou rozvojovou pomoc. V letech 2001 až 2012 byly realizovány tři víceleté rozvojové projekty. Prvním projektem byly technologie pro úpravu pitné vody pro město Bagio. Druhý projekt se týkal rozvoje hydroenergetiky zahrnující dodávku technologie pro dvě malé vodní elektrárny. Do třetice se jednalo o kombinaci vodohospodářství s ochranou před následky katastrof a vodní energetiky. Realizace se uskutečnila na přehradě Angat, která představuje přes devadesát procent pitné vody pro Manilu. [I]

Ministerstvo zahraničních věcí ČR MZV

Klíčovým orgánem státní správy pro zahraniční politiku je podle zákona 2/1969 Sbírky Ministerstvo zahraničních věcí. V rámci plnění úkolů zahraniční politiky ČR ministerstvo vyhotovuje koncepci, organizuje zahraniční rozvojovou spolupráci a vnější ekonomické vztahy. Své aktivity dále synchronizuje s Ministerstvem vnitra ČR ve věci poskytování humanitární pomoci do zahraničí. Ministerstvo zahraničních věcí ČR má teritoriální a sektorové priority, podle kterých se odvíjí poskytování finančních prostředků. Své úlohy Ministerstvo plní v koordinaci s činnostmi EU, OECD a dalšími mezinárodními institucemi. [11]

Podle Českého statistického úřadu bylo v roce 2014 realizováno Ministerstvem zahraničních věcí na 51 projektů ekonomické diplomacie a projektů zahraniční rozvojové spolupráce v celkové hodnotě 4,53 milionů korun. Program KONTAKT II je příkladem podpory MSP zprostředkovaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Výše podpory KONTAKT II v rámci mezinárodních projektů činila v

roce 2014, konkrétně program EUREKA CZ 106,84 milionů korun a program EUROSTARS 19,45 milionů korun. Za účelem podpory MSP byly v roce 2014 vynaloženy finanční prostředky ve výši 50,106 milionů korun z Ministerstva pro místní rozvoj v rámci Národního programu podpory cestovního ruchu. [1]

Velvyslanectví a honorární konzuláty České republiky na Filipínách

V samém srdci metropole Manily v obchodní čtvrti Makati se nachází ve třicátém patře mrakodrapu Rufino velvyslanectví ČR. V současnosti je diplomatická a konzulární působnost pro Filipínskou republiku, Marshallovy ostrovy, Federativní státy Mikronésie, Republiku Palau a Nauru v zastoupení pana velvyslancem ČR na Filipínách Jaroslava Olši, funkci zastává od července 2014. Zástupcem pana velvyslance na Filipínách je pan Mgr. et Mgr. Jan Vytopil, který zastává funkci velvyslaneckého politického rady. Současná diplomatická reprezentace na Filipínách se zaměřuje na propagaci a povědomí o České republice zejména prostřednictvím kultury. [6]

Tabulka 5: Kontaktní informace na velvyslanectví České republiky v Manile (zdroj: vlastní návrh podle MZV v Manile [6])

Kontaktní informace	
Adresa	30F Rufino Pacific Tower, 6784 Ayala Avenue, Makati City
Telefon	(+632) 811 11 55 - 56 / 811 11 60 Nouzová linka +63/9189905778
Email	manila@embassy.mzv.cz
Provozní hodiny	pondělí - čtvrtek 08.30 - 17.30 pátek 08.30 - 14.30 úterý a středa 09.00 -13.00, 14.00 - 16.00

Kromě desetimilionové metropole jsou další kontaktní místa v podobě honorárních konzulátů ve městech Davao a Cebu. Vedoucím ústavu v Davao je pan Guilbert C GO, pod který spadají oblasti Mindanao, Palawan a Visayas. Druhé konzulární zastoupení zastává na Cebu Phillip CO GO, pod který spadá konzulární obvod Cebu a Mactan. [6]

1.4.2. Exportní podpora MSP

Dominantní složkou českého exportu dlouhodobě představuje průmyslová výroba. Pro usnadnění vývozu českých výrobků napomáhá celá řada českých institucí vládního i soukromého charakteru. Níže jsou popsány některé významné z nich v relaci na podporu exportu českých podnikatelů na Filipíny.

Česká exportní banka ČEB

Česká exportní banka a.s. se sídlem v Praze má za sebou ke konci roku 2015 dvacetileté výročí existence. Během této dekády banka podpořila na 1200 projektů ve finančním objemu přesahujícím 380 miliard korun. Svými aktivitami se stala ČEB nedílnou součástí proexportní české politiky. Banka je za státní podpory pověřena financováním vývozu v souladu s mezinárodními pravidly veřejné podpory, uplatňovanými při financování střednědobých a dlouhodobých vývozních úvěrů.

Pro období roku 2015 byly českou národní bankou uzavřeny smlouvy s klienty v objemu 4 miliard korun, které směřovaly v 80% případů k MPS. MPS jsou podporovány úvěrovými a záručními projekty pro výrobu a vývoz prostřednictvím programů pro vývozce a subdodavatele exportéra. K nejčastějším podporovaným českým exportním sektorům lze vedle tradičního strojírenství zařadit technologie pro výrobu potravin, zdravotnictví, farmacii, optiku a chemické produkty. Aktuální strategie České exportní banky je v programovém období 2014- 2018. [26]

CzechInvest

Jedná se o státní příspěvkovou organizaci, která si klade za cíl podporovat podnikání a investice v ČR. Agentura CzechInvest je podřízená Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR, podporující konkurenceschopnost ekonomiky v rámci podpory MSP, infrastruktury pro podnikatele a inovací. Další podporou ekonomiky představují aktivity vedoucí získávání zahraničních investic zaměřené na technologická centra, oblast výroby a strategické služby. V ČR bylo k roku 2004 otevřeno 13 regionálních kanceláří ve všech krajských městech, čímž byl usnadněn přístup k informacím ohledně podpory podnikání ze strukturálních fondů EU.

Agentura podporuje také české podnikatele, kteří mají zájem expandovat na zahraniční trhy prostřednictvím několika nástrojů. Jedním z nástrojů je propagace ČR v zahraničí, která může předcházet budoucí mezinárodní spolupráci. Významným nástrojem

CzechInvest je výhradní právo předkládat žádosti nadřízeným orgánům ohledně investičních pobídek. Jednou z aktivit je podpora českých firem se zájmem o zapojení do nadnárodních společností v rámci dodavatelských řetězců. K dalším aktivitám agentury lze zařadit implementaci dotačních programů ČR i EU, podpůrné poradenství projektů, správu databáze podnikatelských nemovitostí, dodavatelů a subdodavatelů a také služby pro zahraniční investory působící v ČR. [3]

CzechTrade

Jedná se o agenturu na podporu exportu podřízenou Ministerstvu průmyslu a obchodu. Cílem je usnadnit firmám vstup na zvolený trh a podpořit tam jejich aktivity za účelem rozvoje firmy v zahraničí. V podpoře českých aktivit CzechTrade funguje k roku 2016 již 21. rokem. Nejdůležitějšími aktivitami pro podporu expandujících českých firem je pomoc při zahajování exportu, poradenství a konzultace, individuální služby nabízející průzkum trhu, vyhledávání obchodních kontaktů, pomoc při organizaci obchodních misí, asistenční služby přes ověření bonity zahraničního partnera. CzechTrade dále vyhledává zahraniční veletrhy, na bázi denní aktualizace publikuje zahraniční nabídky a poptávky a další možnosti zahraniční spolupráce. Důležitým nástrojem je možnost stát se součástí exportní aliance, tedy najít českého partnera s komplementárním výrobkem či službou, díky kterému na zahraničním trhu může podnikatel dosáhnout vyšší vyjednávací síly. K dalším službám agentury patří design pro export určený zejména pro průmyslové obory, exportní vzdělání a adresáře exportérů. Na území Filipín CzechTrade prozatím nemá zastoupení, nicméně jsou aktivity směřující na Filipíny podporovány z nejbližší pobočky, která je situována v Singapuru.[1]

Filipínská smíšená obchodní komora pro Českou republiku a Slovensko

Soukromá firma Filipínská smíšená hospodářská komora byla založena v roce 2015. Komora podporuje mezinárodní interakce, obchod a podnikatelské činnosti v daných zemích.

Komora nabízí služby českým, slovenským i filipínským zájemcům o mezinárodní obchod a spolupráci. Konkrétní činnost komory představuje organizace obchodních misí s cílem získání lokálního partnera a vypracování individuálního průzkumu trhu podle potřeb zákazníka. Komora dále zajišťuje propagaci na území Česka, konkrétně v Brně a Praze, na Slovensku partnerskou institucí Sario v Bratislavě a na Filipínách v

Manile. Díky četným konexím komory v teritoriích skrývá podpora obchodních obousměrných zájmů velký potenciál zejména díky komplementaritě obchodních zájmů zemí, viz kapitola Perspektivní podnikatelské obory. [7]

2. Internacionalizace

Samotný význam slova internacionalizace představuje spojení slov inter, tedy mezi a nation, tedy národ. Internacionalizaci lze chápat jako proces vedoucí k mezinárodnování, činící mezinárodním či přizpůsobování se více národům. Samotná činnost internacionalizace podniků či klastrů může představovat aktivity, jako jsou zapojení do mezinárodního hodnotového řetězce, alokace výroby do třetích zemí, expanze či posílení stávající pozice na zahraničních trzích, vytvoření mezinárodní sítě k výměně informací. Mezi aktivity internacionalizace lze považovat například účast na mezinárodním veletrhu, studijní cestu, vydání propagačních brožur, školení managementu klastru, průzkum zahraničního trhu, obchodní delegaci nebo takzvaná B2B³ setkání.

Se změnami trendů mezinárodní distribuční politiky je nutností, aby podnikatelé přizpůsobovaly své obchodní strategie. Samotný proces internacionalizace prakticky začal teprve v devadesátých letech minulého století. V minulosti procesu internacionalizace bránily další důvody jako nemožnost vstupu na trhy některých zemí z válečných či politických důvodů nebo vysoká finanční a logistická náročnost expanze firem. Proces internacionalizace mohl začít díky vlivu globalizace, který vede k přibližování chování spotřebitelů napříč kontinenty. Hnacím plynem, který umožňují firmám internacionalizaci, je rozvoj a dostupnost informačních technologií a finančně dostupnější mezinárodní doprava.

Aktuální trend světových trhů se vyznačuje výrazně vyšší nabídkou nad poptávkou, ze které vyplývá intenzivní konkurence aktérů na trhu. Je několik možností, jak mohou podnikatelé udržet svoji konkurenceschopnost v takovémto prostředí. Možným řešením je zvolení strategie internacionalizace, která je v současnosti jedna z nejvyužívanějších strategií firemního růstu a rozvoje. Hojně využívaný je tento nástroj v distribučních sítích západní Evropy, zatímco americký trh se zapojil do mezinárodních obchodních sítí o něco později z důvodu dostatečné klientely na vlastním trhu. [XVII]

---

³ B2B je termínem či zkratkou vyjadřující Business to business, zkratka vyjadřuje komunikaci mezi dvěma společnostmi v obchodní činnosti

Internacionalizace klastru

Všechny podniky, zejména malé a střední, musí čelit složitým situacím a bariérám. Sítě a klastry na tyto problémy účinně reagují pomocí kumulované znalosti, specializované odborné pomoci, sdílené sítě mezinárodních kontaktů a společné strategie založené na osvědčených zkušenostech. Tržní síly tlačí na konkurenceschopnost klastru z hlediska udržitelného rozvoje ve dvou směrech, konkurenceschopnost na lokální úrovni na základě konkurenční výhody díky efektivní vnitřní spolupráci a na rozvoji vnější spolupráce v podobě posílení své mezinárodní pozice, tedy internacionalizací. Klastry mají roli zprostředkovatele a poskytovatele jak všeobecných služeb, tak odborných znalostí, které pomohou členským firmám překonat překážky v internacionalizaci a zvýšit jejich viditelnost.

Pokud je klaster schopen využít internacionalizace jako nástroje k dosažení konkurenční výhody, měla by tato aktivita patřit k základním činnostem klastru. Internacionalizaci klastru lze chápat ve dvojím smyslu, a sice strategie hledání příležitostí jedné z firem klastru či společné úsilí klastru jako celku na globální úrovni. Internacionalizace může probíhat v zásadě dvěma způsoby, a to reaktivně a proaktivně. Reaktivní přístup lze chápat jako reakci místní firmy na přítomnost zahraničních podniků v jejich zemi při snaze integrovat se do jejich vertikálního výrobního řetězce. Podstatou reaktivního přístupu je impulz, který vychází ze strany cizích investorů, kteří využili outsourcing⁴ části své výroby do třetí země. Tato strategie má své úskalí v riziku zachycení se až v dolní části hodnotového řetězce. Prostřednictvím tohoto nástroje navíc nemusí skutečně docházet k zapojení do globální hospodářské soutěže, a proto na firmy není vyvinut dostatečný tlak na inovace, cenu a kvalitu.

Proaktivní přístup již představuje aktivní úsilí k proniknutí na mezinárodní trh s vlastními výrobky a službami systematickým a koordinovaným způsobem. Proaktivní strategie je bezesporu výzvou pro prosperující středoevropské průmyslové firmy.

[XIX]

Studie internacionalizace- metodika

Pro internacionalizaci podniku či klastru je klíčové vypracovat strategii internacionalizace, která by měla obsahovat charakteristiku, poslání a činnost klastru a

---

⁴ Outsourcing je externí služba nebo činnost, kterou se firma rozhodla využít prostřednictvím poptávky u jiného dodavatele či společnosti.

jednotlivé internacionalizační aktivity. Základními informacemi, které musí studie internacionalizace poskytovat, je identifikace prioritních cílových trhů, tedy do jakého teritoria klastr směřuje. Studie by měla popisovat specifické ekonomické a vědecké cíle spojené s internacionalizací a opatření navržená k jejich dosažení nebo oslovení cílových trhů či skupin. Koncept by také měl obsahovat časové rozvržení aktivit, přehled finančních a lidských zdrojů a potenciálních i stávajících partnerů zejména v otázce podpory zahraničního obchodu. Posledním nezbytným bodem studie je vyhledání finanční podpory a nástrojů pro aktivity internacionalizace.

Samotná internacionalizace patří k základním činnostem klastru a musí být obsažena již v počáteční formulaci strategických cílů a vize klastru. V řadě případů není samozřejmostí a je proto náročným úkolem manažera klastru dosáhnout toho, aby klastrové firmy považovaly internacionalizaci za důležitou aktivitu pro jejich obchodní úspěch a růst konkurenceschopnosti a aby v rámci klastru využívaly internacionalizace jako svou udržitelnou konkurenční výhodu. Internacionalizace klastrových organizací zahrnuje řadu aktivit, které přinášejí prospěch podnikům v klastru, regionu i zemi, ve které se klastr nachází. Jedná se o tyto aktivity:

- přístup ke znalostem, které lze využít v nových výrobcích a službách
- přístup k novým trhům
- přístup ke klíčové infrastruktuře
- přístup k novým partnerům pro spolupráci
- zvýšení profilu klastru
- přilákání přímých zahraničních investic

Pro zjištění výchozího stavu a potřeb klastru aplikuje studie následující metody:

- individuální průzkum členů klastru – dvoustupňový (top management a pracovník odpovědný za zahraniční vztahy)
- analýzy politických a komerčních trendů a preferencí na úrovni regionu, státu a EU
- veřejné informační zdroje a statistiky

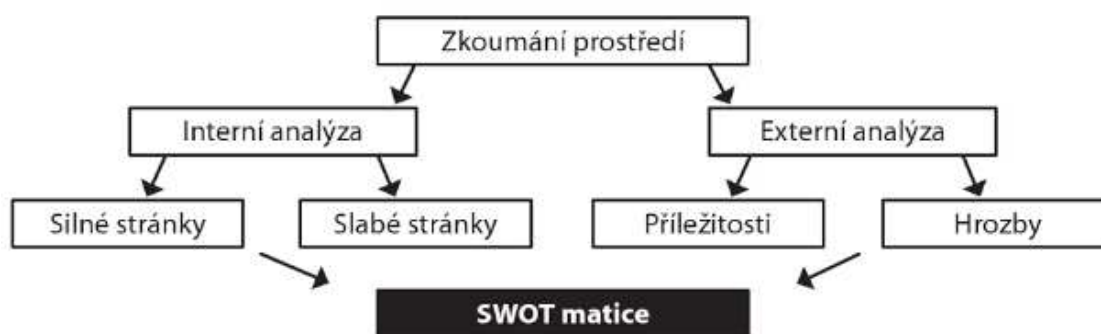
Pro naplnění cílů jsou organizovány workshopy na úrovni členů a partnerů klastru k jednotlivým směrům a aktivitám strategie. Probíhají průzkumy cílových teritorií a segmentů k zjištění možností a příležitostí pro internacionalizaci klastru. Pro vytvoření analýzy jsou využívány analytické nástroje pro určení atraktivit, vhodnosti vstupu na

trh, spolupráce a nalezení partnerů, propagaci, vyhodnocení analýz a navržení možných cest. [46]

3. SWOT analýza

Tato metoda je jednou z nejčastěji využívaných analýz sloužící k rozboru prostředí podniku. SWOT analýza slouží k charakterizování nejzásadnějších faktorů, které ovlivňují strategické postavení podniku. Analyzovány jsou vnitřní zdroje a schopnosti, které jsou vystaveny vnějším změnám. Analýza probíhá na základě rozklíčování vnitřních aspektů, které představují silné a slabé stránky podniku, ty se poté porovnávají s hlavními okolními vlivy představující příležitosti a hrozby. Výsledkem analýzy je syntéza, stanovisko strategie podniku. Jednotlivá písmena samotného názvu SWOT analýzy vyjadřují zkratky anglických slov Strength, v překladu silné stránky, Weaknesses, slabé stránky, Opportunities, příležitosti a Threats, hrozby. [XVI]

Identifikace vnějších i vnitřních aspektů podniku v prostředí by měla reflektovat základní a nejdůležitější skutečnosti, které podnik ovlivňují. Pro správné zhotovení SWOT analýzy je nutností zahrnout všechny nejzásadnější skutečnosti a zároveň nezabíhat do zbytečných podrobností. Zásadní je také nestranný pohled zhotovitele analýzy. Někdy se mohou obrátit silné stránky ve slabé a příležitost v hrozbu či naopak. Vzhledem ke spekulativní pozici jednotlivých aspektů SWOT proto hraje důležitou roli rozlišení vnitřních a vnějších podmínek podniku. Stejně tak je důležitá

identifikace vlivů a vazeb napříč SWOT analýzou. [XVI]

Přínosy SWOT analýzy

Není možné přesně předvídat budoucnost, nicméně na základě realistického pohledu na podnik a jeho okolí lze prostřednictvím SWOT analýzy lépe plánovat budoucí kroky podniku. Přehledně uspořádaná fakta v podobě této analýzy podnikateli umožní náhled na problematiku z odstupu. Na základě identifikace SWOT je cílem podniku rozvíjet silné stránky při potlačování těch slabých a maximálně se připravit na přijímání příležitostí a zároveň předcházet hrozbám.

Přínos analýzy spočívá vedle průzkumu a identifikace vnitřních a vnějších aspektů podniku ve strukturované analýze přinášející nová zjištění a poznatky. Účinné sestavení SWOT by mělo vyústit k tvorbě dalšího strategického směřování podniku na základě určení vývojových trendů vnitřních a vnějších podmínek a vazeb mezi nimi. [XVI]

Postup sestavení SWOT analýzy

V prvním kroku by měly být předpověděny zásadní změny, které proběhnou ve vnějším okolí podniku. Vnější prostředí by mělo být hodnoceno jak ve smyslu mikroprostředí, tak makroprostředí. Vnější mikroprostředím je myšleno analýza dodavatelů, zákazníků, odběratelů, konkurence na trhu a veřejnosti. Vnější makroprostředím pak ekonomické, politicko-právní, sociálně- kulturní a technologické podmínky. Zde je vhodné věnovat pozornost také souvislostem, které ke změnám vedly a faktorům úspěchu. Doporučená struktura tohoto kroku je v rozmezí několika bodů.

Další krok by měl obsahovat přehled silných a slabých stránek podniku za využití poznatku vnitřních zdrojů a schopností podniku. Vnitřní prostředí by mělo být hodnoceno na základě firemních zdrojů, organizační struktury podniku, cílů, systémů, kvality managementu, mezilidských vztahů, firemní kultury a podobně. Doporučená je opět struktura několika bodů.

Závěrečným krokem sestavení SWOT je posouzení synergií a vztahů jednotlivých složek této analýzy. Naznačit by se měly vazby silných a slabých stránek a také změn ve vnějším okolí podniku. Doporučuje se využít takzvaný diagram SWOT analýzy, kterým se docílí maximální systematičnosti a přehlednosti složek a vzájemných vazeb mezi nimi. [XVI]

SWOT	Pozitivní	negativní
Vnitřní původ	S Silné stránky Strenghts	W Slabé stránky Weaknesses
Vnější původ	O Příležitosti Opportunities	T Hrozby Threats

Obrázek 3: SWOT matice (zdroj: vlastní návrh podle Marketingové řízení a plánování pro malé a střední firmy [XVI])

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část práce je věnovaná Filipínám. Autorka si zvolila tuto zemi vzhledem ke své působnosti v zemi během praktické stáže, při níž spolupracovala s českým klastrem CREA Hydro&Energy.

Následujících několik stran se věnuje základnímu přiblížení realit o Filipínské republice. Cílem práce je zhodnotit vhodnost země Filipín pro potenciálního českého podnikatele a navrhnout studii internacionalizaci pro český klastr do tohoto území, proto autorka shledala nezbytným čtenáře seznámit se základními údaji o zemi. Praktická část stručně vystihuje historii, geografii, podnebí a počasí, obyvatelstvo a náboženství v jihovýchodní zemi Asie. Blíže práce nastiňuje aktuální politickou i obchodní situaci v relaci Filipín, Evropy a České republiky. Blíže se praktická část zabývá analýzou hlavních exportních a importních zemí a komodit se zaměřením na česko-filipínskou obchodní výměnu. Část práce analyzuje přímé zahraniční investice směřující na Filipíny.

Filipíny, jakožto země spadající podle Mezinárodního měnového fondu mezi nově industrializované země, mají své silné i slabé stránky, které jsou vyhodnoceny v práci studií Světové konkurenceschopnosti a Doing business. Zatímco Filipínská republika má bohaté přírodní zdroje a levnou pracovní sílu, Česká republika je zemí dominující znalostní ekonomikou a to zejména strojírenstvím. Díky této komplementaritě řada českých podnikatelů již v této zemi působí v různých odvětvích. Kompletní náhled na problematiku pro potenciálního českého podnikatele představuje kapitola Zhodnocení Filipín jako vhodné destinace pro české MSP.

Získané znalosti během pracovní stáže a analyzované informace na základě literární rešerše jsou prakticky využity v závěru praktické části- kapitola Studie internacionalizace CREA Hydro&Energy z.s. na Filipínách.

4. Filipíny

Filipíny jsou ostrovním státem v jihovýchodní Asii a je jedním ze členů uskupení zemí ASEAN. Hlavním městem a srdcem této jihovýchodní asijské země čítající k roku 2016 přibližně patnáct milionů obyvatel je Manila. Toto megaměsto je situováno v severní části země, konkrétně na ostrově Luzon.

Tabulka 6: Filipíny- základní informace (zdroj: vlastní návrh, podle Worldometers, ČNB)

Hlavní město	Manila
Počet obyvatel (září 2016, Worldometers)	102 584 600
Rozloha	298 192 km ²
Hustota zalidnění	344 obyvatel na km ²
Měna	Filipínské peso (PHP)
Kurz měny (16. 9. 2016) ČNB	100PHP/ 50.606Kč
Oficiální jazyk	Angličtina, Tagalos
Časové pásmo	UTC/GMT +8 hodin (+6 hodin rozdíl oproti ČR)
Mezinárodní volací kód, předvolba	+ 63

4.1. Historie

První osídlení území proběhlo asi před třiceti tisíci lety. První obyvatelstvo se živilo rybolovem a lovem. V 15. Století byly Filipíny cílem migrantů z Indočíny a oblasti dnešní Malajsie. Tito migranti si sebou přinesli také svou kulturu, zvyky a dovednosti. Mezi nové poznatky na území Filipín tak přibyla znalost pěstování rýže, mořeplavba a orientace na moři. V období od roku 1000 př. n. l. připlouvali na Filipíny čínští, japonští a indiští obchodníci. Docházelo také ke kontaktu s Indonésany. S novými národnostmi na území pronikaly vlivy hinduismu a buddhismu, které se však na území neuchytily. Vliv islámu z Bruneje pronikal na území, o které se zajímalo také Holandsko a Velká Británie.

Španělská nadvláda

Filipíny byly Evropany, tedy portugalským mořeplavcem pod španělskou vlajkou Fernão de Magalhãesem, objeveny v březnu 1521. Portugalský mořeplavec zde byl v dubnu stejného roku zabit. Území Filipín bylo poté začleněno pod Španělskou nadvládu osobou Miguela de Legazpi. V 16. století dala základ španělské nadvládě dohoda s panovníkem Cebu, která prosazovala na Filipínách španělské právo. Název nové španělské kolonie dal území Filipín Filip II. Španělský. Miguelem de Legazpi v druhé polovině 16. století převzal kontrolu nad tehdejší islámskou Manilou a prohlásil ji hlavním městem. V průběhu nadvlády Španělů byla snaha o vymýcení islámu a prosazení křesťanství, což můžeme dodnes pozorovat na náboženské nejednotnosti území. Filipíny představovaly pro Španělsko klíčovou pozici pro neutrální půdu při obchodování s Čínou, zdroj nerostných surovin i financí z daní Filipínců.

Vliv španělské nadvlády byl oslaben v 18. století, kdy vyschly finanční kanály kvůli válce s Anglií. V druhé polovině 18. století bylo hlavní město krátce obsazeno Brity, ty se však po dvou letech místo s nezdarem opustili. Když se Španělům podařilo znovuzískat nadvládu nad územím, zpřísnili tamní pravidla, což se stalo základem pro povstání a nepokoje. Z nepokojů vyvstaly národní hrdinové jako José Rizal, který byl popraven.

V 19. století změnila situaci válka mezi Španělskem a USA, jejíž důvodem byl spor o cukr na Kubě. Rokem 1898 byla americkým vítězstvím ve válce ukončena tři staletí dlouhá dekáda španělské nadvlády, američtí vojáci obsadili Manilu. [XII]

Americká nadvláda

Prostřednictvím Pařížské smlouvy byly Filipíny odkoupeny USA a povstání pokračovala, neboť se zásadně nelišila stávající nadvláda od španělské. Mezi kolonií a USA platila bezcelní zóna v neprospěch Filipín. Ve třicátých letech dvacátého století proběhla na Filipínách sociální a průmyslová revoluce. Roku 1935 vzniklo filipínské společenství a proběhly historicky první volby, které vyhrál Manuel Quezon. Toto demokratické vítězství však bylo spíše symbolické a americká nadvláda neoficiálně pokračovala. [XII]

Japonská nadvláda

V prosinci roku 1941 byly Filipíny napadnuty Japonskem. Tehdejší americký generál Douglas MacArthur působící v Manile prchl. Poté bylo území okupováno tři roky Japonci. Tato nadvláda se nicméně lišila od předchozí, Japonci se nesnažili eliminovat Filipínské zvyky, jazyk a kulturu, ačkoli i jejich režim byl tvrdý. V roce 1945 se americký generál Douglas MacArthur vrátil na Filipíny a podařilo se mu znovuobsadit Manilu. [XII]

Filipínská republika, novodobá historie

Ke dni 4. července 1946 byla oficiálně vyhlášena Filipínská republika v čele s prezidentem Manuelem Roxasem. Zvláštní postavení představovala osobnost prezidenta Ferdinanda Emmanuela Edralina Marcose, působícího v prezidentské funkci od roku 1965. Období jeho funkce, které probíhalo až do roku 1986 se však spíše podobalo diktatuře, navíc byl podporován USA. Ferdinand Emmanuel Edralin Marcos zavedl vysoké daně a prodal velký podíl filipínské půdy. Marcosovi odpůrci byly zatýkáni a popravováni. Při Marcosově snaze zmanipulovat výsledky voleb v roce 1986 byl svržen a na post hlavy státu byla zvolena Corazon Aquinová. Snahy nové prezidentky konečně vedly se změně státu k demokracii. Aquinová propustila politické vězně a omezila prezidentská práva, která Marcos změnil k obrazu svému. Dekáda demokratických Filipín pokračovala zvolením Fidela Ramose v roce 1992, který se snažil sjednotit zemi například prostřednictvím vyjednávání s islámským Mindanaem. [XII]

4.2. Geografie

Filipíny jsou ostrovní zemí, čítající na 7107 ostrovů. Území, rozkládající se na ploše 300 000 km², je rozděleno do tří celků. Jsou to celky Luzon v severní části země, souostroví Vysayas v prostřední části země a Mindanao na jihu. Tato tři základní území se dále dělí na sedmnáct regionů a jednaosmdesát provincií. Mimo rozdělení na tři základní území, podle jmen největších ostrovů, jsou dalšími velkými ostrovy Negros, Samar, Panay, Palawan, Mindoro, Leyte, Bohol, Cebu a Masbate. Mimo zmíněných dvanáct ostrovů se jedná o tisíce malých ostrůvků rozdrobených v Tichém oceánu, Sulaweském a Suluském moři. Tyto ostrůvky však představují jen necelých 5% pevninské části Filipín.

Jakožto ostrovní země Filipíny nemají suchozemské hranice. Nejbližšími sousedy jsou na severu Taiwan a Čína, na východě Vietnam a na jihu Bruneji, Indonésie a Malajsie. [X]

Povrch země je poměrně členitý, zejména pak západní ostrov Palawan, jižní ostrov Mindano, zejména jihozápadní část a střední část severního ostrova Luzonu. Největšími řekami jsou Mindanao, Agno, Pampanga, Cagayan. Největší jezera jsou Laguna de Bay a Lanao. Země oplývá mnoha vodopády, k nejzmiňovanějším patří Maria Cristina. Vedle hlavního města Manily jsou dalšími významnými městy na Luzonu Baguio, Santiago a Legaspi. Na východním ostrově Samar je významné město Tacloban. V centrální části země má svou neodmyslitelnou pozici město Cebu. Na ostrově Negros je velkým městem Bacolod a na Panay Iloilo. Na západně ostrov Palawan je velkým městem Puerto Galera a El Nido. Na jižním ostrově Mindanao je největším městem Davao, další velká města jsou General Santos, Cagayan de Oro, Zamboanga, Butuan, Siargao a Tagum.[IX]

4.3. Podnebí a počasí

Filipíny se nachází v tropickém podnebném pásu, nicméně jsou ovlivněny východoasijským monzunovým prouděním a pasáty z Tichého oceánu. Typická je vlhké a horké počasí po celý rok. Průměrná roční teplota je 26,5°C. Liší se samozřejmě podnebí v závislosti na nadmořské výšce. V nížinách lze očekávat vyšší vlhkost a teploty mezi 24-29°C, zatímco ve vyšších oblastech nad 1500 m. n. m. i 17-19°C a menší vlhkost.

Od března do května je teplé období, od června do listopadu je období dešťů a studené období je od prosince do února. Statisticky nejteplejším měsícem je květen a nejchladnějším leden.

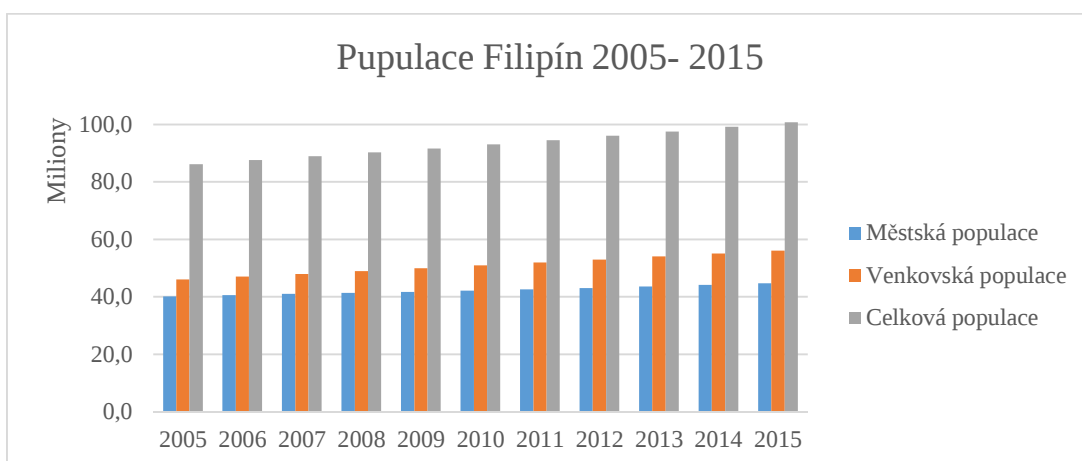
Na severozápadu je počasí ovlivněno severovýchodním pasátem a monzunem mezi říjnem a dubnem. Monzuny jsou pro Filipíny hrozbou v podobě tajfunů, které hrozí na území z východní i západní strany. Velké nárazové srážky sebou přináší další hrozbu v podobě sesuvů půdy. Obvykle je na území asi patnáct tajfunů ročně a naneštěstí s sebou tato hrozba nese oběti na majetku i životech. Největší tajfun Haiyan byl zaznamenán v listopadu 2013, který za sebou zanechal více než 5000 obětí na životech. [20]

4.4. Obyvatelstvo

Podle dostupných informací Worldometers je k polovině září 2016 přibližně na 102,5 milionů obyvatel. V roce 2015 počet obyvatel Filipín překročil sto milionovou hranici. Očekávanou délkou života je věk 69,52 let pro muže a 75,59 u ženy. Národnostní složení je následující: 91,5% Filipínci, 1,5% Číňané a 7% zastoupení ostatních národností. [20]

V grafu vývoje populace v letech 2005- 2015 níže lze sledovat vývoj a podíl městského a venkovského obyvatelstva. Rychlejší růst můžeme sledovat u venkovského obyvatelstva, kde je typický vyšší počet dětí v rodině, než u městského obyvatelstva. Městské obyvatelstvo představuje v roce 2016 bezmála 45% populace. Jak lze sledovat na grafu níže, větší část populace žije na venkově a trend růstu venkovského obyvatelstva. Nicméně také počet městského obyvatelstva přesáhl čtyřicetimilionovou hranici a stále roste. Velmi alarmující situace je zejména v hlavním městě Manile. Vysoká koncentrace obyvatelstva v této metropoli nejlépe reflektuje katastrofální dopravní situace, která je na velkoměstských silnicích každodenním problémem. [III]

Roční přírůstek obyvatelstva činí k roku 2016 1,54%. Ve světovém srovnání jsou Filipíny na dvanácté příčce nejlidnatějších zemí. Mediální věk k roku 2016 je 24 let, což svědčí o rychle rostoucí populaci. Vláda se snaží zabránit rapidnímu růstu populace prostřednictvím volně přístupné antikoncepce. Nicméně církve se staví ostře proti plánovanému rodičovství a Filipínci jsou silně věřící národ. [19]

Graf 1: Vývoj populace Filipín v letech 2005- 2015 (zdroj: vlastní návrh podle World Development Indicators, aktualizace: 08/10/2016)

4.5. Náboženství

Majoritním náboženstvím na Filipínách je bezesporu křesťanství, které zde bylo zavedeno v 16. století v návaznosti na španělskou nadvládu. Římsko- katolické křesťanství je v současnosti zastoupeno 80,9% věřících. Později díky přítomnosti amerických vojáků na konci 19. Století se v zemi uchýtilo protestanství, které v současné chvíli představuje asi 2,8% věřících. Původní křesťanská filipínská církev Iglesia ni Cristo je zastoupena 2,3%, místní unitární církev Aglipayan je zastoupena 2% a další křesťané 4,5% populace. [20]

Avšak islám představuje na Filipínách náboženství s nejdelší tradicí, které je v současnosti zastoupeno v 5% podílu populace. Islám je zastoupen především v oblastech Mindanao, Ilanon, Magiundanaw, Maranaw, Tausag a Samal.

Zbýlých 2,5% populace jsou budhisté, ostatní náboženství a pouze nepatrný podíl ateistů. [X]

4.6. Politika

Oficiální název státu je Filipínská republika, státním zřízením unitární prezidentská konstituční republika. Ústavou z roku 1987 byl zavedený prezidentský systém vlády a moc byla rozdělena na zákonodárnou, výkonnou a soudní. Moc legislativní je tvořena dvěma orgány, senátem (24 členů volených na 6 let) a sněmovny (až 250 členů na 3 roky). Výkonnou moc představuje osoba prezidenta volena na 6 let. Prezident je reprezentantem státu a velitelem ozbrojených sil. Třetí složku představuje nezávislá soudní moc. Vládním představitelé se často potýkají s výhružkami teroristických skupin, z nichž nejznámější je Abu Sayyaf Group (ASG).

Dne 9. května 2016 byl zvolen novým prezidentem Rodrigo Roa Duterte, který nastoupil do své funkce ke konci měsíce června. Nový prezident pochází z ostrova Mindanao, konkrétně z části Davao, kde také politicky působil. V oblasti Davao se mu úspěšně podařilo eliminovat kriminalitu, čímž si získal voliče. Jeho prezidentské předvolební propaganda slibovala eliminaci kriminality, zejména pak drogové. Tyto své sliby však plní velmi kontroverzním způsobem. Ke konci srpna 2016 je hlášeno na 1800 zabitých, policie však prošetřuje, zda se jednalo ve všech případech o kriminálníky. Prozatím je potvrzeno pouze 712 mrtvých pašeráků a uživatelů drog ze zmíněných 1800, kteří byli navíc usmrceni nepolicejními jednotkami. [22]

Striktní, silně kontroverzní politické činy Duterteho jsou umocněny jeho silnými výrazy na mezinárodní scéně. Filipikou nový prezident zdůrazňuje nezávislost na USA. Vulgárním slovem ve svém projevu poté urazil amerického prezidenta Baracka Obamu, který v reakci na urážku odmítl návštěvu Filipín. Nový prezident se dostává do hledáčku organizací i veřejnosti v rámci dodržování lidských práv. Jsou víceméně pouze dva názorové proudy Filipínců. Za své činy je Duterte odsuzován na straně jedné, na straně druhé je podporován za svou neústupnost v rámci boje s kriminalitou, prozatím se tato skupina zdá být silnější. [23]

Vedle prezidenta je druhou nejvýznamnější osobou filipínské politické scény viceprezident, dále předseda senátu a předseda poslanecké sněmovny. [20]

Vztahy Filipíny-EU

Snahy o dohodě o volném obchodu mezi EU a Filipínami se projednávají od roku 2009, nicméně skončily nezdarem a přikročilo se k podepsáním bilaterálních dohod s jednotlivými členskými státy ASEAN a EU. Milníkem byl 11. červenec 2012, kdy byla podepsána rámcová dohoda o partnerství a spolupráci vysokou představitelkou EU pro zahraniční politiku C. Ashton a filipínským ministrem zahraničí Albertem del Rosariem. Dohoda zajišťuje komerční a politickou kolaboraci. Motorem této snahy je perspektivní vývozní destinace, zejména díky rychlému rozvoji Filipín. [10]

Poslední programové období (2014-2016) jsou ve znamení zintenzivňujících se Filipínsko- evropských vztahů. Bezesporu je zájem členských zemí EU i Evropské Komise zapříčiněn dlouhodobým rychlým vývojem a potenciálem jihovýchodní asijské země. Za důkaz sílících vztahů lze považovat také návštěvu Connie Hedegaard, evropské komisařky pro otázky klimatu. V posledních letech byly na Filipínách také otevřeny velvyslanectví Dánska, Švédska, Maďarska a Polska. K polovině roku 2016 tak má zastoupení v zemi 14 z 28 evropských zemí EU.

Aktuálně jsou v mezinárodním dialogu Evropské unie a Filipín projednávány dvě dohody. Snahy podepsání dohody o volném obchodu stále pokračují, přičemž první kolo nového jednání o hospodářském společenství AEC- ASEAN Economic Community proběhlo v první polovině roku 2016. [35]

Vztahy Filipíny ČR

Čeští jezuitští misionáři zabývající se farmacií působili v Manile v 17. století a byli následováni další vlnou misionářů v 18. století. K nejvýznamnějším tvářím jezuitských misionářů patřili Gregor Kamel, Jan Halley, Vilém Illig, Jan Keller, Paul Klein, Jan Verdier, Vavřinec John, Ignác Keller, Jan Kleisinger, Antonín Malínský, Ignác Märckl a Jan Rossi. Za nejznámějšího lékaře, misionáře a botanika působícího na Filipín byl Gregor Joseph Kamel, narozený v Brně. Kamel se proslavil svou prací v přírodovědné oblasti, na základě které byly na jeho počest pojmenovány kamélie (*Camellia japonica*).

Velkým symbolem česko-filipínských vztahů je přátelství a litoměřického učitele Ferdinanda Blumentritta a národním hrdinou José Rizalem datující se k 19. století. Rizal svého přítele dokonce navštívil v Litoměřicích. Známý je zejména Rizalův dopis na rozloučenou, který předcházela jeho popravě. Po Blumentrittovi jsou na Filipínách pojmenovány parky, stanice metra, ulice a trhy. Symbol jejich vzájemného přátelství je utvrzován řadami filipínských turistů, navštěvujících vedle kostela Panny Marie Vítězné („Pražského jezulátka“) v Praze i Litoměřice. [30]

Historické kořeny česko-filipínských diplomatických vztahů se datují k roku 1927, kdy československý honorární konzulát v zastoupení osoby Leo Schnurmachera působil v Manile. Od třicátých let spolupracoval s konzulátem Jan Bžoch, představitel první československé obchodní mise. V roce 1946, kdy došlo k vyhlášení nezávislosti Filipín, poslal prezident Československé republiky Edvard Beneš telegram, v němž gratuloval novému filipínskému prezidentovi Roxasovi. Tento dokument však nemohl být oficiálně klasifikován jako uznání vzniku Filipín ze strany Československé vlády. Cesta k potvrzení diplomatické spolupráce byla dlouhá vzhledem k tomu, že Filipíny byly stále pod působností amerických úřadů. Filipínská strana žádala 1959 o oficiální navázání diplomatických vztahů s Československem. K roku 1973 bylo konečně podepsáno komuniké o navázání diplomatických styků na úrovni velvyslanectví mezi ministry zahraničních věcí v New Yorku. V Manile byl zřízen československý zastupitelský úřad v zastoupení chargé d'affaires a. i. 1980. Filipíny uznaly Českou republiku v lednu 1993.

Českoslovenští velvyslanci pro Filipíny, avšak se sídlem na území Tokia, byli Dr. Rudolf Kožušník, Ing. Karel Houška, Ing. Gustav Šmíd, Rudolf Jakubík a Jan Winkelhöfer. Zastoupení v Manile přitom zastávali chargé d'affaires, jmenovitě Miloš Křivda, František Matějka, Milan Ducháček a Jiří Soukup. Prvním českým

velvyslancem, který měl zastoupení v Manile, byl PhDr. Stanislav Slavický od roku 1999. Další velvyslanci byli Ing. Jaroslav Ludva a RNDr. Josef Rychtar.

První filipínské diplomatické zastoupení v osobě velvyslance zastával Hortencio J. Brillantes od roku 1974 a následoval Rolando A. Garcia v zastupitelském úřadu v Bernu. Velvyslaneckou funkci poté vykonávali Delfin R. Garcia a Rafael A. Gonzales z Berlína, Juanito P. Jarasa a Franklin M. Ebdalin z Budapeště. První velvyslanecké zastoupení pro Filipíny zastávala Carmelita R. Salas od roku 1997. Dalšími velvyslankyněmi v Praze byly Regina Irene Pascual Sarmiento a Evelyn Dominguez Austria-Garcia. [29]

V srpnu 2008 proběhla oficiální návštěva A.G.Romula, filipínského ministra zahraničních věcí v České republice. Ministr se setkal s tehdejším ministrem zahraničních věcí K. Schwanzenbergem, předsedou senátu P. Sobotkou a místopředsedou vlády pro záležitosti EU A. Vondrou. [IV]

Podle zprávy o zahraniční politice České republiky byl významným bodem pro vzájemné česko-filipínských vztahy rok 2009. V dubnu tohoto roku se J. Karfik, vrchní ředitel sekce mimoevropských zemí a rozvojové spolupráce Ministerstva zahraničí ČR, účastnil konference ASEM5 v Manile. Při této konferenci, organizované Delegací Evropské komise proběhlo bilaterální jednání v politických otázkách s náměstkem ministerstva zahraničí Filipínské republiky, panem E. Manalo a s R.Seguisem, náměstkem ministerstva zahraničí Filipínské republiky pro námořní a jiné záležitosti.

Druhým významným milníkem pro následující obchodní i politickou sféru představovala návštěva předsedy vlády ČR J. Fischera, náměstkyně ministra zahraničních věcí H. Bambasové a náměstka ministra průmyslu a obchodu M. Hovorky. Tato česká politická delegace byla přijata z filipínské strany prezidentkou G. M. Arroy, předsedou Senátu J. P. Enryl a ministrem zahraničních věcí A.Romul. [VI]

V březnu 2012 se setkal Karel Schwanzenberg, první místopředseda vlády a ministr zahraničních věcí, s prezidentem Filipínské republiky Benignem S. Aquinem. Diskutovány byly témata bilaterální spolupráce, možnosti prohloubení ekonomických vztahů a dosavadní rozvojová a humanitární pomoc. Poté byly představeny české podnikatelské produkty, které by mohly v budoucnosti směřovat na Filipíny. Jako

---

⁵ ASEM představuje komunikační setkání vládních představitelů z 51 zemí Evropy a Asie s cílem koordinace politických, ekonomických a společensko-kulturních aktivit. V rámci EU je členem ČR a v rámci ASEAN jsou členem také Filipíny. [14]

vhodné potenciální exportní české komodity byly identifikovány technologie přispívající k rozvoji využívání obnovitelných zdrojů energie, technologie zpracování pitné vody, technologie pro dopravu a infrastrukturu a cvičná letadla L-159. [41]

Nejaktuálnějším politickým milníkem v česko- filipínských vztazích byl podpis ratifikační listiny k dohodě o volném obchodu prezidentem Milošem Zemanem v březnu 2015. Aktuálně probíhá její závěrečná ratifikace a čeká se na vyjádření ostatních evropských zemí.

4.7. Ekonomika

Jedná se o jednu z nejrychleji rostoucích ekonomik regionu. V roce 2016 se země stala součástí jednotného ekonomického společenství zemí ASEAN. Dobrá kondice filipínské ekonomiky je dána stabilním růstem, reflektující růst domácích investic o 23,5%, soukromou spotřebu 6,2% i růst nabídky služeb o 6,7%. Zvyšující se poptávka ze strany služeb je dána zvyšujícím se outsourcingem v oblasti informačních a telefonických služeb a turismem. Současný stav Filipínské ekonomiky lze hodnotit za velmi pozitivní v souvislosti se stabilním bankovním sektorem, stabilní inflací a nízkou zadlužeností země.

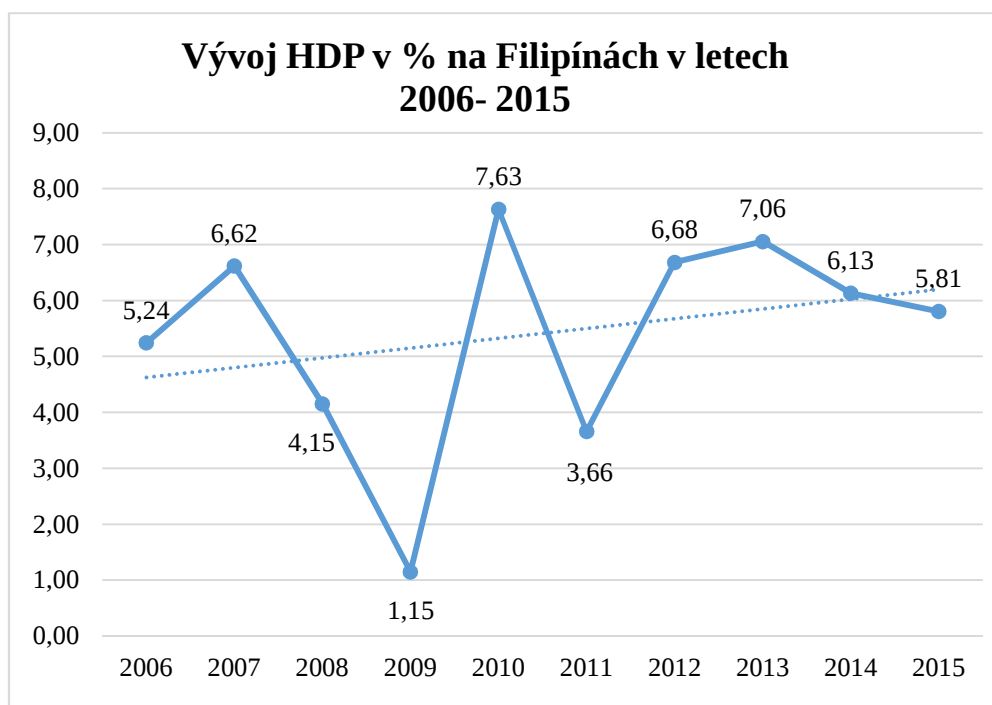
Tabulka 7: Základní ekonomické ukazatele 2008-2015 (zdroj: Vlastní návrh podle NSCB National Statistical Coordination Board, WB, Philippine Central Bank [20])

Základní ekonomické ukazatele 2008-2015								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HDP na obyvatele v \$	1.919	1.851	2.155	2.364	2.591	2.769	2.851	2.875
Nezaměstnanost v %	7.4	7.5	7.4	7	7	7.1	6.8	6.5
Inflace v %	5.8	4.2	3.6	4.3	3.2	3	4.1	1.4

V tabulce základních ekonomických ukazatelů pro období 2008-2015 lze pozorovat pozitivní stav ekonomiky na základě dlouhodobě rostoucího podílu hrubého domácího produktu na obyvatele, snižující se nezaměstnanosti a stabilní, snižující se inflaci. V horizontu posledních osmi let lze pozorovat nejlepší výsledky v roce 2015, tedy ke

konci sledovaného období. Pro rok 2015 se jednalo o oficiální nezaměstnanost 6,5% a inflaci pouhých 1,4%. Rozdíl HDP na obyvatele mezi lety 2008 a 2015 se zvýšil téměř o 1000\$. Ke konci první čtvrtiny roku 2016 byla vykazovaná nezaměstnanost 5,8%. Přesto je patrné, že skutečná nezaměstnanost je vyšší a lze pozorovat nižší efektivitu práce kvůli umělé zaměstnanosti. Dobrou kondici makroekonomické situace státu reflektuje nízký 0,9% rozpočtový deficit. [20]

Jak lze pozorovat na grafu Vývoj HDP v % na Filipínách v letech 2006-2015 níže, Filipíny jsou jednoznačně progresivně rostoucí ekonomikou. Podle procentuálního vývoje hrubého domácího produktu, docházelo v posledním desetiletí k hospodářskému růstu. Navzdory celosvětové hospodářské krizi v roce 2008 docházelo k růstu, ač pouze 1,15% také v roce 2009, kdy většina světových ekonomik zaznamenávala ekonomickou recesi. Nejvyšších hodnot ekonomického růstu ve sledovaném období Filipíny dosahovaly v roce 2010, konkrétně se jednalo o růst 7,63%. V absolutních číslech vykazovala hodnota hrubého domácího produktu pro rok 2010 částku bezmála 200 milionů \$. Od roku 2013 ekonomika Filipín zaznamenává stabilní, udržitelný růst, představující ekonomickou progresi pohybující se mezi 7% až 5,8%. Konkrétně podle nejaktuálnějších dostupných statistik World bank dosáhla filipínská ekonomika hodnoty hrubého domácího produktu 291,965,336,390\$ pro rok 2015. [17]

Graf 2: Vývoj HDP v % na Filipínách v letech 2006-2015 (zdroj: Vlastní návrh podle Data worldbank [17])

4.7.1. Rozbor filipínského exportu a importu

Rostoucí význam obchodní výměny mezi zeměmi EU a ASEAN je evidentní. Hlavní exportní komoditou z EU do zemí ASEAN představují strojní vybavení, dopravní prostředky a chemické výrobky. Hlavními dovozními komoditami z ASEAN do EU jsou také dopravní prostředky, průmyslové stroje, zemědělské produkty, textil a oblečení.

Síla vzájemných obchodních vztahů je evidentní se zintenzivňující se obchodní bilancí. K prvním pěti příčkám exportu EU na Filipíny patří dopravní zařízení, stroje, chemické produkty, potraviny včetně nápojů, živá zvířata a zvířecí produkty. [10]

Pro poslední sledované uzavřené období, rok 2015, evidoval filipínský statistický úřad mezinárodní obchodní výměnu v hodnotě 129,894 miliard \$, což oproti minulému roku představuje navýšení o 2,394 miliard \$. V roce 2015 bylo importováno zboží v hodnotě 71,067 miliard \$ a exportováno 58,827 miliard \$.

Největší množství exportovaného zboží z Filipín v roce 2015 směřovalo do Japonska (20,9%), USA (15,3%), Hong Kongu (11,9%), Číny (10,5%), Singapuru (6,5%), Německa (4,5%), Taiwanu (3,4%), Thajska (4%), Koreji (4,1%) a Nizozemska (3,1%). Bezesporu nejdominantnější filipínskou exportní komoditou je elektronika (2015 v hodnotě 28 903,72 milionů \$), dalšími jsou dopravní zařízení a přístroje (2015 v hodnotě 3 944,23 milionů \$), dřevěné výrobky a nábytek (2015 v hodnotě 3 127,84 milionů \$) a zapalování a dráty používané v automobilech, letadlech a lodích (2015 v hodnotě 2 133,94 milionů \$) a ostatní soupravy drátů používané v automobilech, letadlech a lodích.

Největší objem dovezeného zboží na Filipíny v roce 2015 byly ze zemí Číny (16,1%), USA (10,5%), Japonska (9%), Thai-wanu (8,2%), Singapuru (7%), Thajska (7%), Koreji (6,6%), Malajsie (4,8%), Indonésie (4,3%) a Německa (3,7%). Stejně jako je tomu u exportu, také filipínský import představuje dlouhodobě nejvýznamnější položku elektroniky (2015 v hodnotě 20,559 milionů \$). Dalšími nejvýznamnějšími importními komoditami v roce 2015 byly minerální paliva a maziva v hodnotě 9,249 milionů \$, dopravní zařízení v hodnotě 6,159 milionů \$, součásti pro průmyslová zařízení a přístroje v hodnotě 4,144 milionů \$ a potraviny a živá zvířata v hodnotě 2,696 milionů \$. [13]

Od 25. prosince 2014 plynou zvýhodnění pro filipínský export do EU z nově platného statutu GSP+. Nové podmínky pro export jsou výsledkem desetiměsíčních jednání

česko- filipínských politických představitelů, tato myšlenka podpory exportu nejméně rozvinutých zemí však vzešla z iniciativy Evropské komise. Podmínkou umožnění GSP+ je dodržování 27 mezinárodních konvencí zahrnujících lidská, pracovní práva, ochranu životního prostředí a boj proti korupci. První monitorovací zprávy vykazují, že skutečně došlo k pokroku v plnění konvencí na Filipínách. Nadále se však Filipíny budou v monitorovacím období a je možné, že pokud nebude zaznamenáván další pokrok, mohou být preference GSP+ odebrány. [36]

GSP+ představuje zvláštní pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných, díky kterému je možné do EU dovážet vybrané produkty bezcelně. V případě Filipín se jedná se o zrušení cla u 66% exportních komodit, což zahrnuje na 6200 komodit. Ke strategickým komoditám, které umožňují nově bezcelní dovoz do EU lze zařadit například ryby (především tuňák), čerstvé a sušené ovoce, šťávy, džemy, kokosový olej, oděvy a obuv. U jiných významných komodit se clo do EU snížilo.

Exportní preference GSP+ vzešly z iniciativy EU, které se snaží pomocí podpory exportu podporovat rozvojové země. Režim Filipínám, jako jedné ze čtrnácti rozvojových zemí s tímto statutem celního zvýhodnění, pomůže lépe se zapojit do mezinárodního obchodu a vytvoří tak nová pracovní místa. Z GSP+ vyplývá vedle nárůstu stávajícího exportu zahájení exportu u nových položek a také mnohá očekávání přímých zahraničních investic zaměřených na export do EU. Velmi rychlá reakce v podobě investic na Filipíny přišla z Japonska, a to výstavbou továrny Shimano na výrobu cyklistických dílů. [34]

4.7.2. Vývoj obchodní výměny ČR- Filipíny

Přestože Filipíny nepatří k tradičním zemím pro české exportéry, dovoz českých výrobků překročil už i velikost importu do Vietnamu, tedy zemi obvyklou pro české obchodní kontakty. Český vývoz do Indonésie je pro srovnání vyšší než na Filipíny. Kontinuální růst vzájemného obchodu můžeme sledovat v absolutních číslech, kdy mezi lety 2002 a 2016 se český export na Filipíny dvanáctinásobek. Pan velvyslanec Olša zmiňuje nezanedbatelné zastoupení českých exportních firem, které se ve srovnání s ostatními zeměmi evropské unie umisťuje na deváté pozici nejčtenějších exportních zemí. [VI]

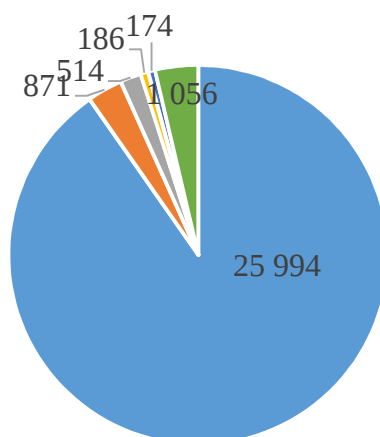
Vývoj exportu

Filipínek se ve své zemi může setkat s pistolemi ČZ z Uherského brodu, které zde patří mezi spíše vyšší střední třídu, se skládačkami Lego vyváženými z Kladna, luxusními kufry Rimowa vyráběnými v Pelhřimově či kuchyňským náradím značky Tescoma. Naopak doposud chybí česká piva, či další zboží, která běžně vyvážíme jinam. V současnosti se české firmy zajímají o oblast speciálu, vybavení pro armádu či obnovitelné zdroje a vodohospodářství. Na Filipínách působí například firma ČKD Blansko Holding, která zde realizuje několik malých vodních elektráren. Z minulosti jsou známé jednorázové vývozy minipivovaru z Plzeňských strojírů ČI cukrovarů Škody Plzeň. [VI]

Struktura českého exportu na Filipíny se během posledních deseti let změnila a následující odstavce reflektují proměnu objemu i zboží.

Hlavními vývozními položkami z České republiky byly především přístroje pro elektronický záznam, reprodukci zvuku a televizního obrazu, které dlouhodobě zcela dominují českému exportu na Filipíny. Mezi další nejčastější vývozní položky v roce 2006 se řadily reaktory, kotle, přístroje a mechanické nástroje, plasty a výrobky z nich, optické přístroje a příslušenství lékařské chirurgie, součásti pro lokomotivy a dopravní zařízení, papír, karton a výrobky z lepenky, součástky do letadel, sklo a skleněné výrobky a cukr a cukrovinky. [48]

Struktura pěti nejvýznamnějších český exportních komodit na Filipíny v roce 2006 v tisících \$

- přístroje pro elektronický záznam, reprodukci zvuku a televizního obrazu
- reaktory, kotle, přístroje a mechanické nástroje
- plasty a výrobky z nich
- optické přístroje a příslušenství lékařské chirurgie
- lokomotivy a dopravní zařízení
- ostatní

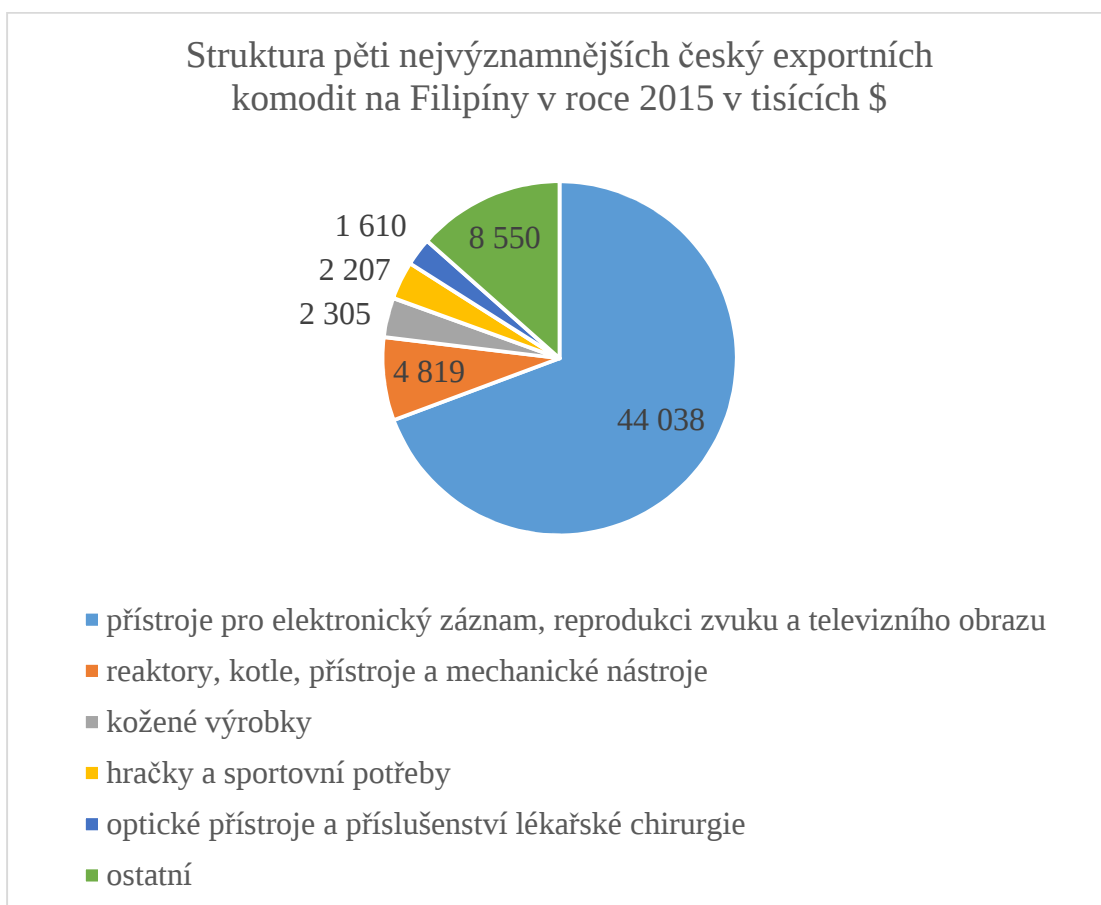
Graf 3: Struktura pěti nejvýznamnějších český exportních komodit na Filipíny v roce 2006 v tisících \$ (zdroj: vlastní návrh podle ČSÚ [48])

Struktura a objem nevýznamnějších exportních komodit v tisících amerických dolarů je vyobrazena na grafu Struktura pěti nejvýznamnějších český exportních komodit na Filipíny 2006 v tisících \$.

Jednoznačně nejvýznamnější položku tvořily přístroje pro elektronický záznam, reprodukci zvuku a televizního obrazu. Položka tvoří dlouhodobě největší dominantu českého exportu na Filipíny za posledních deset sledovaných let. V roce 2006 představoval objem tohoto exportu asi 90% veškerého exportu z ČR, v celkové hodnotě 25,994,000 \$ z celkového objemu českého exportovaného zboží na Filipíny v hodnotě 28,795,000\$. K roku 2015 se jedná přibližně o 70% exportu elektronických součástek, které jsou stále nejvýznamnější složkou českého vývozu na Filipíny. Pokud se jedná o absolutní částku českého exportu těchto elektronických komodit, v roce 2015 se jednalo o částku 44,038,000\$ z celkového objemu zboží 63,529,000\$.

K deseti nejvyváženějším exportním položkám z ČR na Filipíny se o deset let později zařadily ještě mimo zmiňované kožené komodity, hračky a sportovní potřeby, mléko, vejce, med a ostatní výrobky živočišného původu, farmaceutické výrobky a výrobky ze železa nebo oceli.

Jak lze sledovat na grafu Struktura pěti nejvýznamnějších český exportních komodit na Filipíny v roce 2015 v tisících \$, struktura dvou nejobvyklejších českých exportních komodit se oproti roku 2006 nezměnila. Změnu nejvýznamnějších exportních příček představovaly plastové výrobky, lokomotivy a dopravní zařízení, které v roce 2015 nahradily komodity kožené výrobky a hračky a sportovní potřeby. [48]

Graf 4: Struktura pěti nejvýznamnějších český exportních komodit na Filipíny v roce 2015 v tisících \$ (zdroj: vlastní návrh podle ČSÚ [48])

Mezi deset nejdůležitějších exportních komodit v období 2006-2015 se mimo zmíněné komodity dále zařadilo mléko, vejce, med a ostatní výrobky živočišného původu, dále chemické a organické výrobky, zbraně, střelivo a ostatní příslušenství.

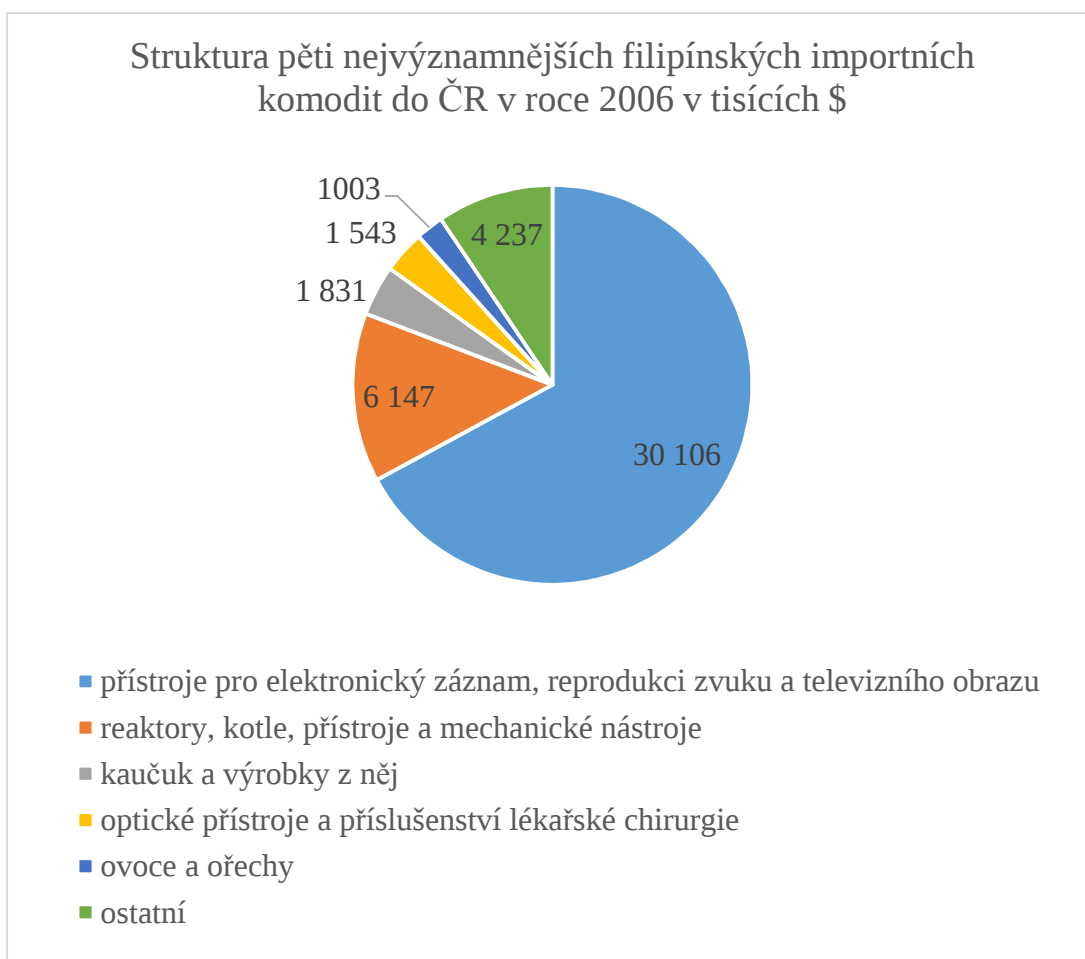
Vývoj českého vývozu na Filipíny lze hodnotit jako rostoucí, nicméně vývoj je poněkud kolísavý. V průběhu celého sledovaného období 2006 až 2015 se částka celkového objemu exportovaného zboží navyšovala z 28,795 tisíc \$ v roce 2006 na 74,39 tisíc \$ v roce 2008, v roce 2009 klesla na 52,482 tisíc \$, poté stoupala do 2011 na 89,509 tisíc \$. V roce 2012 objem exportovaného zboží opět klesl na 73,810 tisíc \$ a 2014 stoupl na 108,016 tisíc \$, což představuje nejvyšší objem ve sledovaném období. V roce 2015 objem zboží představoval hodnotu 63,529 tisíc \$.[48]

Vývoj importu

K deseti nejvyváženějším importním výrobkům z Filipín do ČR patřily pro rok 2006 sestupně komodity: přístroje pro elektronický záznam, reprodukci zvuku a televizního obrazu, reaktory, kotle, přístroje a mechanické nástroje, kaučuk a výrobky z něj, optické přístroje a příslušenství lékařské chirurgie, ovoce a ořechy, obuv a textil, výrobky z masa a ryb koryšů, pletené a háčkované oděvy, šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťávy, hračky a sportovní potřeby.

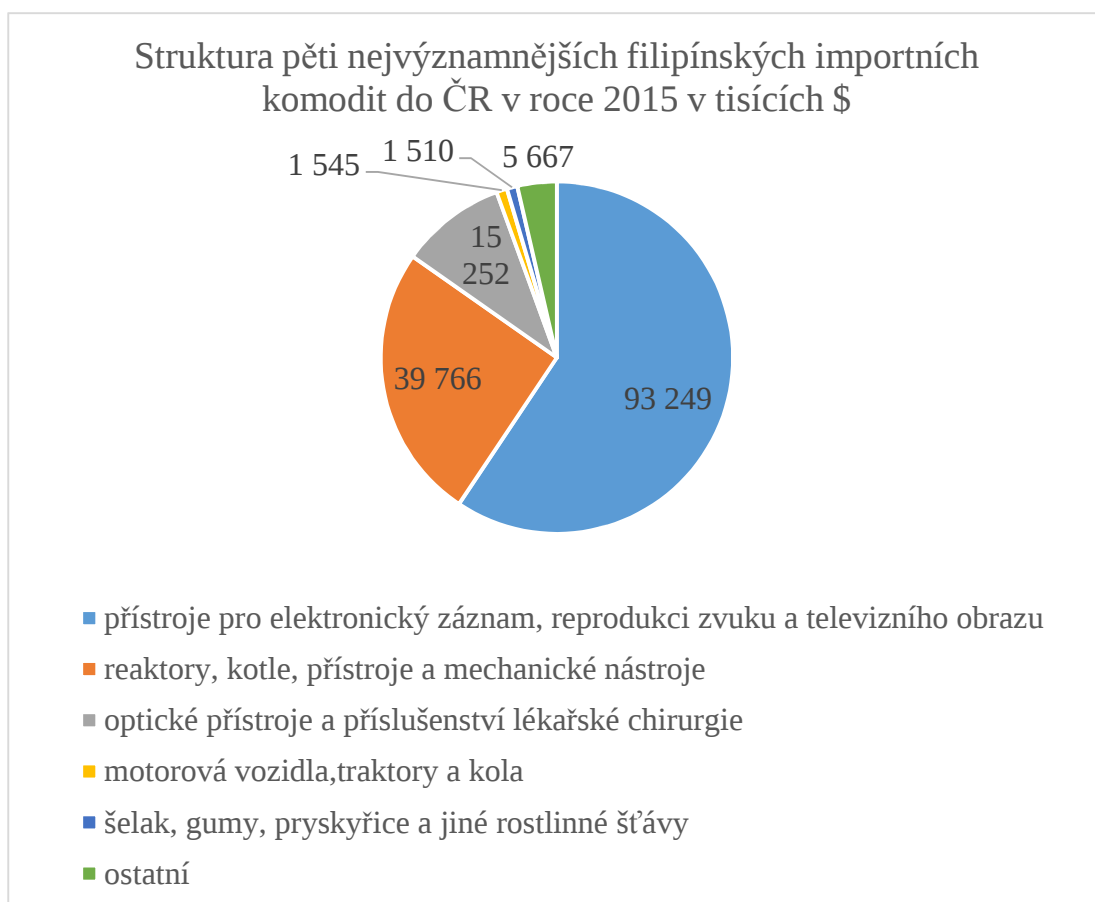
Konkrétní poměr a objem (v tisících amerických dolarů) pěti nejdominantnějších položek filipínského importu do ČR je vyobrazen v grafu Struktura pěti nejvýznamnějších filipínských importních komodit do ČR v roce 2006 v tisících \$. Hodnota importovaného filipínského zboží do České republiky v roce 2006 dosáhla celkové hodnoty 44,867 tisíc \$ a v roce 2015 hodnoty 156,989 tisíc \$. Vývoj objemu importovaného filipínského zboží se v horizontu deseti let téměř zečtyřnásobil. Vývoj objemu exportovaného zboží z Filipín do ČR má více kontinuálně rostoucí tendenci, než import. Maximální objem exportovaného zboží ve sledovaném období dosáhl hodnoty 299,892 tisíc \$, a sice v roce 2013.

Stejně jako u exportu, také českému importu z Filipín dominuje položka přístrojů a jiných mechanických nástrojů pro elektronický záznam a reprodukci zvuku televizního obrazu. Pro rok 2006 se jednalo konkrétně o importované filipínské zboží v částce 30 106 tisíc amerických dolarů. Hlavním důvodem je existence filipínského koncernu IMI Integrated Micro-Electronics Czech Republic s.r.o. na výrobu mikroelektroniky v ČR, Třemošné. IMI se specializuje na osazování desek plošných spojů pro automobilový průmysl a průmyslovou techniku. [48]

Graf 5: Struktura pěti nejvýznamnějších filipínských importních komodit do ČR v roce 2006 v tisících \$ (zdroj: vlastní návrh podle ČSÚ [48])

Tři nejvýznamnější importní komodity z Filipín do Česka se za období let 2005- 2016 nezměnily. Avšak objem jejich dovozu se více než ztrojnásobily. V případě nejvýznamnější importní komodity přístrojů pro elektronický záznam, reprodukci zvuku a televizního obrazu v objemu 30,106,000 amerických dolarů v roce 2006 na 93,249,000 amerických dolarů v roce 2015. Objem importu reaktorů, kotlů a dalších mechanických nástrojů a přístrojů se prakticky zešestinásobil z 6,147,000 na 39,766,000 amerických dolarů. Třetí nejvýznamnější importovanou komoditou byly ve sledovaném období optické přístroje a příslušenství lékařské chirurgie. Jejich objem se téměř zdesetinásobil z 1,543,000 v roce 2006 na 15,252,000 amerických dolarů v roce 2015. [48]

Graf 6: Struktura pěti nejvýznamnějších filipínských importních komodit do ČR v roce 2015 v tisících \$ (zdroj: vlastní návrh podle ČSÚ [48])

Další nejvyšší příčky importu do ČR představovaly komodity kaučuk a výrobky z něj a pletené a háčkované oděvy v roce 2006. Zatímco v roce 2015 to byly komodity šelak, gumy, pryskyřice a jiné rostlinné šťávy a motorová vozidla, traktory a kola. [48]

4.7.3. Přímé zahraniční investice

Dlouhodobě největším investorem na území Filipín jsou podle statistik OECD⁶ Investment Policy Reviews: Philippines 2016 Spojené státy americké, což je pochopitelné vzhledem ke koloniální minulosti státu. Na 70% přijatých přímých zahraničních investic v minulosti plynulo ze zemí USA, Japonska, Hong Kongu a Číny.

⁶ OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development, je mezivládní organizací zahrnující 35 rozvinutých států světa, řídících se principy demokracie a tržní ekonomiky. Organizace koordinuje sociálně- politickou a ekonomickou spolupráci členů.

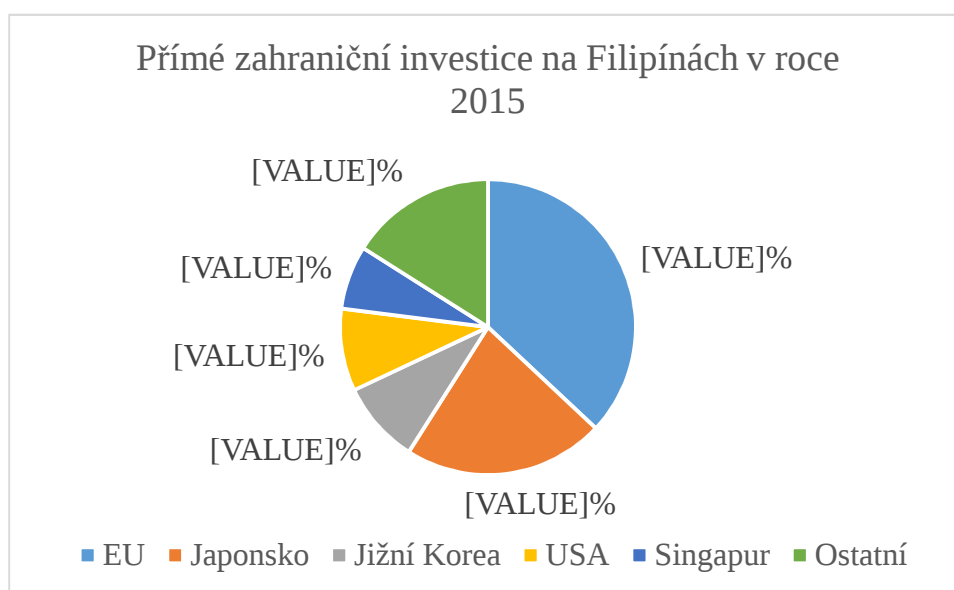
Objem zahraničních investic do země se od roku 2008 do poloviny roku 2016 ztrojnásobily. Za první polovinu roku 2015 se jednalo o investovanou částku 558 milionů \$ a v období mezi lety 1999- 2015 se jednalo o částku 5,364 miliard \$ ze strany USA, představující asi sedminu veškerých přímých zahraničních investic na Filipínách.

Dalšími nejčastějšími investory jsou vedle zmíněných zemí dále Velká Británie, země ASEAN, Austrálie a Korea. V období mezi lety 1999- 2015 bylo celkově investováno ze všech zemí na Filipíny 35,350 milionů \$.

K nejpodporovanějším oborům v rámci přímých zahraničních investic v období 1999- 2014 patřila výroba a služby. Podstatně méně významná je podpora zemědělství a průmyslu. [VIII]

Oproti předešlé dekádě lze sledovat poměrně zásadní proměnu přímých zahraničních investic, zejména ze strany EU. Pro rok 2015 se jednalo o 1,878 miliard \$ investovaných ze strany členských zemí EU, což představuje navýšení o 31,2% oproti roku 2014. Země evropského společenství pro Filipíny ke konci roku 2015 představují nejvýznamnějšího přímého zahraničního investora. Majoritní evropské investory představují sestupně země Nizozemí, Velká Británie a Německo.

Největší filipínskou investicí z EU v objemu přibližně 1,6 miliard \$ je nákup firmy Whyte and Mackay miliardářem Andrew Tanem. V České republice je nejvýznamnější expanze skupin Ayala v podniku IMI Třemošná na výrobu mikroelektroniky. Ze zemí ASEAN plynulo nejvíce investic z evropské půdy do Singapuru, Indonésie, Malajsie, Thajska a na čtvrté pozici se k roku 2014 umístily

Filipíny. [XIV]

5. Zhodnocení Filipín jako vhodné destinace pro české MSP

Proces globalizace, digitalizace, snižování dopravních nákladů, mobilní a internetová dostupnost a propojování světových trhů jsou vnější vlivy, které mají vliv na české MSP. Aby byla jejich konkurenceschopnost zachována, je nezbytné, aby se MSP těmto trendům přizpůsobovaly. V rámci strategie zapojení do globálních tržních a produkčních sítí může být tento cíl naplněn. Jak popisuje předchozí kapitola, Filipíny jsou progresivně rostoucí z hlediska populace i ekonomiky, což jsou pro podnikatele pozitivní ukazatele. Nicméně následující řádky jsou věnovány zhodnocení Filipín z hlediska dosavadních a perspektivních podnikatelských počínů pro české MSP. Jsou shrnuty také aspekty, které mají na rozhodnutí podnikatele zásadní vliv v rámci analýzy Doing business a Srovnání světové konkurenceschopnosti Filipín.

Současná ekonomická situace Filipín vykazuje vysoký hospodářský růst a zároveň nízké ceny. Důkazem potenciálu a značných příležitostí na Filipínách je otevření několika evropských ambasad v roce 2015 a 2016 i přijetí celních preferencí GSP + mezi Filipínami a evropským společenstvím.

Tato jihovýchodní asijská země je jedinou velkou křesťanskou zemí v Orientu. Zvyky, tradice a mentalita spojená s křesťanstvím představují značný potenciál v jednoduchosti navázání vztahů a udržení partnerství. K jedné z nejuctívanějších ikon například patří postava Pražského jezulátka. Navíc desetina filipínského obyvatelstva pracuje mimo svou domovskou zemi a jsou navyknuti západní pracovní morálce. Filipínci jsou přátelští, otevření lidé a to se také promítá do spolupráce s jinými zeměmi. Podnikatelé mají v této zemi zásadně zjednodušený přístup nejen díky otevřenosti místních obyvatel, ale také proto, že oficiálním jazykem Filipín je angličtina. Podle pozitivních zkušeností podnikatele Petra Kligla, který na Filipínách dlouhodobě působí v oblasti vodní energetiky, Filipínci k dodavatelům chovají úctu a mají chuť se učit novým věcem. Vzájemná spolupráce je provázena důvěrou a vstřícností, která je opětována. [III]

Pan Břetislav Skácel, manažer klastru CREA Hydro&Energy a zároveň Generální honorární konzul Filipínské republiky v Brně, předpokládá užší obchodní spolupráci České republiky a Filipín na základě plánované návštěvy ministra průmyslu Filipín v Praze. Při této diplomatické misi by mělo dojít k podpisu dohody o ekonomické spolupráci. Návštěva filipínského ministra průmyslu je naplánována na druhou polovinu roku 2016. [V]

5.1. Perspektivní podnikatelské obory

Pro Českou republiku tradiční strojírenské obory slaví úspěch také na Filipínách. Pilíře zdárných obchodních aktivit na Filipínách představují obory energetika, technologie cukrovarů, doprava, vodohospodářství a ochrana životního prostředí. Zmíněné obory byly prioritami první dohody podepsané v roce 2002, stanovené hospodářskými komorami zemí. Filipínské povědomí a zájem o spolupráci s ČR sahá poměrně hluboko do historie. K historicky úspěšným počínům lze zařadit například prodej obuvi Baťa v první polovině dvacátého století nebo úspěšné dodávky tramvajových vozů pro Manilskou nadzemní dráhu. Následující kapitoly představují podle Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva průmyslu a obchodu, CzechTrade a publikace EPBN policy paper perspektivní podnikatelské obory na Filipínách. Ve většině případů zároveň obory, ve kterých již české firmy působí na filipínském trhu. [43]

Obnovitelné zdroje energie

Filipíny skrývají obrovský potenciál v oblasti hydroenergetiky, po Vietnamu druhá nejvhodnější ze zemí ASEAN. Tento potenciál vychází z geografické polohy a členitosti terénu, která je vhodná pro výstavbu malých vodních elektráren. Vedle vodních elektráren také dochází k rozšiřování solárních a větrných elektráren. S rychle rostoucí populací a zároveň rychlým ekonomickým vývojem se zvyšují také energetické požadavky země. Energetické nároky jednotlivých domácností, infrastruktury i rychle se rozvíjejícího průmyslu se diametrálně navyšují. Filipíny mají navíc v Asii po Japonsku druhé nejvyšší ceny elektrické energie.

Zákon EPIRA byl na Filipínách vydán v roce 2001 a stanovil regulační energetickou komisi (ERC), privatizoval majetek národní energetické společnosti (NPC) a dereguloval sektory výroby a přenosové soustavy elektrické energie. Rokem 2008 vyšel v platnost zákon o obnovitelných zdrojích energie, podporující jeho přenos a nákup. Změny v zákoně představují daňové i nedaňové pobídky, konkrétně fond na podporu obnovitelných zdrojů a osm let daňových prázdnin nebo desetiletou výjimku z dovozního cla na zařízení. Volná soutěž a otevřený přístup k roku 2012 dospěli k ukončení jednotného výkupu a k deregulaci v distribuci energie. Tarify, vztahující se k výkupu obnovitelných zdrojů vyšly v platnost teprve rokem 2012. [III].

V oblasti vodohospodářství byl na Filipínách realizován projekt rozvojové pomoci ČR pod záštitou Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, viz kapitola Ministerstvo průmyslu a obchodu, kde byly realizátory Strojírny Brno a GEOtest (viz popis klastru CREA Hydro&Energy). Na základě těchto úspěšných zakázek na ostrovech Luzon a Mindanao se na místním trhu prosadily výrobci turbín a dodavatelé technologií Strojírny Brno, ČKD Blansko SMALL HYDRO a subdodavatel Ingos.

Firmy získaly dalších pět zakázek vodních elektráren na Filipínách a hledají v oblasti další nové příležitosti. Zmíněné české firmy získaly k roku 2016 zakázku na dodávku a montáž zařízení pro vodní elektrárnu Timbaban v hodnotě čtyř a půl milionu eur. Realizace zakázky, představující dodání a zprovoznění tří horizontálních Francisových turbín, by měla proběhnout do konce roku 2017, jak informuje Petr Klingl, ředitel firmy ČKD Blansko SMALL HYDRO. Investorem probíhající dodávky v oblasti menších ostrovů Panay je soukromá firma Oriental Energy and Power Generation Corporation. [VI]

Odpadové a vodní hospodářství

České firmy v oblasti odpadového a vodního hospodářství jsou podle vyjádření oborových odborníků na Filipínách konkurenceschopné. Problematika souvisí s rychlým nárůstem populace i zastaralou stávající technologií. Současná kondice filipínského odpadového hospodářství vyžaduje řešení v podobě modernizace, kam již vládní rozpočet směřuje své zdroje. Následky přírodních pohrom v podobě častých záplav jsou redukovány prostřednictvím regulování toků a výstavbou vodních nádrží. Současný prezident Duterte zveřejnil plán modernizace vodní kanalizace i pevných odpadů na základě jednoho z deseti bodů politické agendy.

V minulosti se v tomto odvětví osvědčilo několik firem v projektech čištění pitné vody pod záštitou klastru CREA Hydro&Energy, o kterém bude psáno níže. Současnou firmou, která v oblasti působí je ČKD Blansko, taktéž členská firma klastru. [VI]

Zemědělství a potravinářský průmysl

Příkladem českého úspěchu potravinářství na Filipínách byly dodávky technologií pro cukrovary firmou Škoda Plzeň a technologie na zpracování tabáku. Filipíny jsou častým cílem pro evropský export mléčných i masných výrobků. Podle vlastních zkušeností autorky práce jsou v zemi mléčné výrobky drahé v porovnání s cenami

ostatních potravin, překvapivě dokonce dražší než výrobky masné. Značný potenciál skrývá vývoz sýrů, které na rozdíl od čerstvého mléka Filipínci příliš nekonzumují. Na trhu působí česká firma Lacnea a.s. Praha na výrobu sušeného mléka.

Vedle potravinového průmyslu je třeba zmínit i potenciál vývozu českých piv. Filipínský trh je ovládán prakticky monopolní značkou piva San Miguel. Na místním trhu se můžete setkat například se značkami Pilsner Urquell nebo Budweiser Budvar, ale pouze v poměrně omezeném množství v rámci nabídky prémiových piv s vyššími cenami. V Manile funguje malý pivovar, který dodal technologii od Pacovské strojírný Pacov. Restaurace Bravo's prodává české pivo z tohoto malého pivovaru, kde byl dalším z dodavatelů materiálu pro provoz Pivo Praha. [43]

Vzhledem k dosavadním i plánovaným zemědělským reformám, směřující k usnadnění vstupu evropských firem na filipínský trh a vyhláškám regulujícím chemikálie v hnojivech a pesticidech, skrývá toto odvětví potenciál.

Průměrný věk filipínského zemědělce je 57 let a dostane se mu průměrného vzdělání v délce 5 let. Tato fakta jsou důkazem, že filipínské zemědělství je poněkud zastaralé a neefektivní. Přijetím tarifních preferencí GSP+ se zvýšil export filipínských komodit v roce 2015 o 8,3% nicméně exportní potenciál zemědělských a potravinových komodit je stále plně nevyužitý.

Možnosti uplatnění jsou tedy například v prodeji zemědělské techniky, technologií pro zpracování potravin a pesticidů. Na filipínském trhu jsou prodávány traktory firmy Zetor pod značkou John Deer. Nově přijatá pravidla o regulaci chemikálií v hnojivech v kombinaci s netarifními podmínkami dovozu skrývají vhodnou příležitost pro český export. Palčivým problémem je na Filipínách bezpečnost potravin, kdy je při cestě potravin z obchodu k zákazníkovi znehodnoceno až 50% podíl. Problematika bezpečnosti potravin je příležitostí pro zapojení českých firem při technické asistenci a předání know-how. [XVII]

Finančníctví

V roce 2013 vstoupila na trh dceřiná firma Home Credit Philippines. Nejdříve působila pobočka v hlavním městě Manile, ale v roce 2016 se již finanční aktivity rozrostly také do druhého centra země- Cebu. Plánuje se také otevření dalších nových poboček na ostrově Luzon. Tato česká společnost dnes dává práci více než tisíci sedmi stům Filipíncům, jak v odborné publikaci Český export zmiňuje velvyslanec Jaroslav Olša Jr. [VI]

Dnes se dá Home Credit hodnotit jako největší český podnikatelský úspěch na Filipínách. David Minol, zástupce Home Creditu na Filipínách dále líčí ambiciózní plány, kdy by česká firma do konce roku 2016 měla, poskytnou půjčky milionu filipínským zákazníkům. Kromě toho, že firma zaměstnává místní obyvatele, na Filipínách působí na dvacet manažerů z Česka a Slovenska. Aktivní přístup a osvěta v oblasti finančního bankovníctví je však pro úspěch tohoto podnikání klíčová, doplňuje David Minol. Tato firma poskytující zejména mikro půjčky a podléhá podle tamějších zákonů regulaci úřadu SEC neboli Komisi pro cenné papíry. Pan Minol potvrzuje své zkušenosti o komplikovanosti povinné daňové evidence. [VII]

Dopravní infrastruktura

Vzhledem k investicím filipínských vládních zdrojů směřují nemalé prostředky do modernizace infrastruktury. Příkladem jsou dodávky českých náhradních dílů firmou Tradeinvest k tramvajím linky MRT3. Jeden z největších podnikatelských počínů představuje kontrakt sedmdesáti-tří článkových tramvají Tatra pro městskou hromadnou dopravu v Manile, který se datuje k devadesátým létům. V současnosti je však tato dodavatelská firma odkoupena čínskou firmou Inekon (dříve ČKD Dopravní systémy a.s. Praha, poté Siemens).

Vzhledem k velmi komplikované manilské dopravě lze předpokládat posílení železniční dopravy, což představuje potenciál pro český export. České firmy se zde dále mohou uplatnit v oblastech letištního vybavení nebo námořních radarů. Filipíny jsou ostrovní zemí a letecká infrastruktura je poměrně hustá, což je potenciál pro dlouhodobé dodávky. Konkrétní úspěchy v teritoriu měly české firmy LET Kunovice s dodávkou letadel L-410 a další firmy Evektor a Aero Vodochody. [VI]

Zbrojařský průmysl

Úspěšným příkladem českého exportéra je Česká zbrojovka, která je dodavatelem střeliva na Filipíny již po několik desetiletí. Česká zbrojovka dodala dále pistole, které používají zvláštní filipínské jednotky námořnictva. Potenciál ve zbrojařství je značný, protože vedle Spojených států je také na Filipínách poměrně jednoduchý prodej zbraní veřejnosti. Český velvyslanec v Manile Jaroslav Olša Jr. vidí potenciál také pro hlídková letadla na základě komplikované situace v Jihočínském moři, kde by letouny

mohly fungovat na hlídkování. Možnost exportu na Filipíny dále představují české radary a podzvuková tréninková letadla.

Vládou byl k roku 2013 schválený pětiletý plán modernizace armády, námořnictva, policie a pobřežní hlídky, který představuje rozpočet 34 miliard korun. Česká firma Prototypa Brno dodala v minulosti na Filipíny balistická zařízení. [VI]

Zdravotnická technika

S rychle rostoucí populací a zároveň rychlým rozvojem ekonomiky se zvyšující také nároky na kapacitu i kvalitu zdravotnictví, které funguje ve většině případů na soukromé bázi. Zdravotnictví na soukromých klinikách je v hlavním městě na vysoké úrovni, která je srovnatelná s evropskou. Ceny místního zdravotnictví jsou vysoké. Jsou zaznamenány vysoké soukromé investice do zdravotnictví. BTL je příklad české firmy, která již v oblasti působí. [43]

5.2. Srovnání světové konkurenceschopnosti Filipín 2015-2016

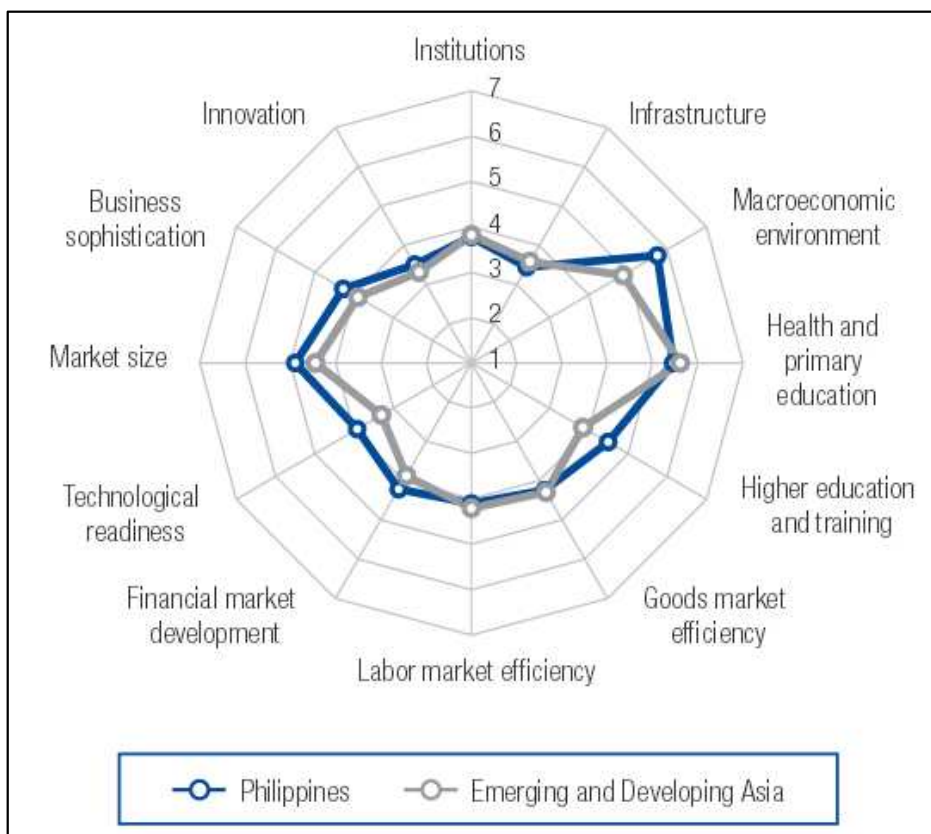
Pro potenciálního českého podnikatele bude toto krátké zhodnocení konkurenceschopnosti Filipín přínosné. Podnikatel se na základě srovnání dozví o silných a slabých stránkách globální konkurenceschopnosti, která vypovídá o přednostech a nedostatcích podnikatelského prostředí v zemi. WEF hodnotí pořadí světové konkurenceschopnosti podle dvanácti ukazatelů, které lze zařadit do tří pilířů: základní požadavky (instituce, infrastruktura, makroekonomické prostředí, zdraví a primární vzdělání), výkonnostní požadavky (vyšší vzdělání, trh se zbožím, kvalita pracovní síly, vývoj finančního trhu, technologická připravenost a velikost trhu) a třetí pilíř hodnotí inovace a sofistikovanost podnikatelů.

Podle Světového ekonomického fóra WEF⁷ a jeho srovnání ve světové konkurenceschopnosti se Filipíny v období 2015-2016 nachází na 47. pozici ze 140 světových srovnávaných zemí. Ve srovnání s ostatními rozvojovými zeměmi Asie jsou Filipíny nadprůměrem ve většině ze sledovaných indikátorů. [XI]

---

⁷ WEF je zkratkou World Economic Forum, tedy světového ekonomického fóra, které srovnává širokou škálu ukazatelů od ekonomických přes globální konkurenceschopnost, zdraví až po ochranu životního prostředí [21]

V tomto žebříčku jsou pro dané období lépe hodnoceny asijské země Singapur (2.pozice), Japonsko (5. pozice), Hong Kong (7. pozice), Malajsie (18. pozice), Jižní Korea (26. pozice), Čína (28. pozice), Thajsko (32. pozice), Indonésie (37. pozice). Naopak v asijském regionu jsou Indie (55.pozice), Vietnam (56.pozice), Sri Lanka (68.pozice), Laos (83.pozice), Kambodža (90.pozice), Nepál (100.pozice), Mongolsko (104.pozice), Bhútán (105.pozice), Bangladéš (107.pozice) a Myanmar (131.pozice) hodnoceny oproti Filipínám jako méně globálně konkurenceschopné země. [XI]

Obrázek 4: Globální index konkurenceschopnosti 2015, silné a slabé stránky Filipín (zdroj: SCHWAB, Kraus 2016 [XI])

Silné stránky

K silným stránkám Filipín na základě hodnocení WEF je makroekonomické prostředí (Macroeconomic environment), zdraví, primární vzdělání obyvatel (Health and primary education) a velikost trhu (Market size).

Jak bylo zmíněno v kapitole ekonomika, Filipíny si v posledních dekáдах vedou ekonomicky velice dobře, a proto je makroekonomické prostředí země hodnoceno pozitivně. Makroekonomické prostředí je hodnoceno na základě vývoje HDP, inflace a národního zadlužení. V porovnání s ostatními zeměmi je podle WEF makroekonomické prostředí na Filipínách hodnoceno 24. příčkou.

Zdraví místních je hodnoceno pozitivně, prudce se snížilo nakažení malárií a je minimální výskyt HIV nakažených. Mírně se však navýšil počet nakažených tuberkulózou. Výskyt tuberkulózy je přibližně 290 případů na 100 000 obyvatel, což nepředstavuje zásadní hrozbu. Součástí hodnocení zdraví je i kojenecká úmrtnost a průměrná délka života.

Základní vzdělání je hodnoceno podle kvality vzdělání a rychlosti zápisu do školy taktéž kladně v porovnání s ostatními zeměmi. Je nutné nicméně rozlišit soukromé a státní školství. Kvalita státních škol je nižší, zejména vzhledem k vysokému počtu žáků ve třídách. Pokud rodiče chtějí svým potomkům dopřát kvalitní vzdělání, musí na místní poměry sáhnout hluboko do kapsy. Ceny základního stupně vzdělání se průměrně pohybují okolo 12 tisíc korun za rok, střední školy průměrně 16 tisíc korun za rok a vysoké škola okolo 35 tisíc korun za rok. Další výdaje představují učebnice, uniformy a ostatní školní pomůcky. Přitom průměrný filipínský měsíční plat je okolo 7 tisíc korun. Je nutné dodat, že se jedná o průměrný plat, tedy většina obyvatel takovou částku nevydělává. Lze tedy konstatovat, že kvalitní školství je zejména otázkou financí. Nižší školství je hodnoceno lépe než vyšší.

K silným stránkám je řazena velikost trhu, který hodnotí sub-indikátory velikosti domácího trhu a ostatních trhů, paritu kupní síly a procentuální podíl exportu na hrubém domácím produktu Filipín. Vzhledem k sílící střední vrstvě se rapidně zvyšuje potenciální kupní síla obyvatelstva, což činí místní trh atraktivní pro podnikatele i investory. [XI]

Průměrné hodnoty

Průměrně jsou hodnoceny WEF indikátory sofistikovanost podnikatelů (Business sophistication), vývoj finančního trhu (Financial market development), trh se zbožím

(Goods market efficiency), kvalita pracovní síly (Labour market efficiency) a vyšší vzdělání (Higher education and training).

Sofistikovanost podnikatelů je hodnocena na základě kvality a množství místních dodavatelů a klastrů, kvality produkčních sítí, zapojení do mezinárodní distribučních a výrobních sítí a místních marketingové kondice. Nejlépe hodnocený sub-indikátor je ochota delegování moci, což je dobrá zpráva pro potenciálního podnikatele.

Vývoj finančního trhu je hodnocen spíše průměrně. Silnými sub-indikátory jsou stabilita bank, množství i cenová dostupnost finančních služeb a regulace cenných papírů. Z vlastních zkušeností mohu potvrdit, že koncentrace bankovních institucí a poboček je v hlavním městě Manile vsutku vysoká. Podstatně hůře je hodnocené plnění zákonných práv a dostupnost rizikového kapitálu. Dále je vývoj finančního trhu hodnocen prostřednictvím přístupu k úvěru a financování lokálním trhem.

Indikátor trhu je vyhodnocen průměrně v porovnání s ostatními zeměmi. Trh je hodnocen na základě šestnácti sup-indikátorů. K silným z nich patří silná orientace na zákazníka, zdravá konkurence na trhu a zahraniční vlastnictví. Negativně je hodnoceno množství administrativní zátěže potřebné k zahájení podnikání, které je hodnoceno ve světovém srovnání na 139 pozici ze 140. Indikátor dále hodnotí daňovou zátěž a různé tarifní poplatky, účinnost protimonopolní soutěže. Soukromé vlastnictví firmy na Filipínách je velmi komplikované a je kromě dalších omezení limitován maximálním vlastnictvím nemístního v podobě limitu 40%. Cizinec na Filipínách nicméně může vlastnit byt, jak je tomu poměrně časté v případě manilských nemovitostí (v mnoha případech Číňany).

Důležitou složkou s průměrným hodnocením je kvalita pracovní síly na Filipínách. Sub-indikátory hodnotí pozitivně zejména spolupráci v rámci pracovněprávních vztahů, spolehlivost vrcholného managementu, flexibilitu při stanovení mezd a poměr platu a produktivity pracovníků. Nedostatkem se zdá být schopnost přilákat a udržet si vzdělané odborníky ze zahraničí. Hodnoceny jsou dále postupy k propouštění a najímání nových pracovníků, poměr zaměstnaných mužů a žen či vliv zdanění na motivaci k práci. [XI]

Slabé stránky

Ke slabým stránkám Filipín je podle WEF hodnocena kvalita institucí (Institutions), infrastruktury (Infrastructure), inovací (Innovations) a technologická připravenost (Technological readiness).

Fungování institucí je hodnocené na Filipínách jako problematické. Indikátor-instituce je hodnocena pomocí 21 sub-indikátorů. K silnějším z nich průzkum řadí účinnost funkce podnikových rad a dobré dodržování pravidel a kontrol. Pravdou je, že u vchodu každé větší budovy, nákupního centra a samozřejmě instituce je třeba projít bezpečnostní kontrolou. Ke slabým sub-indikátorům hodnotících instituce jsou řazeny veřejná nedůvěra k politice, nedostatečná různorodost směřování státního rozpočtu, nedostatečná vládní regulace, vysoké náklady vynaložené v boji proti terorismu a spolehlivost policie. Důvodem slabé funkce institucí je bezesporu zejména korupce. Země je nechvalně proslulá za četné korupční skandály. O něco lépe je hodnocena kvalita soukromých institucí ve srovnání se státními.

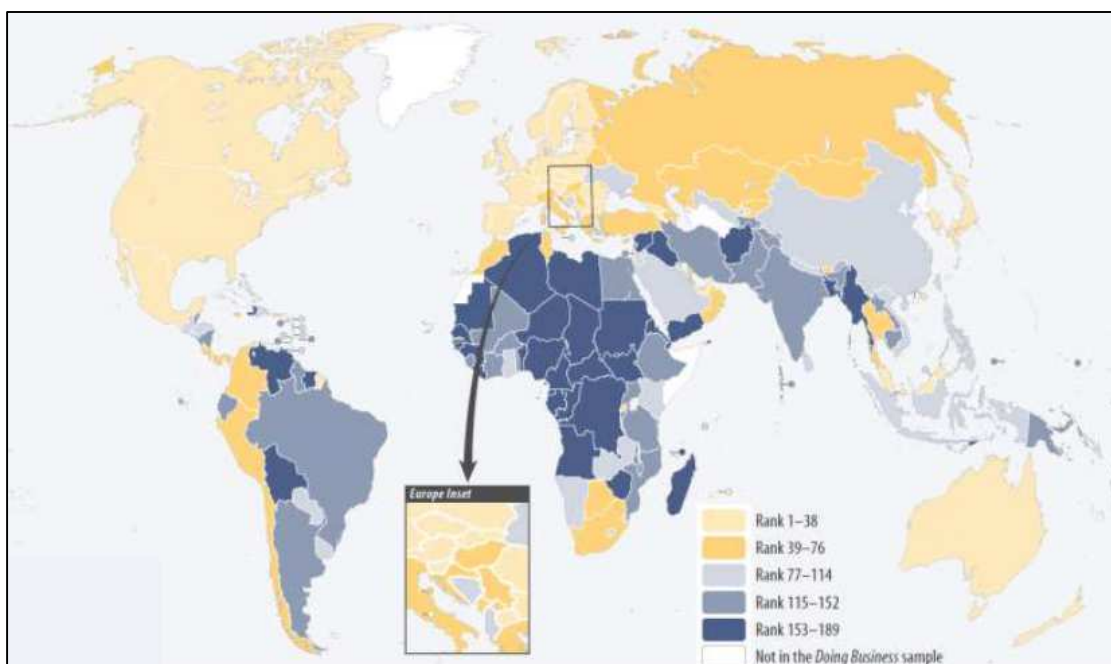
Slabou infrastrukturou je myšlena jak dopravní infrastruktura, tak dostupnost elektrického proudu a mobilní sítě. Letecká doprava na Filipínách je poměrně frekventovaná a letecká síť je hustá, proto je hodnocena ve světovém srovnání velmi dobře. Nicméně zpoždění aerolinií jsou každodenní praxí místních Cebu Pacific Air a Philippine Airlines. Úroveň silniční sítě je poměrně dobrá, nicméně alarmující je zejména doprava v hlavním městě Manile, kde je doprání špička prakticky permanentně od 7 ráno do 10 v noci. Velmi negativně je hodnocena železniční doprava.

Inovace mají souvislost s úrovní sekundárního vzdělání. Silným sub-indikátorem je kapacita pro inovace, která je však limitována množstvím výzkumných institucí a malou vládní podporou v získání pokročilých technologií. Země má tak ve světovém srovnání poměrně malý počet patentů a know-how. V souvislosti s inovacemi je hodnocena také technologická připravenost země, která hodnotí například dostupnost internetu. Tu lze identifikovat jako nedostatečnou, situace je způsobena omezeným počtem distributorů na lokální úrovni a jejich přetížeností. Časté výpadky a pomalý přenos je technickým nedostatkem Filipínám ubírajícím na světové konkurenceschopnosti. [XI]

5.3. Doing Business Philippines 2015

Průzkum Doing Business představuje srovnání a hodnocení podnikatelského prostředí prostřednictvím 10 indikátorů v rámci 189 zemí světa. Měřené indikátory tvoří mozaiku hodnocení jednoduchosti, respektive složitosti podmínek, za kterých podnikatelé začínají působit a fungují na území Filipín podle tamních podmínek a pravidel. Jednotlivé indikátory hodnocení Doing Business jsou zahájení podnikání, získání stavebního povolení, přístup k elektřině, registrace majetku, získání úvěru, ochrana menšinových investorů, placení daní, mezinárodní obchod, vymahatelnost plnění smluv a řešení insolvence. Většina z indikátorů vyjadřuje číselnou hodnotu, která je výsledkem průměru více sub indikátorů v relevantním srovnání. Následující rozbor Doing Business Philippines je produktem Světové obchodní banky a vychází ze statistik a dat k červnu 2015.

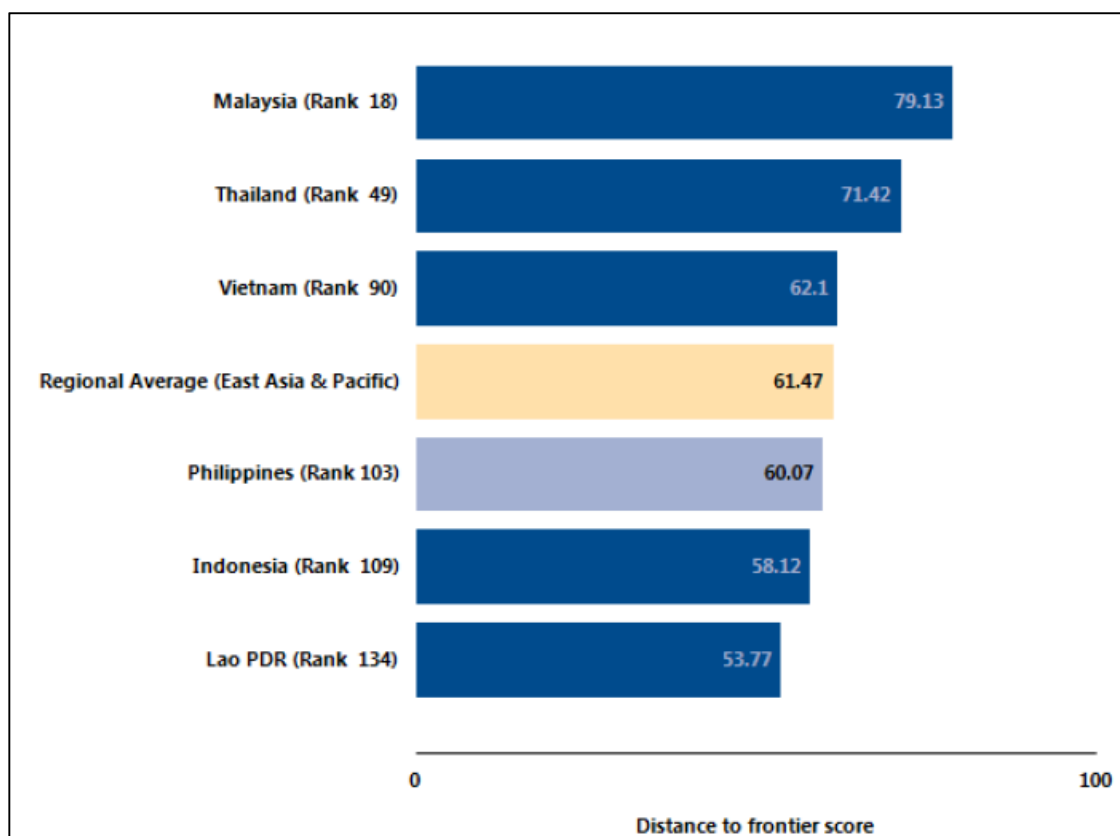
Na obrázku Světové srovnání, Doing Business, lze přehledně pozorovat žebříček snadnosti respektive obtížnosti podnikání pro MSP na Filipínách ve srovnání s ostatními zeměmi. Filipíny jsou hodnoceny podle 10 srovnávaných indikátorů, podle kterých se nachází na 103 příčce ze 189 srovnávaných zemí. Podle průzkumu si nejlépe vedou regiony Severní Amerika, západní Evropa a Austrálie. Jen pro informaci, Českou republiku bychom mohli k roku 2015 zařadit jako 38 zemí s nejlepšími podmínkami pro podnikání. Značnou rozmanitost obtížnosti podnikání lze sledovat v regionech latinské Ameriky a Asie. Bezkonkurenčně nejobtížnější je ve světovém srovnání podnikat v regionu Afriky, zejména pak oblasti subsaharské

Afriky. [XIII]

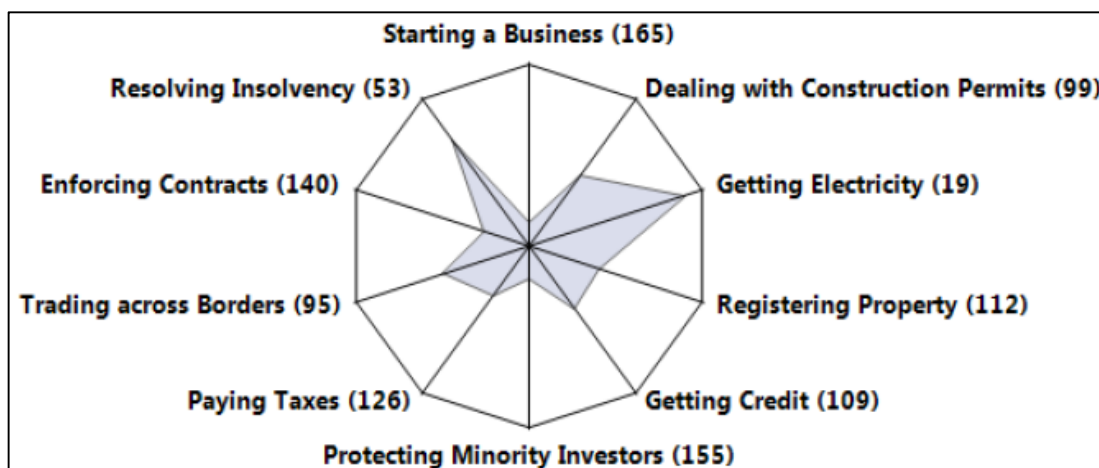
Obrázek 5: Světové srovnání, Doing Business (zdroj: Světové srovnání, Doing Business database [XIII])

Při zaměření se na regionální srovnání jednoduchosti zahájení podnikání na Filipínách, konkrétně se zeměmi Malajsie, Thajsko, Vietnam, Indonésie a Laos, si Filipíny vedou spíše podprůměrně. V oblasti východní Asie a Pacifiku je průměrná hodnota jednoduchosti podnikání pro rok 2015 hodnocena skórem 61,47, přičemž nejlepší výsledek představuje hodnota 100 s nejjednoduššími podmínkami pro podnikatele a nejhorší hodnotou je 0 s nejobtížnějšími podmínkami vstupu pro podnikatele. V regionu si tak lépe vede Malajsie, Thajsko a Vietnam. Horší podmínky pro podnikání v regionu pro data k červnu 2015 má Indonésie a Laos. [XIII]

Graf 8: Regionální srovnání jednoduchosti zahájení podnikání na Filipínách, Doing Business (zdroj: Doing Business database [XIII])

Na Světové srovnání indikátorů jednoduchosti podnikání- hodnocení Filipíny, Doing Business lze již pozorovat jednotlivé faktory srovnávané s ostatními zeměmi pro rok 2015. Hodnoty vyjadřují stupnici od 1 do 189, pro nejlepší podmínky daného indikátoru je země hodnocena nízkým pořadím, vysokým pořadím v případě horších

podmínek pro daný indikátor. [XIII]

Obrázek 6: Světové srovnání indikátorů jednoduchosti podnikání- hodnocení Filipíny, Doing Business (zdroj: Doing Business database [XIII])

Silné stránky

K silným stránkám je podle průzkumu Světové obchodní banky na Filipínách řazen indikátor přístupnosti elektřiny (Getting Electricity). Sub indikátory ukazatele zahrnují vyřízení potřebné dokumentace, včetně časové prodlevy a nákladů k jejich získání, dále cena a spolehlivost dodávek elektrické energie. Průměrná časová prodleva k získání přístupu k elektrické energii je 42 dní, je nutno dodat, že se jedná o dobu v oblastech Manily a Cebu. Proto může být tato statistika vzhledem k členitosti regionu Filipín poněkud zkreslená. Filipíny jsou hodnoceny 19. příčkou ze 189 zemí. Ve výzkumu si vedou velmi dobře i ostatní Asijské země, Thajsko 90,5, Malajsie 90,05 a hned vzápětí Filipíny 86,89 z maximálního hodnocení 100. Regionální průměr pro oblast východní Asie a Pacifik je 70,42. Nicméně skutečností zůstává, že ceny elektřiny na Filipínách jsou po Japonsku nejvyšší v regionu.

Mezi silné stránky je řazeno řešení platební neschopnosti (Resolving Insolvency), kde průzkum hodnotí funkčnost filipínského systému pomocí ukazatelů času, nákladů a výsledku insolvenčního řízení. Výsledkem řízení je zajištění věřitelů, reorganizace, likvidace nebo vymáhání dluhu. Ze 189 zemí se Filipíny umístili na 53. příčce. Průměrná doba insolvenčního procesu trvá 2,7 let a představuje průměrné náklady

v poměru 32% majetku dlužníka. Výsledku vyhodnocení platební neschopnosti jako silné stránky napomohlo přijetí insolvenčního zákona v roce 2012.[XIII]

Průměrné hodnoty ukazatelů

Mezinárodní obchod (Trading across Borders) je hodnocen 95. příčkou ze 189. Ukazatel hodnotí finanční a časovou náročnost procesu mezinárodního obchodu v zemi, která se pojí s povinností zajištění požadované dokumentace. Poplatky a čas je hodnocen sub-indikátory hodnotící obtížnost odbavení, inspekce a přepravy. Lze počítat s průměrným celním odbavením v délce jednoho dne (24 hodin). V porovnání s regionem východní Asie a Pacifiku si Filipíny vedou průměrně. Podle průzkumu jsou lepší podmínky pro mezinárodní obchod v regionu v Malajsii a Thajsku. V roce 2011 byla přijata reforma o elektronické evidenci, platbách a celním systému, která vedla k usnadnění obchodu. Na druhou stranu došlo v roce 2015 ke ztížení dopravních podmínek kvůli omezení kamionové dopravy v hlavním městě Manile. [XIII]

Získání stavebního povolení (Dealing with Construction Permits) je hodnoceno 99 příčkou, tedy spíše průměrně. Průměrná doba získání stavebního povolení je 98 dní. Filipíny si ve srovnání se zbytkem regionu vede spíše podprůměrně (skóre 67,71, průměr regionu východní Asie a Pacifiku skóre 70,29). Díky složitému zákonu přijatému 2011 je obtížnější získat elektrickou přípojku. Na druhou stranu bylo usnadněno získání stavebního povolení díky zrušení certifikace o zdravotní nezávadnosti v roce 2014.

Průměrnou hodnotu v průzkumu Doing business ve světové konkurenci pro Filipíny představuje přístup k získání úvěrů a půjček (Getting Credit), který je složen ze 4 sub indikátorů. Tyto sub indikátory hodnotí právní zajištění dlužníků a věřitelů a dostupnost informací k úvěrovým registrům a bonitě stran. Ve světovém srovnání tak stojí Filipíny na 109 příčce ze 189 s hodnotou 40, nicméně v regionálním srovnání podprůměrně (hodnota 50,6). V roce 2014 byl přijatý zákon o ochraně osobních informací a o přístupnosti k financím, který by mohl situaci zlepšit.

Registrace majetku (Registering Property) studie srovnává s ostatními zeměmi na základě komplikovanosti získání registrace a formálních vlastnických práv. Registrace majetku trvá průměrně 35 dní a průměrné náklady spojené s registrací jsou 4,3% z hodnoty registrovaného majetku. Filipíny jsou v regionálním srovnání na průměrné pozici s hodnocením 57,63. [XIII]

Slabé stránky

Ukazatel placení daní (Paying Taxes) je hodnocen na příkladu malých a středních podniků. Zahrnuje sub-indikátory administrativní zátěže a povinných ročních odvodů v podobě poplatků a jednotlivých daňových zatížení. Kvůli průměrnému daňovému zatížení a poplatcích činících 42,9% ze zisku, kterou vyhodnotila studie Doing business, a průměrné roční náročnosti 193 hodin při administraci, jsou Filipíny hodnoceny 126 příčkou ve světovém srovnání. V regionálním srovnání (skóre 74,7) má země podprůměrnou pozici (66,23). V roce 2014 byl přijat zákon o zavedení elektronického podání a platebním systému pro příspěvky sociálního zabezpečení.

Jednou ze slabých stránek podnikatelského prostředí na Filipínách představuje ukazatel Vymahatelnost plnění smluv (Enforcing contracts), který podnikatelům zajišťuje účinnou vymahatelnost pravidel trhu a ochranu hospodářských práv prostřednictvím soudů. Tento indikátor se skládá ze sub-indikátorů finanční a časové náročnosti a samotné kvality soudního procesu. Průměrná časová náročnost byla na Filipínách stanovena délkou 842 dny a vysokou finanční náročností. V regionálním srovnání (52,72) se jedná o podprůměrné skóre (Filipíny 49,24).

Ochrana menšinových investorů (Protecting Minority Investors) je ukazatel hodnotící podmínky pro malé podnikatele. Ke střetu zájmů zde dochází mezi menšinovými a korporátními společnostmi. Hodnoceny jsou možnosti získání financí pro růst, diverzifikaci a inovace pro malé a střední podniky, kterým se docílí zdravé soutěže na trhu. Sub-indikátory jsou indexy zpřístupnění, odpovědnosti, úroková regulace, přístup k dokumentům, vlastnické kontroly, akcionářská práva a transparentnost. Slabinou podnikatelského prostředí v ochraně malých a středních podniků (investorů) jsou podle průzkumu zejména práva akcionářů a přístupnost informací. Filipíny jsou hodnoceny (38,33) podprůměrně v regionálním srovnání (50,47).

Největší slabinou a nejslaběji hodnoceným indikátorem pro Filipíny představuje samotné zahájení podnikání (Starting Business). Zahájení podnikání je hodnoceno na základě obtížností získání všech potřebných povolení a ostatní administrativní (licence, ověření, oznámení atp), časové (průměrně 29 dní) a finanční náročnosti s jejím vyřízením spojené. V regionálním i světovém průměru si země vede podprůměrně se skóre 68,56 a 165. pozicí ze 189 zemí. Hlavní překážkou se tedy zdá být zejména byrokracie spojená s dlouhým procesem vyřizování. Z regionu je hůře hodnocena pouze Indonésie. Mnohá očekávání a zlepšení podmínek pro nové MSP

vyplývají ze zákona přijatého 2016, který urychlí vydávání evidenčních čísel podnikatelům prostřednictvím efektivnější komunikace státních úřadů. [XIII]

6. Studie internacionalizace CREA Hydro&Energy na Filipínách

Studie internacionalizace obsahuje představení samotného klastru, činností členských firem, organizační struktury a partnerů. Dále studie představuje dosavadní zkušenosti členských firem v teritoriu ASEAN, z jejichž výsledků a zkušeností bylo vycházeno pro strategii internacionalizace klastru CREA Hydro&Energy na Filipínách. Vzhledem ke studii internacionalizace klastru, která byla zhotovena v roce 2014, byly použity poznatky interního šetření zájmů a směřování klastrů na úrovni firem. Strategie internacionalizace vhodná pro český klaster vychází z teoretické části Studie internacionalizace – metodika.

Aktuálně probíhající činnost internacionalizace klastru na Filipíny je spolupráce v rámci evropském klastrové asociace NATUREEF, která bude popsána níže. Klíčovou složkou studie je vyhledání možnosti financování a teritoriální konference ve vztahu k NATUREEF. Studie internacionalizace na závěr představuje SWOT analýzu vhodnosti teritoria Filipín pro internacionalizaci českého klastru při využití analýzy vhodnosti teritoria pro české MSP a vlastních poznatků.

CREA Hydro&Energy z.s.

CREA Hydro&Energy je českým klastrem se sídlem v Brně, sdružující MSP, výzkumné instituce a univerzity. Klaster se zabývá problematikou obnovitelných zdrojů energie, technologiemi pro hospodářská díla, odpadovým a vodním hospodářstvím. CREA Hydro&Energy je klastrem s mezinárodní působností, konkrétně v regionech Evropy (Německo, Belgie, Slovensko, Bulharsko, Švédsko, Norsko.), Blízkého východu (Irák), Afriky (Egypt), Latinské Ameriky (Chile, Peru, Kolumbie, Ekvádor) a Asie (Rusko, Mongolsko, Malajsie, Vietnam a Filipíny).

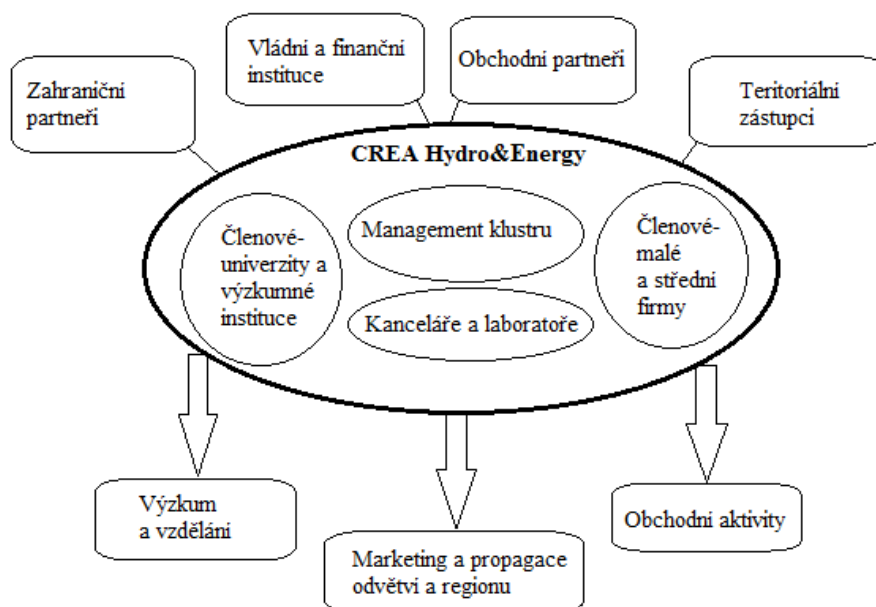
Historie a dosavadní projekty CREA Hydro&Energy

Členské firmy klastru CREA Hydro&Energy spolupracovaly již v roce 2000, nato byla v roce 2004 zřízena Czech Renewable Energy Alliance za podpory Czech Trade. V rámci této aliance byly na Filipínách a ve Vietnamu uskutečněny společné marketingové projekty, na kterých se podílelo pět firem (z toho tři v současné době tvoří jádro dnešního klastru). Po dokončení projektů aliance rozšířila svou spolupráci s dalšími společnostmi a vzdělávacími institucemi.

Dnem 14 července 2008 byl založen klastr CREA Hydro&Energy a již rok poté byl realizován první klastrový projekt, jehož realizace trvala do roku 2012. Prvním mezinárodním výzkumným projektem byl CORNET v období 2010- 2013. Za úspěch lze pokládat mezinárodní konferenci HYDRO 2011, ve kterém byl klastr partnerem. Třetím mezinárodním projektem realizovaným CREA Hydro&Energy byl OPPI v období 2012- 2015. Od roku 2013 je klastr členem ESCP (European Strategic Cluster Partnership) v rámci evropské klastrové asociace NATUREEF. Cílem ESCP, tedy Evropského klastrového strategického partnerství, je propojit zájmy evropských klastrů a spolupracovat v jejich plnění. Roku 2014 si CREA Hydro&Energy definovala plán a cíle mezinárodní strategie, načež byly o rok později založeny dvě mezinárodní komory, a sice Kurdská a Filipínská. [8]

Organizační struktura CREA Hydro&Energy

Manažer klastru je pan generální honorární konzul Filipínské republiky Ing. Břetislav Skácel. Jeho úkolem je reprezentovat, hájit zájmy a vyhledávat nové zakázky, možnosti rozvoje a spolupráce klastru CREA Hydro&Energy, respektive jednotlivé firmy, výzkumné instituce a univerzity spadající pod tento klastr. Sídlo klastru, respektive management se nachází v Brně na adrese Traubova 6. Významnou roli hrají pro klastr dále zahraniční partneři, vládní a finanční instituce, obchodní partneři a jednotliví zástupci klastru v zahraničí. Na obrázku organizační struktury lze vidět složení klastru, jeho výstupy a stakeholdry.

Obrázek 7: Organizační struktura klustru CREA Hydro&Energy (zdroj: vlastní návrh)

Členové a partneři CREA Hydro&Energy

K pěti jádrovým firmám klustru patří: GEO test, a.s. se zabývá hydrogeologií, inženýrskou geologií, geotechnikou, sanací, environmentálními službami a vlastní certifikovanou laboratoř pro analýzy vod a zemin. MATOUŠEK CZ a.s. je vývojovou, projekční a stavební firmou v oboru ekologických staveb a technologií pro obnovitelné zdroje energie. PS PROFI s.r.o., zabývající se hloubkovými ponory a výzkumem sedimentů je vývojová a realizační firma v oboru služeb pro vodní díla disponující vlastní potápěčskou skupinou pro práce a opravy v zatopených prostorách. Firma nabízí mimo jiné i poradenství a školení. Strojírny Brno a.s. vyrábí vodní turbíny a strojírenské technologie pro vodní díla a je dodavatel technologických celků pro malé vodní elektrárny. VODNÍ DÍLA-TBD a. s. se zabývá technickobezpečnostním dohledem vodních děl.

Dále klustr zahrnuje firmy: Aqua procon zabývající se inženýrskou a projektovou aktivitou v problematice vodního hospodářství, konkrétně čištěním odpadních vod, úpravou vody, vodními a kanalizačními systémy. Další firmou je AQUAS vodní díla s.r.o., realizující vodní stavby a instalaci technologických celků. AW-DAD s.r.o. představuje konzultační a projekční firmu v oblasti vodních nádrží a technologií pro vodní díla. HG partner s.r.o. je další projekční firmou v oblasti vodních staveb. SIGMAINVEST spol. s r.o. dodává technologické celky pro čerpací, závlahové,

vodárenské a čistírenské systémy a má vlastní inženýringovou divizi. SOFTWARE SOLOUTION s.r.o. pracuje v oblastech dopravní a vodohospodářské infrastruktury, nákupních center, nemocnic a zdravotnických zařízení, technologických a průmyslových provozoven a univerzit. Sun Drive s.r.o. je propagační a marketingovou firmou a partner pro realizaci oficiálních účastí a veletrhů se státní podporou, firma je partnerem veletrhů Power Gen a Hydropower&Dams. URGÁ, s.r.o. je vývojová a realizační firma v oblasti geologie, staveb a přepracování odpadů. Čtrnáctou firmou klastru představuje VARS BRNO a.s., firma zabývající se systémy pro dopravu, správu majetku a veřejnou správu.

Výzkumnou institucí spadající do klastru je státní hydrometeorologický institut Český hydrometeorologický ústav.

K univerzitám, spadající pod klastr patří Mendelova univerzita v Brně a Vysoké učení technické v Brně, přičemž na činnosti klastru se podílí především Fakulta stavební, Ústav vodních staveb s Laboratoří vodohospodářského výzkumu a Fakulta strojního inženýrství, Energetický ústav s Odborem fluidního inženýrství Viktora Kaplana. [8]

Tuzemští partneři CREA Hydro&Energy

Partneři klastru jsou Amberg Engineering Brno, a.s, Asociace pro vodu v krajině ČR, z. S., BC Akademie věd, BIC-R&D, s.r.o., CREA Co., Irák, Český přehradní výbor, ČEZ, a.s., ČKD Blansko, Holding Group, Deonar s.r.o., HBH Projekt s. r. o., Ing. Jiří Štětina, CSc., Povodí Moravy, s. p., Přátelská energie s.r.o., Regam, s.r.o. a Univerzita obrany.

Mezinárodní partneři CREA Hydro&Energy

Mezinárodními partnery klastru jsou CREA Company for the Construction of Dams & Hydropower Stations, Erbil místní zástupce sdružení s nejvyšším certifikátem pro stavební projekty a realizace prací v Iráku, dále Energoprojekt Hidroinzenjering, Belgrade nejvýznamnější srbská společnost v odvětví managementu vodních zdrojů, Institut for Hydropower Research, Hanoi vietnamský státní institut pro výzkum technologií vodních elektráren a Pöyry Environment, a.s. nadnárodní inženýrská a konzultační společnost v oboru vodních zdrojů a životního prostředí. [8] V současnosti se prohlubuje spolupráce na území Filipín a to s místní stavební společností Sta. Clara International Corporation a EU- Philippines Business Network.

Úspěchy CREA Hydro&Energy

Prvním úspěchem klastrového management bylo získání druhého místa za Podnikatelský projekt roku 2012. Rok poté CREA Hydro&Energy získala známku klastrové excelence, Bronze label, na základě úspěšně splněného výkonnostního testu pořádaným Evropským strategickým klastrovým partnerstvím (ESCA). Tyto zásluhy lze bezesporu připisovat zejména managementu CREA Hydro&Energy, jejíž úspěchy nezůstaly bez povšimnutí.

Roku 2014 se manažer klastru stal viceprezidentem České národní klastrové asociace (NCA). Vrcholem výborné organizace a koordinace zájmů klastru byla nominace CREA Hydro&Energy na získání známky klastrové excelence Gold label. V roce 2015 se podařilo úspěšně obhájit také tuto zlatou známku, která představuje určitou záruku kvality, stability, budoucího vývoje, jasné vize a především výborné organizace ze strany managementu klastru. Získání zlaté známky by mělo klastr zviditelnit a přilákat nové partnery i zakázky. CREA Hydro&Energy je jediným českým klastrem, kterému se podařilo tuto prestižní známku obdržet, zároveň je jedna z pouhých čtyř získaných zlatých známek ve střední a východní Evropě. Tento kvalitativní audit klastrů zaštiťuje ESCA, tedy Evropský Sekretariát pro Klastrové Analýzy. [9]

Dosavadní zkušenosti CREA Hydro&Energy v ASEAN

Byl realizován marketingový projekt zaměřený na země ASEAN, především pak na Filipíny, Vietnam, Indonésii a Malajsii. Zmíněné země mají největší potenciál z hlediska uplatnění produktů nabízených členy klastru. Současně jsou to země, ve kterých již někteří členové působili a kde bylo možno využít jejich zkušeností a sdílet je s ostatními členy klastru. Hlavní zájem klastru byl v oblasti vodní energetiky a vodního hospodářství. Projekt byl určen pro všechny členy klastru, aktivně se podílelo pět členů. Cílem bylo dosáhnout za pomoci členů klastru, kteří již měli zkušenosti v cílových oblastech, co nejefektivnějšího prosazení zbylých členů klastru na těchto trzích.

K hlavním aktivitám projektu lze zařadit zpracování marketingové strategie a obecných marketingových studií pro vybrané produkty, zpracování detailních marketingových studií pro vybrané země ASEAN (Vietnam, Filipíny, Indonésie, Malajsie), účast na vybraných specializovaných veletrzích v oboru vodního

hospodářství, vodní energetiky a ekologie, provedení cílených prezentací pro pozvané potenciální zákazníky a odborné vyhodnocení konkrétních tržních příležitostí.

Výstupy projektu

Bylo docíleno následujících výstupů, zvýšení povědomí o značce CREA Hydro&Energy, která nebyla v uskupení ASEAN známa. V současnosti reprezentuje subjekt široké portfolio služeb realizující projekty v oblasti vodního hospodářství. Dalším výstupem internacionalizační aktivity v ASEAN bylo získání dvou referenčních zakázek pro klastr a jejich úspěšná realizace.

Tabulka 8: Měřitelné ukazatele výstupu mise internacionalizace klastru v ASEAN (zdroj: vlastní návrh podle interních informací klastru)

Měřitelné ukazatele	
Počet podaných nabídek	20 (celkový objem cca. 800 mil. Kč)
Počet společně realizovaných projektů	2 (celkový objem cca. 52 mil. Kč)
Počet zapojených členů klastru	5 (Strojírny Brno a.s., GEOtest a.s., PS PROFI s.r.o., VD TBD a.s., Matoušek a.s.)
Počet zapojených nečlenů	2 (INGOS, 5PforRES)

Konkrétní realizované projekty byly uskutečněny ve Vietnamu a na Filipínách. Ve Vietnamu se jednalo o pomoc při rozvoji malých vodních elektráren pro venkovské oblasti formou dodávky technologie a přenosu know-how. Konkrétními realizátory byly Strojírny Brno a.s., GEOtest a.s. a PS PROFI s.r.o. Na Filipínách se jednalo o pomoc při opatřeních zajišťujících spolehlivou a udržitelnou dodávku pitné vody pro Manilu po škodách způsobených tajfuny, jejíž realizátorem byly stejné tři členské firmy klastru jako ve Vietnamu.

Součástí studie internacionalizace byly čtyři marketingové studie. První ze studií se zabývala zeměmi ASEAN jako celku, druhá zemí Filipín, třetí Vietnamem v kontextu obnovitelných zdrojů energie a čtvrtá opět Filipínami se zaměřením na implementaci technologií ve vodní energetice.

Součástí realizovaného projektu internacionalizace bylo vytipování a účast na čtyřech tematických konferencích, seminářích a prezentacích, kterými byly ASIA 2010 v Malajsii, BF Hanoi ve Vietnamu a Powertech a BF Manila na Filipínách. Klastř zvýšil povědomí o své značce na veletrhu Power Trends na Filipínách. Dalším z výstupů byly uzavřené smlouvy o spolupráci a zastoupení ve Vietnamu s IHR a na Filipínách s Digital Waters. Pro zviditelnění klastřu v teritoriu Filipín bylo využito inzerce v tisku prostřednictvím místních novin Manila Bulletin.

V teritoriu jihovýchodní Asie byly aktivity zaměřeny především na tři perspektivní země v rámci uskupení ASEAN, a to Filipíny, Malajsii a Vietnam. Na Filipínách a ve Vietnamu se podařilo realizovat dvě zakázky v rámci konsorcií založených ad hoc zainteresovanými členy klastřu. Na zakázkách se podíleli další členové klastřu i nečlenské české firmy v rámci subdodávek. Nabídky na další komerční projekty předložili členové klastřu i klastř jako právní subjekt především na Filipínách a v Indonésii. Na nových nabídkách spolupracovaly další české partnerské subjekty z oboru působnosti klastřu. Členové klastřu se shodli na společném pokračování aktivit v regionu Jihovýchodní Asie.

6.1. NATUREEF

Jedná se o asociaci evropských klastřů v rámci uskupení Evropského strategického klastrového partnerství ESCA se zaměřením na udržitelné využívání přírodních zdrojů. NATUREEF je zkratkou Natural Environment Efficiency. Toto mezinárodní klastrové uskupení realizuje internacionalizační aktivity v rámci výzvy Go International v programu COSME spolufinancovaný Evropskou komisí. V rámci NATUREEF spolupracuje devět klastřů z devíti zemí EU. Samotná podstata vytvoření asociace NATUREEF spočívá ve vyšší vyjednávací síle, kterou každý z klastřů spoluprací získá.

Asociaci evropských klastřů NATUREEF tvoří český klastř CREA Hydro&Energy zabývající se zejména vodním hospodářstvím, dánský klastř INBIOM zabývající se technologiemi biomasy, francouzský klastř VEGEPOLYS působící v oblasti rostlinné výroby a zpracování, španělský klastř FEMAC se zaměřením na zemědělský sektor, portugalský Agroclaster se zaměřením na zemědělství. Dalšími klastry patřícími do asociace jsou Biomastec, německý klastř se zaměřením na biomasu, dále polský Green

Chemistry klastr působící v oblasti petrochemického průmyslu, farmacie a biotechnologií, maďarský klastr INNOSKART působící v oblasti informačních technologií a devátým evropským partnerem je bulharský Green Synergy Cluster působící v oblasti obnovitelných zdrojů energie.

Tyto klastry mají společný zájem internacionalizace ve třech teritoriích. Konkrétně v Latinské Americe, jmenovitě v zemích Pacifické aliance, kterou tvoří Mexiko, Kolumbii, Peru a Chile. Lídrem teritoria Latinské Ameriky je francouzský klastr VEGEPOLYS. Druhým teritoriem je Čína s klíčovou oblastí provincie Fujian, kde teritoriálního lídra sehrává dánský klastr INBIOM. Třetím teritoriem jsou země ASEAN s klíčovou zemí Filipínami, kde český klastr CREA Hydro&Energy představuje teritoriálního lídra.

V jednotlivých klíčových teritoriích budou uspořádány obchodní mise, které povedou k vytvoření stabilní základny pro obchodní spolupráci klastrů, respektive firem a institucí, které klastry zaštiťují. Pro udržitelné, dlouhodobé zastoupení ve třech teritoriích budou ustanoveni tři takzvaní teritoriální ambasadoři. Tito ambasadoři by měli mít v jednotlivých územích dlouhodobou působnost, dobrou znalost anglického a lokálního jazyka, stejně jako znalost místních obchodních podmínek. NATUREEF bude fungovat jako lokální asistent pro dané evropské klastry s úkolem navázání obchodních kontaktů v daném území. [49]

Cíle NATUREEF

Cílem klastrové asociace NATUREEF je navázání obchodních vazeb s komerčními i státními institucemi ve třech jmenovaných teritoriích. Na základě dosavadních zkušeností klastrů, byli určeni takzvaní teritoriální lídři, kteří mají již ve zvolených oblastech lokální partnery a zkušenosti. Tito lídři pomáhají ostatním klastrům v internacionalizaci pomocí sdílení vlastních zkušeností a nabízí zastoupení v teritoriu v podobě teritoriálního ambasadora.

Konkrétními výstupy projektu budou teritoriální analýzy, oborové marketingové studie, vytvoření partnerských sítí, vyhledání finanční podpory, uspořádání seminářů a konferencí, které povedou ke společnému cíli firem, internacionalizaci. Tyto snahy povedou k vyhledání nových zakázek a partnerství pro klastry. Cílem NATUREEF je nejen získat nové zakázky ve zmíněných mimoevropských oblastech, ale také propojit vazby mezi asociací evropských zúčastněných klastrů.

Role CREA Hydro&Energy v NATUREEF na Filipínách

Jak bylo řečeno výše, český klastr v projektu Go International asociace NATUREEF hraje roli teritoriálního lídra pro území ASEAN, respektive Filipíny. V rámci projektu již proběhly dvě mise na Filipíny, které jsou vyobrazeny v milnících Ganttova diagramu aktivit NATUREEF v příloze 5. V první misi manager klastru CREA Hydro&Energy přijel identifikovat potenciál pro evropské klastry na přelomu srpna a září 2016. Druhou cestou na Filipíny byla mise klase klastrů NATUREEF, která proběhla v listopadu. Během ní se zástupci asociace sešli s místními komerčními i vládními stakeholdery, navázaly důležité kontakty a získali klíčové informace o místních podmínkách v problematice udržitelného využívání přírodních zdrojů. Tato mise byla organizována českým klastrem ze spolupráce s lokálními partnery.

Klíčovou roli klastr sehraje při organizaci třetí mise na Filipíny, mise členských firem klastrů, která je předběžně naplánována na duben 2017. Na základě průzkumu, úsilí a sdílení vlastních zkušeností českého klastru s ostatními klastry by při této misi mělo dojít k uzavření partnerství a zejména k získání zakázek pro účastníky projektu, včetně samotného teritoriálního lídra.

Od srpna do konce roku 2016 působila autorka práce jako takzvaný teritoriální ambasador na Filipínách. Aktivita autorky představovaly identifikaci potenciálních partnerů, spolupráci se stávajícími partnery, vypracování teritoriální analýzy a organizaci mise klastrů NATUREEF v listopadu 2016.

Tematické konference a propagace

Veletrh Water Philippines, který se bude konat 22-24 března 2017 je vhodnou příležitostí k internacionalizační marketingové aktivitě klastru. Jedná se o mezinárodní veletrh se zaměřením na vodní management (vodovody a kanalizace) a čištění odpadních vod. Zároveň se v SMX Convention Center v Manile paralelně konají veletrhy Renewable energy a Energy efficiency Philippines 2017, které jsou také pro klastr relevantní. Aktuální informace lze získat na odkazu <http://www.waterphilippinesexpo.com/>.

Ačkoli se událost bude konat až v březnu 2017, již k polovině listopadu 2016 je registrováno 38 vystavujících firem, které se veletrhu budou účastnit. Jedná se zejména o účastníky z Filipín, kde lze očekávat navázání zajímavých kontaktů. Předběžně je očekávaná účast kolem z 88% z Filipín a 12% ze zahraniční. Tento veletrh lze spolufinancovat z dotace OP PIK- Marketing, viz níže.

Personální náklady	
Zpáteční letenka na 2 osoby	50 000kč
Ubytování na 2 osoby/5dní	8 000kč
Stravné na 2 osoby/5 dní	9 500kč
Místní doprava na 2 osoby/ 5 dní	2 000kč
Personální náklady na 2osoby/ 5 dní	69 500kč
Propagační náklady	
Stánek	9 500kc
Tisk propagačních materiálů + doprava	5 000kč
Propagační náklady	14 500kč
Náklady na inzerci v pěti různých médiích	25 000kč
CELKEM	193 000kč

Tabulka 9: Očekávané náklady na veletrh Water Philippines (zdroj: vlastní návrh)

V rámci aktivit CREA Hydro&Energy na Filipínách byla předložena nabídka pro zveřejnění českého klastru a NATUREEF prostřednictvím inzerce v pěti různých filipínských tištěných publikacích, mezi nimiž jsou i nejznámější noviny Manila Bulletin. Prostřednictvím pozvánky na veletrh se mohou aktivity klastru i projektu zviditelnit a současně mohou být náklady zahrnuty pod dotací. Nabídka na inzerci je zahrnuta v tabulce očekávaných nákladů na veletrh Water Philippines.

Autorka práce udělala s místní reportérkou rozhovor, kde objasnila aktivity českého klastru a koncept NATUREEF. Článek bude otištěn v místním měsíčníku v lednovém vydání. Tato publikace bude vyhotovena zdarma.

Dalším příkladem veletrhu se zaměřením na obnovitelné zdroje energie je Energy Smart Philippines 2017. Veletrh prozatím nemá stanovené přesné datum konání akce, nicméně předpokládané datum je v druhé polovině 2017. CREA Hydro&Energy se v minulosti již účastnila Energy Smart 2016. Organizátorem této akce je teritoriální partner ECCP, spolupracující s EPBN, a proto by byla účast díky posílení partnerství příhodná. Lze předpokládat obdobné náklady na veletrhu při zastoupení dvěma osobami jako u veletrhu Water Philippines.

Možnost financování internacionalizační aktivity

Pokud se bude klastr účastnit veletrhů Water Philippines a Energy Smart v roce 2017, předpokládané výdaje představují 193 000 Kč. Na tyto marketingové akce je možné získat dotaci. Možnost získání podpory pro klastr při vstupu na filipínský trh lze čerpat z OP PIK- Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, který je aktuálně vypsán agenturou Czech Invest. II. výzva Marketing: IVV pod číslem výzvy MS2014+ 01_16_047. Tato výzva spadá do druhé prioritní osy (PO2), která je zacílena na podporu podnikání malých a středních firem. Přehled informací o dotaci zobrazuje tabulka Přehled informací o dotaci Marketing: IVV.

Tabulka 1: Přehled informací o dotaci Marketing: IVV	Operační program	(OP PIK) Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
	Prioritní osa 2	Podpora podnikání malých a středních firem
	Název výzvy	II. Výzva Marketing: IVV
	Termín pro přijetí plné žádosti	od 7. 11. 2016 do 31. 1. 2017
	Dotace určena pro	malý podnik, střední podnik
	Výše dotace	200 000 - 5 000 000 Kč
	Míra dotace způsobilých nákladů	50 %
	Dotované aktivity	účast na zahraničním veletrhu/ výstavě
	Obor podnikání	zpracovatelský průmysl, technologie, IT a telekomunikace, stavebnictví, obchod a služby, těžba a dobývání, vodohospodářství a jiné

ed informací o dotaci Marketing: IVV (zdroj: vlastní návrh podle OP PIK)

V rámci jedné žádosti je možné žádat o účast na více veletrzích. Je třeba, aby projekt splňoval podmínku výběrového řízení na zhotovitele stánku a PR materiálů, pokud náklady přesáhnou na jednu z aktivit 500 000 Kč. Dotační podpora se vztahuje na následující aktivity: pronájem, zřízení a provoz stánku na výstavách a veletrzích v zahraničí, poplatky za účast včetně dopravy vystavovaných exponátů, stánku a jeho vybavení na veletrh a výstavu v zahraničí, lze zahrnout balné a manipulaci zajišťovanou externím dodavatelem, marketingové propagační materiály pro účely

účasti na konkrétním veletrhu nebo výstavě v daném jazyce a inzeráty v tisku ve formě pozvánky na veletrh.

Pro vybrání klastru, jako vhodného adepta na základě podání žádosti II. Výzva Marketing: IVV, budou hodnoceny kritéria ekonomického přínosu (zvýšení objemu výroby, rozvoj příležitostí pro export), tržního potenciálu (uplatnění produktů na daném regionálním trhu, prokazatelné posílení pozice na trhu), reálné zkušenosti se zahraničními výstavami, kvality zpracování rozvojového plánu podniku a hospodárnosti rozpočtu.

6.2. SWOT analýza klastru CREA Hydro&Energy na Filipínách

Na základě interních informací a dosavadních zkušeností klastru jsou zhodnoceny silné a slabé stránky CREA Hydro&Energy, tedy vnitřní aspekty analýzy. Na základě vlastních zkušeností autorky získané při pobytu na Filipínách, aktuální situace a možností, zhodnocení světové konkurenceschopnosti WEF a Doing Business 2016 jsou zhodnoceny vnější aspekty analýzy, tedy příležitosti a hrozby. Tato SWOT analýza slouží k aktuálnímu zhodnocení vhodnosti země Filipín, jako možnosti teritoria pro internacionalizaci CREA Hydro&Energy.

Silné stránky

Silnou stránkou klastru je samotný proces vzniku, který byl iniciován takzvaně zespodu, z iniciativy členských firem. Jednotlivé aktivity směřování klastru jsou koordinovány prostřednictvím pravidelných měsíčních setkání členů a managementu klastru. Managerovi klastru byla za svou patnáctiletou působnost v teritoriu posilující bilaterální vztahy dokonce udělena čestná funkce Generálního honorárního konzula. Tato funkce je značnou výhodou při jednáních a získávání nových zakázek pro klastr. K silným stránkám lze zařadit spolupráci dvou vysokých brněnských škol, zejména sílí spolupráce s Mendelovou univerzitou, která posiluje své aktivity na Filipínách. Vzhledem k oborové shodě firem klastru je předností společný zájem účasti na projektech výzkumu, vývoje a inovací. Od roku 2015 CREA Hydro&Energy představuje významnějšího a viditelnějšího hráče na mezinárodní scéně, díky obhájení prestižní zlaté známky klastrové excelence, jakožto jediný český klastr s touto známkou. Předností klastru jsou dosavadní zkušenosti s mezinárodními aktivitami v programech CORNET, COSME a projektech ROZVOJ, INT, společné projekty

propagace klastru a projekt vstupu klastru na zahraniční trhy (MPB2), kde představovaly Filipíny jedno z pěti teritorií. Klastř má již v teritoriu lokální partnery, aktuálně probíhající NATUREEF to jsou stavební firma Sta. Clara International Corporation a evropská obchodní síť EPBN.

Slabé stránky

Slabou stránkou jsou omezené finanční zdroje členů, které mohou být důvodem nižší investice ve směru internacionalizace. Díky společnému projektu či programu v rámci členství v klastru se náklady na propagaci v zahraničí rozpočítají a tím sníží, přičemž daná firma může získat novou zakázku. Nedostatkem klastru je chybějící pravidelná aktualizace informací, zejména na významu přibývajících elektronických zdrojů jako jsou oficiální webové stránky, twitter, linkedin a další. Vzhledem k časové vytíženosti manažera klastru by bylo vhodné řešení využívat na aktualizaci elektronických kanálů stážisty z univerzit, kteří mají o stáž v klastru velký zájem (zejména z Mendelovy univerzity, fakulty Regionálního rozvoje a mezinárodních studií). Tato spolupráce může být velmi přínosnou vzhledem k povinné praxi studentů, dostatečnému zájmu, technické zdatnosti v elektronické propagaci většiny studentů a posilování partnerství klastru a univerzity. Slabinou klastru je nedostatečná komunikace některých členských firem, která může být vyřešena osobní schůzkou manažera v kanceláři členské firmy, na měsíční schůzi či výročním zasedáním. Jedním z hlavních cílů klastru je internacionalizace, na čemž se jednotlivé členské firmy shodly. Bohužel jsou aktivity směřující k internacionalizaci ze strany firem poněkud pasivní.

Příležitosti

Příležitostí, kde může klastř získat nové zakázky a navázat nová mezinárodní partnerství představuje evropský klastrový projekt NATUREEF, v němž hraje klastř klíčovou roli pro teritorium Filipín (viz kapitola NATUREEF). Případné zakázky, spolupráce a přístup k informacím může plynout ze strategických klastrových partnerství v národní klastrové asociaci NCA a evropské strategické klastrové asociaci ESCA. V rámci podpory malých lokálních projektů vypisovaných Agenturou pro zahraniční rozvojovou spolupráci, programů vypisovaných EuropeAid a velkou řadou dalších je mnoho příležitosti k získání finanční podpory pro nové projekty na Filipínách. Jedním z vhodných příkladů je například EU Gateway, který je zacílený přímo na oblast Asie. Důležitou součástí NATUREEF je aktivní podpora pěti MSP

z klastru, které mají zájem o internacionalizaci v zemi. Podpora v podobě Filipínské smíšené komory pro Českou republiku a Slovensko je příležitostí k internacionalizaci klastru, jejíž zástupce by mohl klaster na Filipínách zastupovat v roli teritoriálního ambasadora. Politická agenda Filipín podporuje projekty obnovitelných zdrojů energie různými formami daňových prázdnin a dalšími stimuly. Po Japonsku mají Filipíny druhé nejvyšší ceny elektrické energie, což je rozhodně příležitostí pro členské firmy klastru dodávající vodní turbíny. Další příležitostí pro klaster je stávající situace potápějící se části Manily i plán obnovy odpadového hospodářství, kam budou směřovány četné finanční prostředky filipínské vlády. Klaster může nabídnout technologie a služby vodního managementu. Vzhledem k silné makroekonomické situaci země a rychlému růstu jsou kladeny vyšší požadavky na infrastrukturu a její modernizaci, kam je a bude masivně investováno. Lze tak očekávat příležitosti v podobě nových zakázek vzhledem k vyspělým technologiím a know-how CREA Hydro&Energy. Výhodou a příležitostí je spolupráce se Slovenskou republikou v aktivitách směřujících na Filipíny. Snahy manažera klastru navíc dlouhodobě směřují ke spolupráci v rámci Visegrádské skupiny, jež mohou přinést nová partnerství obzvláště vzhledem ke skutečnosti, že v první polovině roku 2017 bude otevřena Polská ambasáda v Manile.

Současnou politickou situaci Filipín v čele s prezidentem Rodrigem Duterte lze zařadit jak mezi hrozby tak mezi příležitosti. Prezidentova agenda je velmi striktní ve stírání kriminální a drogové činnosti, čímž se stává země stabilnější. Nová politická agenda také podporuje vzdělání a boj proti chudobě. Zároveň se však nový prezident nechová příliš diplomaticky ve svých kontroverzních výrociích a počinech jako je vyzvání Američanů k opuštění Filipín. Prozatím je brzy dělat závěry o politické situaci Filipín, ale je třeba situaci sledovat.

Hrozby

Hrozbou na filipínské půdě je zdoluhavá, časově i finančně náročná administrativní a byrokratická zátěž spojená s obchodní činností a samotným začátkem podnikání. K jejich překonání je však možné získat rady a podporu lokálních partnerů. Ačkoli je slabá infrastruktura příležitostí pro klaster z pohledu zakázek, představuje také hrozbu zejména ve slabé dopravní a internetové vybavenosti země. Hrozbou, které se lze jen těžce vyhnout je korupce. V oblasti vodního hospodářství a technologií již na

Filipínách působí také evropské země jako například Rakousko. Klastř a nabídka členských firem je však stále konkurenceschopná.

Tabulka 11: SWOT analýza CREA Hydro&Energy na Filipínách (zdroj: vlastní návrh)

Silné stránky	Slabé stránky
• 15 let zkušeností manažera klastru v teritoriu • Sílicí spolupráce univerzit MENDELU a VUT na Filipínách • Známka Gold Label • Mezinárodní zkušenosti klastru • Dosavadní projekty v teritoriu • Lokální partneři EPBN, Sta Clara • Členství v NCA a ESCP	• Omezené finanční zdroje firem • Nedostatečná aktualizace informací • Nedostatečná on-line propagace (web, facebook, twitter, LinkedIn atp.) • Nedostatečná zpětná vazba některých členských firem • Nedostatečná vlastní snaha firem v internacionalizaci
Příležitosti	Hrozby
• Účast v NATUREEF • Filipínská komora • Vysoký potenciál v oblasti vodního managementu a vysoké ceny elektřiny na Filipínách • Silná makroekonomická kondice Filipín • Rychle rostoucí velikost trhu • Technologická nepřipravenost Filipín • Potenciální projekty: MLP, Erope Aid, EU Gateway atp. • Spolupráce s českými a slovenskými subjekty na Filipínách	• Administrativní, časová a finanční zátěž podnikání • Malá státní ochrana menšinových investorů na Filipínách • Nedostatečná infrastruktura • Konkurence • Bezpečnostní rizika

Závěr

Na základě rešerše široké škály dostupných podpor pro české MSP je zřejmé, že tato problematika je aktuálním tématem. Vzhledem k velkému množství různých institucí a nástrojů byly vyzdvíženy proexportní evropské a české formy podpory. Práce není výčtem všech možných forem dostupných podpor, jsou zmíněny jen klíčové z nich, které lze implementovat pro případ českého MSP zejména s cílem internacionalizace na Filipínách. Sílicí evropský nástroj pro MSP- klastrování, přináší novou perspektivu a příležitost k získání konkurenceschopnosti. Globální trendy mají dopad na české malé a střední podniky a klastry, které tuto situaci řeší kupříkladu internacionalizací.

Filipíny jsou pro české MSP sice vzdáleným, avšak atraktivním trhem. Byly identifikovány silné stránky Filipín představující rostoucí trh, silné makroekonomické prostředí, zdraví a vzdělání obyvatelstva či přístupnost elektřiny. Podnikatel se bude však potýkat také se slabými stránkami jako je nedostatečná infrastruktura, korupce, činnost institucí a obtížnosti spjaté se začátkem podnikání. Česko- filipínské i evropsko- filipínské diplomatické i obchodní vztahy se zintenzivňují. Nové obchodní a podnikatelské možnosti představuje přijetí celních preferencí GSP+ či politická bilaterální vyjednávání na úrovni ministerstev i představitelů EU. Potenciálnímu českému podnikateli může práce posloužit jako příručka pro podnikání na Filipínách. Inspirovat se může realizovanými podnikatelskými obory jako je finančníctví, zdravotnická technika, dopravní infrastruktura, zemědělství a potravinářství, obnovitelné zdroje energie a odpadové hospodářství.

V souvislosti s implementací použitých výsledků průzkumu podpory českých MSP byl vyhotoven návrh studie internacionalizace na Filipíny pro případ českého klastru CREA Hydro&Energy. Současně s vypracováním této návrhové studie autorka spolupracovala na internacionalizačních aktivitách NATUREEF jmenovaného klastru, který se na aktivitách spolupodílí jako teritoriální lídr. Studie internacionalizace přináší dosavadní výsledky i budoucí aktivity klastru, včetně vlastní navržené strategie autorky. Klastru byla na míru vyhledána příležitost propagace na filipínských veletrzích Water Philippines a Smart Energy, které odpovídají oborovému zaměření členských firem. Pro tyto veletrhy byla následně identifikována finanční podpora českého operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost v rámci výzvy Marketing.

Závěrečná část práce přináší využití dosavadních poznatků a vlastních návrhů pomocí SWOT analýzy českého klastru na Filipínách. Klíčové poznatky přináší příležitosti v rámci probíhající spolupráce v evropské strategické klastrové asociaci ESCP, možnosti získání financí v rámci malých lokálních projektů, EU-Gateway a dalších. Podle odborníků jsou vodní hospodářství a obnovitelné zdroje energie na Filipínách perspektivní kvůli plánovaným investicím i daňovým a investičním pobídkám.

CREA Hydro&Energy je s nabídkou produktů a služeb na území Filipín konkurenceschopná, management klastru má dlouhodobé zkušenosti v teritoriu, lokální partnery a širokou síť obchodních konexí. Pro klastr představují Filipíny vhodnou destinaci k internacionalizaci kvůli vysoké pravděpodobnosti získání nových zakázek.

Pokračováním této práce by mohlo být vyhodnocení internacionalizační aktivity českého klastru v rámci iniciativy NATUREEF, která bude přinášet konkrétní měřitelné výsledky až po skončení roku 2017.

Seznam tabulek, obrázků, grafů a příloh

Tabulka 1: Pražské hodnoty mikro, malých a středních podniků	strana 13
Tabulka 2: Přehled institucí a asociací podporujících evropské MSP	strana 15
Tabulka 3: Přehled institucí a asociací podporujících české MSP	strana 25
Tabulka 4: Malé lokální projekty ČR v roce 2016 na Filipínách	strana 30
Tabulka 5: Kontaktní informace na velvyslanectví České republiky v Manile	strana 32
Tabulka 6: Filipíny- základní informace	strana 42
Tabulka 7: Základní ekonomické ukazatele 2008-2015	strana 51
Tabulka 8: Měřitelné ukazatele výstupu mise internacionalizace klastru v ASEAN	strana 82
Tabulka 9: Očekávané náklady na veletrh Water Philippines	strana 86
Tabulka 10: Přehled informací o dotaci Marketing: IVV	strana 87
Tabulka 11: SWOT analýza CREA Hydro&Energy na Filipínách	strana 91
Obrázek 1: Alokace ESI fondů mezi programy v období 2014-2020	strana 19
Obrázek 2: Využití výsledků komplexní analýzy pro SWOT analýzu	strana 38
Obrázek 3: SWOT matice	strana 40
Obrázek 4: Globální index konkurenceschopnosti 2015, silné a slabé stránky Filipín	strana 68
Obrázek 5: Světové srovnání, Doing Business	strana 72
Obrázek 6: Světové srovnání indikátorů jednoduchosti podnikání- hodnocení Filipíny, Doing Business	strana 73
Obrázek 7: Organizační struktura klastru CREA Hydro&Energy	strana 79
Graf 1: Vývoj populace Filipín v letech 2005- 2015	strana 46
Graf 2: Vývoj HDP v % na Filipínách v letech 2006-2015	strana 52
Graf 3: Struktura pěti nejvýznamnějších českých exportních komodit na Filipíny v roce 2006 v tisících \$	strana 56
Graf 4: Struktura pěti nejvýznamnějších českých exportních komodit na Filipíny v roce 2015 v tisících \$	strana 57
Graf 5: Struktura pěti nejvýznamnějších filipínských importních komodit	

do ČR v roce 2006 v tisících \$	strana 59
Graf 6: Struktura pěti nejvýznamnějších filipínských importních komodit do ČR v roce 2015 v tisících \$	strana 60
Graf 7: Přímé zahraniční investice na Filipínách v roce 2015	strana 61
Graf 8: Regionální srovnání jednoduchosti zahájení podnikání na Filipínách, Doing Business	strana 73

Příloha 1: Mapa Filipín, kraje

Příloha 2: Propagační materiál NATUREEF, 1. část

Příloha 3: Propagační materiál NATUREEF, 2. část

Příloha 4: EASME, podpora SME v EU a jednotlivé programy

Příloha 5: Ganttův diagram aktivit NATUREEF

Zdroje

MONOGRAFIE, TIŠTĚNÉ PUBLIKACE:

- [I] VEBER, Jaromír, Jitka SRPOVÁ a kolektiv. Podnikání malé a střední firmy. 3., aktualizované a doplněné vydání. Grada Publishing a.s., 2012, 336 s. ISBN 9788024783109
- [II] CZECH REPUBLIC Your Trade Partner: Indonesia, Malaysia, the Philippines, Thailand, and Vietnam. Myslíkova 25, 110 00 Praha 1, Czech Republic: PP Agency s.r.o., 2014.
- [III] STINGL, Tomáš. Jak je důležité mít Filipíny. E15: český export. Praha 4 – Modřany, 2016, 1. ISSN 1803-4543
- [IV] ČESKÁ REPUBLIKA. Zpráva o zahraniční politice České republiky 2009. In: Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2010. ISSN 978-80-86345-99-4.
- [V] SKÁCEL, Břetislav. Voda i vítr. E15: český export. Praha 4 – Modřany, 2016, 1. ISSN 1803-4543
- [VI] OLŠA, Jaroslav Jr. Filipíny se stávají další silnou ekonomikou Asie. E15: český export. Praha 4 – Modřany, 2016, 1. ISSN 1803-4543
- [VII] MINOL, David. Plat dostávají Filipínci minimálně dvakrát měsíčně E15: český export. Praha 4 – Modřany, 2016, 1. ISSN 1803-4543
- [VIII] OECD: Investment Policy Reviews: Philippines 2016. Paris: OECD Publishing, 2016, 314 s. ISBN 978-92-64-25450-3. ISSN 19990-0929.
- [IX] CIA: Central Intelligence Agency, 2007 CIA - The World Factbook – Philippines ISSN 1553-8133
- [X] BLOOM, Greg, Filipíny, Z řady průvodců Lonely Planet, 2013. Svojtka & Company, 486 s., ISBN 802-56-08-425, ISSN 978-80-2560-8425
- [XI] SCHWAB, Klaus (ed.). WORLD ECONOMIC FORUM. The Global Competitiveness Forum 2015-2016. © 2015 World Economic Forum. Switzerland: World Economic Forum, 2015, 403 s. ISBN-13: 978-92-95044-99-9.
- [XII] WOODS, Damon L. The Philippines. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2006. History and Geography, s. 67-75. ISBN 1-85109-675-2
- [XIII] World Bank. 2016. Doing Business 2016: Measuring Regulatory Quality and Efficiency. Washington, DC: World Bank Group. 112 s. DOI: 10.1596/978-1-4648-

- 0667-4, <http://www.doingbusiness.org/Reports/Subnational-Reports/~media/giawb/doing%20business/documents/profiles/country/PHL.pdf>
- [XIV] Investment: EU FDI in the Philippines. EP-Philippine Trade and Investment. Makati City, Philippines: The Delegation of European Union to the Philippines, 2016, 48.
- [XV] PAVELKOVÁ, Drahomíra a kol., Klastry a jejich vliv na výkonnost firem. 1. vydání. Havlíčkův Brod: Grada publishing a.s., 2009, 272 s. ISBN 978-80-247-2689-2.
- [XVI] BLAŽKOVÁ, Martina. Marketingové řízení a plánování pro malé a střední firmy. Praha 7: Grada Publishing a.s., 2007, 280 s. ISBN 978-80-247-1535-3.
- [XVII] AKOGU, Alfred, Amabelle ASUNCION, Daryl MILAGROSO, Henry SCHUMACHER, Ioyliani SKARKOU, Sarah STEINER, Sophia ORDONA a Ria SOLIMAN. EPBN Advocacy papers: EU-Philippines Economic Ties: As a new Chapter Unfolds. Philippines: EPBN, 2016.
- [XVIII] MACHKOVÁ, Hana. Mezinárodní marketing: Strategické trendy a příklady z praxe. 4. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2015, 200 s. ISBN 978-80-247-5366-9.
- [XIX] BŘUSKOVÁ, Pavla. Studie internacionalizace Energoklastru: metodika a případová studie. Praha, 2012
- [XX] ČESKÁ REPUBLIKA. Občanský zákoník: Podnikate. In: . Praha, 2012, platnost od 1.1.2014, s. 681.

ON-LINE PUBLIKACE:

- [1] Ministerstvo průmyslu a obchodu, odbor 61400. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2014 [online]. 2015, 124 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument164106.html>
- [2] Commission Recommendation: concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises. In: The commission of the European communities, 2003, C(2003) 1422. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32003H0361>
- [3] O CzechInvestu. CzechInvest: Agentura pro podporu podnikání a investic [online]. [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.czechinvest.org/>
- [4] NCA: National Cluster Association [online]. U Tiskárny 616/9, 702 00 Ostrava: NÁRODNÍ KLASTROVÁ ASOCIACE, 2016, (Newsletter 1) [cit. 2016-07-21]. Dostupné z: <http://www.nca.cz/upload/download/newsletter-newsletter-nca-1-2016.pdf>
- [5] NCA: Národní klastrová asociace [online]. 2011 NCA.cz, 2011 [cit. 2016-07-21]. Dostupné z: <http://www.nca.cz/cs/nca>
- [6] Velvyslanectví České republiky v Manile. Ministerstvo zahraničních věcí: Manila [online]. Manila [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/manila/cz/index.html>
- [7] Filipínská komora: pro Českou republiku a Slovensko [online]. Brno, 2016 [cit. 2016-08-17]. Dostupné z: www.philcham.eu
- [8] CREA: Hydro&Energy. CREA Hydro&Energy, z.s. [online]. 2008 [cit. 2016-08-18]. Dostupné z: <http://www.creacz.com/>
- [9] Quality audit: Gold Label of the European Cluster Excellence Initiative (ECEI). ESCA: European Secretariat for Cluster Analysis [online], 5 [cit. 2016-08-18]. Dostupné z: <http://www.cluster-analysis.org/gold-label-new/?complete=1>
- [10] South East Asia: EU- ASEAN relations. EU GATEWAY Business Avenues [online]. 2016: Social Media Policy, 2016 [cit. 2016-08-23]. Dostupné z: <https://www.eu-gateway.eu/content/south-east-asia>
- [11] Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-09-07]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz>
- [12] Platforma podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci, z.s. [online]. inPage, 2016 [cit. 2016-09-07]. Dostupné z: <https://www.ppzrs.org/inpage/o-platforme/>

- [13] Merchandise Export Performance: 2016. S. RECIDE, ROMEO. Philippine Statistics Authority: Solid- responsive- world-class [online]. Philippines: Deputy National Statistician, SSO, 2016 [cit. 2016-09-14]. Dostupné z: <https://psa.gov.ph/content/merchandise-export-performance-june-2016>
- [14] ASEM: Asijsko-evropské setkání. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. [cit. 2016-09-14]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_mezinarodnich_organizacich/asem_asef/asem_asijsko_evropske_setkani/index.html
- [15] MESSIAS, Linda. Malé lokální projekty, prioritní a neprioritní země ZRS ČR. Praha, Emailová korespondence, 2016, 2 s.
- [16] EU Business Avenues in South East Asia [online]. Copyright ©, 2016 [cit. 2016-09-14]. Dostupné z: <https://www.eubusinessavenues.com/>
- [17] Data worldbank. The World Bank: Working for a World free of Poverty [online]. © The World Bank Group, 2016 [cit. 2016-09-14]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/country/philippines>
- [18] ASEAN: Asia - Association for South East Asian Nations. European Commission: International Cooperation and Development [online]. 2016 [cit. 2016-09-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/europeaid/regions/asia/association-south-east-asian-nations-asean_en
- [19] Philippines Population. Worldometers [online]. [cit. 2016-09-16]. Dostupné z: <http://www.worldometers.info/world-population/philippines-population/>
- [20] Souhrnná teritoriální informace Filipíny: BusinessInfo.cz [online]. Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Manile. Filipíny, 2016 [cit. 2016-09-19]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/filipiny-zakladni-charakteristika-teritoria-19331.html>
- [21] Competitiveness Rankings. WEF: World Economic Forum [online]. © World Economic Forum, 2016 [cit. 2016-09-19]. Dostupné z: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/competitiveness-rankings/>
- [22] Filipínský prezident rozjel válku proti drogám, počet zabitých stoupl na 1800. In: Euro.Zprávy.cz [online]. 2016 [cit. 2016-09-19]. Dostupné z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/asie-a-australie/166312-filipinsky-prezident-rozjel-valku-proti-drogam-pocet-zabitych-stoupl-na-1800/>

- [23] Obama ruší návštěvu Filipín, prezident Duterte ho vulgárně urazil. In: Euro.Zprávy.cz [online]. 2016 [cit. 2016-09-19]. Dostupné z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/asie-a-australie/167743-obama-rusi-navstevu-filipin-prezident-duterte-ho-vulgarne-urazil/>
- [24] EASME: Executive Agency for SMEs. Europa.eu: European Commission [online]. [cit. 2016-09-21]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/easme/en/about-easme>
- [25] ICC Česká republika. ICC: International Chamber of Commerce [online]. [cit. 2016-09-23]. Dostupné z: <http://www.icc-cr.cz/cs>
- [26] Výroční zpráva 2015. Česká Exportní Banka: Czech Export Bank [online]. Vodičkova 34, 111 21 Praha 1: ČESKÁ EXPORTNÍ BANKA, a.s., 2015, (20.) [cit. 2016-09-23]. Dostupné z: https://www.ceb.cz/_sys_/FileStorage/download/2/1520/vz_cz_15_fin.pdf
- [27] Regionální politika. Evropská Unie: europa.eu [online]. [cit. 2016-09-23]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_cs
- [28] Výzkum a inovace. Evropská Unie: europa.eu [online]. [cit. 2016-09-23]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/topics/research-innovation_cs
- [29] Historie diplomatických vztahů s Filipíny. Ministerstvo zahraničních věcí: Velvyslanectví České republiky v Manile [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-09-27]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/manila/cz/historie/historie_diplomatickych_vztahu_s.html
- [30] Češi na Filipínách - 300 let spolupráce. Ministerstvo zahraničních věcí: Velvyslanectví České republiky v Manile [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-09-27]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/manila/cz/historie/cesi_na_filipinach.html
- [31] EIB at a glance. European Investment Bank: EIB [online]. Lucemburk: © European Investment Bank, 2016 [cit. 2016-09-28]. Dostupné z: <http://www.eib.europa.eu/about/index.htm>
- [32] Financial intermediaries in Czech Republic. In: European Investment Bank: EIB [online]. © European Investment Bank, 2016, s. 3 [cit. 2016-09-28]. Dostupné z: http://www.eib.europa.eu/attachments/lending/inter_cz.pdf
- [33] Fondy EU v České republice: 23,83 miliard € pro období 2014-2020. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: Evropské strukturální a investiční fondy [online]. © Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [cit. 2016-09-28]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU>

- [34] Filipíny získaly bezcelní režim pro vybrané produkty. Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. MPO, 2015, 1 [cit. 2016-10-05]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument156228.html>
- [35] Filipíny: Vztahy země s EU. Businessinfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export [online]. © Zastupitelský úřad ČR v Manile (Filipíny), 2016 [cit. 2016-10-06]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/filipiny-vztahy-zeme-s-eu-19333.html>
- [36] První hodnotící zpráva o fungování Systému všeobecných celních preferencí (GSP) během let 2014-2015, Ministerstvo průmyslu a obchodu [online]. Praha, 2016, 1 [cit. 2016-10-07]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument170491.html>
- [37] CEBRE: Česká podnikatelská reprezentace při Evropské unii. Hospodářská komora České republiky: měníme vize ve skutečnost [online]. Hospodářská komora ČR, 2013 [cit. 2016-10-07]. Dostupné z: <http://www.komora.cz/hospodarska-komora-ceske-republiky/zahranicni-zastoupeni/cebre-ceska-podnikatelska-reprezentace-pri-eu/>
- [38] Lobby v ČR a mezinárodní spolupráce. Svaz průmyslu a dopravy České republiky: SP ČR [online]. Praha: Artio s.r.o., 2016 [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: <http://www.spcr.cz/o-nas/mezinarodni-spoluprace>
- [39] Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR: AMSP ČR [online]. Praha: QCM, s.r.o. [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: <http://www.amspace.cz/o-asociaci>
- [40] Agentura pro podnikání a inovace: Prostřednictvím Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost podporujeme rozvoj Vašeho podnikání [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: <http://www.agentura-api.org/>
- [41] Ministr Schwanzenberg na Filipínách. Ministerstvo zahraničních věcí: MZV [online]. 2012, 2 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/archiv_zprav/rok_2012/x2012_03_18_ministr_schwanzenberg_na_filipinach_a_ve_vietnamu.html?notify=1
- [42] Zahraniční rozvojová spolupráce ČR. EXNEROVÁ, Věra, Zuzana HLAVIČKOVÁ, Petr JELÍNEK, Michal KAPLAN a Jan PLEŠINGER. Rozvojovka [online]. 2008, 2012 [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr>
- [43] Mapa oborových příležitostí. BusinessInfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export [online]. © 1997-2016 CzechTrade [cit. 2016-10-26]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/mapa-oborovych-prilezitosti.html?type=1&countryId=PH>

[44] EPBN: European Philippines Business Network [online]. [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://www.epbn.ph/>

[45] ECCP: European Chamber of Commerce of the Philippines [online]. [cit. 2016-11-04]. Dostupné z: <http://www.eccp.com/>

[46] GREENHALGH, B. (2012) Cluster Internationalisation Handbook. TACTICS, September 2012. [online]. Available on WWW: <http://www.eca-tactics.eu/page/tactics-final-reports>

[47] Philippines Regions Map. GlobalSecurity.org: Philippines- Maps [online]. [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/jhtml/jframe.html#http://www.globalsecurity.org/military/world/philippines/images/map-regions-1.jpg>||Philippines Regions Map

[48] Databáze zahraničního obchodu, Harmonizovaný systém (2), PH Český statistický úřad [online]. © Český statistický úřad, 2012 [cit. 2016-9-13]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>

[49] NATUREEF [online]. 2016 [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.natureef.eu/introduction/>